

ELKE DAG MET GODS WOORD

**Werkwijzer voor
kleuters en kinderen 12**

INHOUD

VERANTWOORDING	5
A. ALGEMENE DOELSTELLING.....	5
B. CONCRETE DOELSTELLINGEN	5
C. SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN	6
D. ALGEMEENHEDEN.....	6
1. Samenstelling en opzet	6
2. Gebruik	6
3. Naamgeving.....	6
E. WEGWIJS IN DE WERKWIJZER.....	6
I. Informatie - uitleg - vorming	6
II. Voorbereiding	7
A. Doel	7
B. Werkboekje	7
C. Materiaal	7
D. Vertelling.....	8
E. Adviezen.....	8
III. Programma.....	8
Algemeen.....	8
A. Opening	8
B. Lesbehandeling	9
C. Sluiting.....	9
F. WERKWIJZER XII - VAN PETRUS TOT PAULUS	
1. Petrus geeft wat hij heeft!	11
2. Petrus en Johannes zwijgen niet over Jezus.....	19
3. de tovenaars moet zich bekeren.....	27
4. Filippus helpt de Bijbel te begrijpen.....	35
5. Saulus wordt een leerling van Jezus	43
6. Tabita helpt wie ze maar kan	52
7. de Romein Cornelius hoort er ook bij.....	60
8. vertel over God in de hele wereld	68
9. Paulus en Silas zingen in de gevangenis.....	76
10. God is geen beeld.....	84
11. aanbid geen beelden, maar God alleen	92
12. Paulus spreekt iedereen moed in.....	100
13. Paulus is geen God.....	108

VERANTWOORDING

Het **Kleuter- en Kinderwerkboekje bij de Bijbel** en de bijbehorende “**Werkwijzer**” horen thuis in een omvangrijk geheel van lesmateriaal voor Peuters (0-3 jaar), Kleuters en Kinderen (4-7/8 jaar), Junioren (8-11 jaar), Tieners (12-14 jaar) en Jongeren (15-18 jaar). Dit lesmateriaal is momenteel in gebruik in Nederland, België, Frankrijk, Frans Zwitserland, De Nederlandse en Franse Antillen, Suriname, Frans-Guyana, de Seychellen, Tahiti, Nieuw-Caledonië, La Réunion, en Frans-Canada.

Het Kleuter- en Kindermateriaal komt tot stand op initiatief van het Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten van de Nederlandse Unie in samenwerking met de Frans-Belgische Unie. Als verantwoordelijken bezitten zij dan ook het copyright van deze serie.

Ieder kwartaal verschijnt er een **Werkboekje** met een bijhorende **Werkwijzer**. Zij kunnen worden besteld op het **Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie**, Amersfoortseweg 18, 3712 BC Huis ter Heide (Nederland), tel. 030-6939375 (00-31 306939375 vanuit België) of Fax 030-6915838 (00 - 31 306915838 vanuit België).

Aan dit 12e nummer hebben hoofdzakelijk hun medewerking verleend:

auteurs:	Jane van Bostelen, Rudy Van Moere, Edith Mulder en Netty Weyenberg
illustratoren:	Margé van Os, Frank Schuitevoerder
vormgeving:	Aad Berger, Hans Booij en Cornelis Koffeman
redactiesecretaresse:	Jane van Bostelen
redactie:	Jane van Bostelen, Rudy Van Moere
hoofredactie:	Rudy Van Moere
eindredactie:	Thijs de Reus en Bernard Sauvagnat

De bijbels-theologische doelstelling voor het geheel van het lesmateriaal treft u hieronder aan. Daarna krijgt u de didactisch-pedagogische doelstelling onder ogen zoals die geldt voor het werken met Kleuters en Kinderen. De pedagogische benadering is geïnspireerd door de opvoedingsfilosofie en de bijbelse principes van E.G. White in haar boek ‘Karaktervorming’.

A. ALGEMENE DOELSTELLING

Het **koningschap Gods** naderbij brengen voor zover dat binnen de mogelijkheid van de mens ligt. Het gaat wezenlijk om **bevrijding** en **herstel**. **Bevrijding** van angst, twijfel, egoïsme, innerlijke spanningen, negatief denken en handelen, frustraties en complexen in de ervaringen van het individu door een helpen zoeken en vinden van God en zijn liefde d.m.v. Gods Woord met het oog op werkelijke bekering in Jezus Christus. Wanneer die fase is bereikt, treedt het **herstel** van de mens als Gods beeld in werking, Gods leiding is daarbij nodig en wordt gevonden in de Schrift, die de idealen en de wegen aangeeft.

De positieve ontplooiing van de mens staat daarin centraal. Hij zal dan als volwaardig schepsel zijn verantwoordelijkheid moeten leren kennen en dragen t.a.v. de aan hem gegeven natuur, planten- en dierenwereld en leven in de mensengemeenschap. Liefde voor God, mens, dier en natuur zijn daar de exponenten van en door **zijn volledige inzet** en het **putten uit de kracht van God**, zal hij als een partner van God in deze wereld komen te staan.

Gods Woord zal in beide fasen van bevrijding en herstel de bron van inspiratie en onderwijs dienen te zijn, zodat het richting geeft, en de motivatie en de wilskracht stimuleert. Israëls heilsgeschiedenis zal als illustratie functioneren, de mens Jezus als middel, omdat Hij het volmaakte beeld Gods is.

B. CONCRETE DOELSTELLINGEN

1. het zoeken en vinden van God en zijn liefde aan de hand van zijn Woord
2. het dagelijks bestuderen van de Bijbel als bron van menselijk geluk
3. het zoeken van werkelijke bekering in Jezus Christus
4. het herstellen van de mens als beeld Gods
5. partner van God worden in deze wereld
6. de mens Jezus als volmaakt beeld Gods leren kennen
7. getuigen van de komst van de komende wereld

C. SPECIFIEKE DOELSTELLINGEN

Het lesmateriaal Kleuters (4 en 5 jaar) en Kinderen (6 en 7 jaar) beoogt hen op een eenvoudige wijze in aanraking te brengen met een aantal fundamentele gegevens uit de algemene doelstelling van dit lessenproject. Het tracht op het dagelijkse leven van deze kleuters/kinderen in te spelen en roept de leid(st)er op daaraan mee te werken door aandacht te besteden aan hoofd (verstand), hart (gevoel) en hand (praktijk).

Met liedjes, verhaaltjes, spelletjes, kringgesprekjes en illustratiemateriaal worden zij geholpen in het uiten van hun gevoelens, het onder woorden brengen van ervaringen, het formuleren van situaties, het bevorderen van spontaniteit en het deelnemen aan het groepsgebeuren.

De lesprogramma's en het Werkboekje zijn er op gericht enerzijds allerlei vaardigheden bij te brengen zoals bijbellezen, leerteksten kennen, onderscheiden en analyseren van problemen.

Anderzijds beogen zij de Kleuters van 4 en 5 jaar kennis te laten maken met Gods vaderlijke liefde voor mens, plant en dier met Jezus als voorbeeld en helper van mensen. Zij moeten de Kleuters helpen inzicht te krijgen in goed en kwaad, waarbij het goede centraal staat.

Voor de Kinderen van 6 en 7 jaar ligt de nadruk op het doen van het goede, waarbij Gods vaderschap en Jezus als de gehoorzame zoon en uitvoerder van het goede als inspiratiebronnen dienen.

Onontbeerlijk bij dit alles is dat zij worden aangespoord tot het dagelijks bezig zijn met de waar gebeurde bijbelse verhalen, hoe klein de kleuters/kinderen ook zijn. Deze verhalen worden op hun niveau aangereikt middels hun Werkboekje. Zo wordt er een goede basis gelegd voor het groepsgebeuren op sabbat in de kerk.

D. ALGEMEENHEDEN

1. Opzet

De serie van twaalf Werkboekjes en twaalf Werkwijzers behandelt **de bijbelverhalen van het Oude en het Nieuwe Testament** in chronologische volgorde. Daar het om een driejarige leergang gaat, is het onmogelijk rekening te houden met de kerkelijke kalender.

2. Gebruik

Elke **Werkwijzer** bestaat uit 13 volledige programma's die dienen als suggestie voor het werken met kleuters/kinderen op sabbatochtend in de kerk. De leid(st)er kan uiteraard zoveel als hij/zij zelf wil, toepassen, ombuigen of verder uitwerken om het programma tot een zegen voor de kleuters/kinderen te maken.

3. Naamgeving

In het algemeen worden de termen **Kleuters en Kinderen** (beide met hoofdletters) gebruikt om specifiek te verwijzen naar de twee leeftijdsgroepen van 4 en 5 jaar en van 6 en 7 jaar. Als de term '**kleuters/kinderen**' wordt gebruikt (zonder hoofdletters) dan wordt de hele groep van 4 tot en met 7 jaar aangeduid.

E. WEGWIJS IN DE WERKWIJZER

Elke les in de Werkwijzer bestaat uit drie delen:

- I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING
- II. VOORBEREIDING
- III. PROGRAMMA

Hieronder volgen deze delen met een woord uitleg over hun doel en hun nut.

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

De beste leerkrachten in de kindersabbatschool zijn mensen die zelf blijven leren. Als leid(st)er van de kleuters/kinderen kan zij niet deelnemen aan de gesprekken rond de Bijbel in de sabbatschool voor volwassenen. Om dit te ondervangen, biedt elke les in de Werkwijzer een bijbelstudie waardoor de leid(st)er zich kan informeren en uitleg krijgen over de bijbelverhalen. Deze studies helpen te groeien in de kennis van de Heilige Schrift en vaardigheden aan te leren om teksten te analyseren, te begrijpen en toe te passen. De ervaring van een tiental jaren wijst uit dat deze rubriek steeds gretig wordt bestudeerd. Dat maakt dat de leid(st)er met veel meer plezier en inzicht aan de voorbereiding en de lesbehandeling werkt. Deze informatie is uiteraard niet voor de kleuters/kinderen bestemd en de kennis ervan dient niet verwerkt te worden in de lesbehandeling. Dat is vooral om fouten bij het vertellen te voorkomen.

II. VOORBEREIDING

A. Doel

Het doel van de les wordt steeds in een vaste formule verwoord. Bij de lesbehandeling gaat het er eerst om dat de kleuters/kinderen het verhaal **leren kennen**, dan **leren begrijpen** om hen uiteindelijk te helpen met het **leren toepassen** ervan in hun dagelijks leven.

B. Werkboekje

Elke kleuter/kind heeft tijdens de week samen met zijn/haar ouders het desbetreffende lesje en werkje gemaakt. Voor de Kleuters (4-5 jaar) staan er **verhaaltjes** in over hun dagelijks leventje die qua thema overeenkomen met de bijbelverhalen die op sabbatmorgen worden behandeld. Zo leren zij de belangrijkste begrippen uit de bijbelverhalen te begrijpen.

De Kinderen (6-7 jaar) leren de **bijbelverhalen** kennen door de leesstukjes en de oefeningetjes.

Door elke sabbatmorgen tijdens de **bespreking** terug te grijpen op wat de kleuters/kinderen in de voorbije week in het Werkboekje hebben gedaan, worden zij extra gestimuleerd tot het maken van hun lesje en werkje. Beiden dienen zij naar de kerk te worden meegenomen.

De leid(st)er maakt zelf ook de lesjes en de werkjes en toont ze aan de kleuters/kinderen. Tijdens die bespreking bewondert zij/hij de door hen ingevulde en ingekleurde Werkboekjes en gemaakte werkjes en moedigt hen aan. Neem de taak van de ouders niet over door de werkjes uit het werkboekje tijdens het programma te laten maken!

C. Materiaal

1. Indeling

De Werkwijzer vermeldt elke week het te gebruiken materiaal per programmaonderdeel. Als men aan het begin van elk kwartaal bij alle lessen deze rubriek raadpleegt, dan kan het materiaal op tijd worden aangeschaft en voorbereid.

De meeste informatie, die een mens goed onthoudt, heeft een visueel karakter. Daarom wordt er veelvuldig gebruik gemaakt van een viltsetmateriaal, een zandbak en de in de Werkwijzer voorhanden zijnde illustraties, werkjes, kleurplaten en leertekstcirkels:

- de illustraties en de grote leertekstcirkels worden door u ingekleurd, op karton aangebracht en het liefst geplastificeerd. Dit aanschouwelijk materiaal kan verschillende jaren dienen en voor andere activiteiten (spelletjes, quiz, memory,) worden gebruikt.
- de illustraties kunnen als kleurplaat worden uitgedeeld.
- de van tevoren door u uitgeknipte, en al dan niet ingekleurde leertekstcirkels worden op sabbatmorgen aan de kleuters/kinderen uitgedeeld en door hen met lijm in het Werkboekje op de lege cirkel bij donderdag geplakt.

Alle illustraties, werkjes en cirkels kunnen door fotokopiëren worden vermenigvuldigd, zodat de Werkwijzer onaangestast blijft. Ter voorbereiding van dit visuele materiaal kunt u de hulp in roepen van welwillende jongeren en ouderen in de kerk.

Bij de vermelding van het vilmateriaal wordt verwezen naar Bijbel in Vilt uitgave 1980! en daarna worden de benodigde achtergronden en figuren tussen haakjes vermeld. Mocht u niet in het bezit zijn van uitgave 1980 dan kunt u toch uitgaan van de vermeldingen tussen haakjes omdat deze nummers voor alle sets gelijk zijn.

2. Liedjes

De Werkwijzer verwijst naar de volgende liedjesboeken:

Elly en Rikkert, Timotheüs Kinderliedjes, Alles wordt Nieuw, Zing, Bijbelse Liedjes voor Kleuters en Sabbatliedjes voor Peuters en Kleuters I. De liedjes uit deze laatste zijn ook op cassette verkrijgbaar om de leid(st)er te helpen met het aanleren van de liedjes. Het laatste boekje en de cassette zijn te bestellen bij bovengenoemd Secretariaat. Alle eerder genoemde liedjesboeken zijn in Evangelische boekhandels te koop. Tijdens het kwartaal wordt steeds hetzelfde openingslied en zondingslied gezongen. Elke week wordt er in drie keer een nieuw lied aangeleerd dat bij het bijbelverhaal past. De week erna wordt het nog eens gezongen bij de terugblik.

D. Vertelling

Vertellen is een kunst die kan worden aangeleerd. Een aantal nuttige wenken worden gegeven ter verbetering van de kwaliteit van de vertelling. Sommige zijn algemeen van aard, andere hebben specifiek met het bijbelverhaal te maken. Zo worden er bij het vertellen aan deze leeftijdsgroep sommige aspecten beter achterwege gelaten, omdat de kleuters/kinderen er gezien hun godsdienst-psychologische ontwikkeling nog niet rijp voor zijn.

E. Adviezen

Er worden enkele nuttige tips gegeven over het klaarmaken van het lokaal, de tijdsindeling en het voorbereiden en klaarleggen van het materiaal.

III. PROGRAMMA

ALGEMEEN

Het programma bestaat uit onderstaande delen. Deel uw tijd goed in zodat alle belangrijke onderdelen aan bod komen. In de Nederlandse kerken duurt het kindersabbatschoolprogramma maximaal 60 minuten, terwijl de kerken in andere landen er 75 minuten voor uittrekken. Eerstgenoemden zitten dus iets krapper in de tijd en zullen deze zeer efficiënt moeten gebruiken.

A. OPENING (10 min.)

1. welkom
2. liedje
3. gebed
4. zending: a. verhaal
 b. collecte en liedje

B. LESBEHANDELING (45 - 60 min.)

1. terugblik : a. kringgesprek
 : b. liedje
2. inleiding : a. vertelling
 : b. liedje
3. bijbelverhaal : vertelling
4. bespreking : a. werkboekje
 : b. leertekst
 : c. liedje
5. toepassing

C. SLUITING (5 min.)

1. liedje
2. gebed
3. afscheid

De aangegeven tijdsduur is bedoeld als richtlijn om een goede verdeling te krijgen van het lesprogramma. Probeer deze tijden aan te houden om niet in tijdnoed te raken.

A. OPENING

De leid(st)er is ruim op tijd aanwezig om de vroegkomertjes op te vangen en om de kleuters/kinderen aan het begin van het programma te verwelkomen. De bezoekerjes krijgen een welkomstkaart die door de leid(st)er is klaargemaakt (zie aan het eind van dit voorwoord). Er wordt het hele kwartaal met hetzelfde liedje begonnen. Kleuters/kinderen houden immers van herkenning en herhaling. Daarna wordt er door de leid(st)er een gebed uitgesproken met alle kleuters/kinderen in een kring (op de knieën).

Het zendingsverhaal wordt op een levendige manier verteld aan de hand van de bundel zendingsberichten van het desbetreffende kwartaal. Deze kan op bovengenoemd Secretariaat worden besteld. Tijdens het ophalen van het collectegeld met een zendingsboot, vliegtuig, ... wordt een liedje gezongen. Het voorwerp voor de collecte en het liedje blijven het hele kwartaal hetzelfde.

B. LESBEHANDELING

1. Terugblik

Herhaling is één van de beste middelen om het geheugen te voeden. Daarom wordt het nieuwe bijbelverhaal voorafgaan door een korte herhaling van het bijbelverhaal van de voorbije week. Deze herhaling bestaat steeds uit een kringgesprek (met vraag en antwoord) over twee momenten uit het vorige bijbelverhaal met drie illustraties uit het Werkboekje en de leertekst die de kern ervan weergeeft. Deze vergrootte illustraties en de leertekstcirkel vindt u in de Werkwijzer.

2. Inleiding

In elke les wordt het bijbelverhaal systematisch ingeleid met een levendig verhaaltje over Freddy en Betty. Het bepaalt de kleuters/kinderen bij een gebeurtenis uit het dagelijkse leven, die aansluit bij het bijbelverhaal dat zich vele duizenden jaren geleden heeft afgespeeld. Zo wordt op een prettige manier de stap van het hier en nu, naar het daar en toen voor de kleuters/kinderen gemaakt.

3. Bijbelverhaal

Het bijbelverhaal wordt zo getrouw mogelijk naverteld. Hier en daar worden bepaalde onderdelen minder benadrukt of weggelaten omdat zij nog niet geschikt zijn voor de belevingswereld van de kleuters/kinderen. Het verhaal is steeds in vijf paragrafen uitgeschreven, die uiteraard niet worden voorgelezen, maar naverteld. U kunt het woordelijk instuderen, maar het verdient de voorkeur dat u uw eigen woorden gebruikt. Lees niet voor uit één of andere kinderbijbel. Niet alle kinderbijbels zijn van een goede kwaliteit en de inhoud en presentatie van sommige kinderbijbels stroken niet altijd met de bijbelse, opvoedkundige en geestelijke principes die in dit lesmateriaal worden nagestreefd.

Het leukste is om alle Werkboekjes en hun werkjes, die de kleuters/kinderen elke week hebben gemaakt, te bewaren, zodat u aan het eind van het kwartaal een tentoonstelling kunt houden. Vergeet niet de ouders en de gemeenteleden hiervan tijdig op de hoogte te brengen.

4. Bespreking

a. werkboekje

Het is belangrijk om te toetsen of de kleuters/kinderen het bijbelverhaal goed begrepen hebben, daarom wordt de inhoud van het Werkboekje besproken. Tijdens het bijbelverhaal hebben zij moeten luisteren, nu is het hun beurt om te praten. Dit gebeurt door het beantwoorden van vraagjes, die de leid(st)er stelt aan de hand van de plaatjes met de bijbeltaferelen en de oefeningetjes.

De Kleuters die tijdens de week bezig waren met de verhaaltjes uit hun leefwereldje vertellen nu wat zij zien op de plaatjes van de bijbeltaferelen. De Kinderen lezen de door hen opgeschreven antwoorden en oplossingen op. Wat niet duidelijk was, legt de leid(st)er dan uit.

b. leertekst

De leertekst is een beknopte samenvatting van het bijbelverhaal en het doel van de les wordt door de leerstekstcirkel gevisualiseerd. Het leergesprek mondt uit in het voorlezen van de leertekst in de Bijbel. De kleuters/kinderen zeggen dan hun leertekst om de beurt op. Zij krijgen elk een al dan niet ingekleurde kleine leertekstcirkel die zij ter plaatse in het Werkboek plakken.

5. Toepassing

Het bijbelverhaal dient te worden verwerkt en toegepast in het hier en nu. Omdat er al veel verteld is, krijgt de toepassing een creatief karakter d.m.v. een rollenspel, een spelletje, kleuren, knippen, knutselen, zingen, dansen, ... Bij sommige van die activiteiten is een gesprek nodig, waarbij de kleuters/kinderen zoveel mogelijk aan het woord komen. De leid(st)er beperkt zich tot het geven van instructies en het stellen van vragen.

C. SLUITING

Het programma wordt afgesloten met een liedje en een door de leid(st)er hardop uitgesproken gebed. Daarna wordt afscheid genomen.

**Wees zelf enthousiast. Uw Kleuters en uw Kinderen worden erdoor aangestoken!
Wij wensen u veel succes!**

1. Petrus geeft wat hij heeft!

HANDELINGEN 3:1-10

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Er doen zich in de beginfase van de Jezusgemeenschap veel wonderen en tekenen voor door de apostelen (Handelingen 2:43). In dit tekstgedeelte (3:1-10) krijgt de bijbellezer een voorbeeld van één van die tekenen en wonderen.

Nadat er in de voorafgaande verzen op wordt gewezen dat de gemeenschap onder leiding van de apostelen elke dag eendrachtig in de tempel vertoeft (2:46), neemt de bijbelschrijver Lucas hier de lezers samen met Petrus en Johannes mee op naar die tempel (1). Zij gaan 'op' naar de tempel, omdat die op het hoogstgelegen gedeelte van de stad ligt. De uitdrukkingen 'opgaan naar Jeruzalem' en 'opgaan naar de tempel' hebben niet alleen een aardrijkskundige betekenis, maar bovenal een godsdienstige. In bijbelse tijden 'gaat men op naar de tempel' om er God te ontmoeten door er te bidden en om er aanwezig te zijn bij de offerdienst.

Petrus en Johannes gaan er bidden ter gelegenheid van de dienst van het avondoffer. Dit is om 15.00 (het negende uur). Gelovige joden baden en bidden driemaal daags. In de tijd van de apostelen, is dit bij het ochtendoffer om 9.00, bij het avondoffer en de derde keer meestal bij zonsondergang (thuis). Op die manier volgen zij in Daniëls voetsporen. Die hield er immers de gewoonte op na om driemaal per dag te bidden (Daniël 6:11).

We kunnen slechts gissen naar de reden waarom juist deze twee apostelen in elkaars gezelschap vertoeven. Bestond er een bijzondere vriendschapsband tussen hen beiden of hadden ze al eerder in opdracht van hun meester samen moeten werken (Lucas 22:8 en Johannes 13:24; 18:15; 20:2-10; 21:7,20-22)?

Vanuit de stad komende, treden de tempelgangers eerst één van de zeven buitenste poorten van het tempelcomplex binnen, waarna zij op het tempelplein terechtkomen. Dit is ingedeeld in een grote plaats 'voor de heidenen' waar iedereen mag komen en de ruimte waarop het eigenlijke tempelgebouw zich bevindt. In de laatstgenoemde mogen

de onbesnedenen niet komen. Met een laag muurtje en met borden wordt dit gedeelte gemarkeerd.

De man die vanaf zijn geboorte (van de schoot van zijn moeder) is verlamd, wordt (door verwanten?) dagelijks, waarschijnlijk op een slaapmat, naar de hoofdingang van het tempelgebouw gebracht om er te zitten bedelen (2). Het gaat om de Schone Poort die (naar alle waarschijnlijkheid) de toegang verschaft tot de ruimte waar de vrouwen van Israël zich mogen ophouden. Achter deze ruimte bevindt er zich weer een poort die dan toegang biedt tot het voorhof waar alleen besneden mannen mogen komen. Vanaf dat punt kunnen zij de offerdienst gadeslaan die door de priesters wordt uitgevoerd in de voor hen bestemde plaats voor de heilige ruimte.

Petrus en Johannes blijken van zin te zijn om te gaan bidden ter gelegenheid van de offerdienst die er zich zal afspelen. Daarvoor moeten zij o.a. door de Schone Poort binnengaan (3).

De joodse bedelaar ziet zijn beide volksgenoten aanstalten maken om die Poort binnen te treden en maakt van de gelegenheid gebruik om hen een aalmoes te vragen. Binnen de joodse godsdienst was het gebruikelijk om het geven van aalmoezen te beschouwen als een 'daad van gerechtigheid' (= liefde, solidariteit). Ook Jezus spoort aan om naast het bidden (Matteüs 6:5-15) en het vasten (Matteüs 6:16-18) deze derde daad van barmhartigheid (Matteüs 6:1-4) uit te oefenen. Hij dringt er tevens op aan om de financiële middelen niet te beschouwen als een schat voor zichzelf om te verzamelen (Matteüs 6:19,20). In feite dienen Petrus en Johannes in opdracht van hun leermeester gehoor te geven aan de vraag van deze bedelaar en hem een financiële aalmoes te schenken.

Waarom zij hem 'scherp aankijken' en zeggen: 'zie naar ons' is niet geheel duidelijk (4,5). Is het om de volledige aandacht van de bedelaar op te eisen bij de gave die zij hem willen geven? Best mogelijk.

Beide apostelen kunnen geen gevolg geven aan de opdracht van Jezus. Heeft hij hen immers de instructie gegeven om geen goud of zilver bij zich te hebben (Matteüs 10:9). Petrus zegt dan ook: 'zilver en goud bezit ik niet' (6). En wat je niet hebt, dat kun je niet geven. Men zou deze opmerking ook als een soort verontschuldiging kunnen opvatten. De bedelaar mag immers van zijn joodse geloofsgenoten (en dus ook van de leerlingen van de rabbi van Nazaret) verwachten een of meerdere geldstukken in de hand gedrukt te krijgen. Doen zij dat niet, dan zou hij er hen op kunnen aanspreken.

Petrus wil hem echter niet met lege handen laten zitten en zegt hem dat hij hem iets anders wil geven en dat nog wel in de naam van (of op het gezag van) diezelfde schriftgeleerde Jezus: 'in de naam van Jezus Christus (= Messias, Koning), de Nazoreër (= die uit Nazaret): Wandel!'.

En om hem te helpen, grijpt hij hem bij de hand en helpt hem overeind (7). Dat is het deel van Gods dienaar in het wonder. Van de man verwacht hij vertrouwen 'in de naam van' of 'op het gezag van' Koning Jezus door aan diens bevel te gehoorzamen. Geloven vergt gehoorzaamheid! En wonderen kunnen slechts gebeuren als er een medewerking plaatsvindt door God, zijn dienaar en de persoon die op God vertrouwt. De bedelaar springt op, gaat staan en loopt heen en weer (8). Dat is zijn aandeel in het wonder. En daar tussenin staat: 'en terstond werden zijn voeten en enkels stevig' (7). De op God vertrouwende dienaar neemt het initiatief en zet het wonder in gang, waarop de op God vertrouwende en gehoorzamende bedelaar het kan afmaken, omdat daar tussenin God het wonder materiëel mogelijk maakt.

Zo krijgt deze man meer dan hij vraagt. Hij had geld nodig om in zijn levensonderhoud te voorzien, want werken kon

hij niet. Hij krijgt geen geld, maar de mogelijkheid zelf geld te gaan verdienen. God kent de werkelijk essentiële noden van de mens. Hij beperkt zich niet tot oplapmiddelen, maar dringt door tot het wezenlijke van de nood.

Het wonder is aan hem besteed! Met deze nieuwe levensmogelijkheid (het kunnen lopen), gaat hij meteen aan de slag en loopt het tempelgebouw binnen (8). Voor het eerst kan hij zelfstandig naar de offerdienst. En hij wacht niet met bidden totdat hij in de voorhof der Israëlieten is aangekomen, maar reeds onderweg looft hij God voor diens (her)scheppende kracht (8). Niet alleen met woorden, maar ook met juist die leden van zijn lichaam waarin die kracht duidelijk wordt. Hij geeft God de eer, waar anderen dat niet deden (Lucas 17:18). En 'al' het volk (namelijk dat aan de plechtigheid deelnam) merkt het 'lopen' en het 'loven' van de man (9) en het dringt tot hen door dat het de bedelaar van bij de Schone Poort is. Er komen sterke emoties bij hen los, zoals dat ook bij de aanwezigen van Jezus wonderen het geval was (Lucas 4:36; 5:9,26). En hun 'verbazing' (niet zonder enige schrik) en hun 'ontzetting' (zij waren buiten zichzelf) is niet gering (zij waren ervan vervuld, vol) over hem (10).

Lucas schetst eerst een contrast: een verlamde (en in het licht van Genesis 1:31 in het scheppingsverhaal niet 'zeer goed', dat is niet 'zeer tof' geschapen) man zit voor een 'mooie' of 'sierlijke' - maar in het Hebreeuws ook 'goede' - poort. Hij kon er echter niet binnengaan. Je zou kunnen zeggen: 'en Petrus ziet (hem scherp aan) en ziet dat het 'niet goed' (met hem) was. Na het (her)scheppingswoord op het gezag van de Messias, kan deze (herschapen) man die poort die 'schoon, mooi, goed' is, binnengaan om er God te loven voor het 'zeer goede' (goed is, wat beantwoordt aan zijn doel, aan zijn opzet), dat hij in zijn leven tot stand brengt.

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Weten dat je soms meer van God krijgt,
dan je hem vraagt.

B.WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo Schone
ma bedelt
di Jezus Christus van Nazaret, ga lopen
wo hij liep te springen en prees God
do wat ik heb, geef ik
vr 1. verlamd is.
2. daar veel mensen komen.
3. maken hem beter.
4. beter gemaakt in de naam van Jezus.
2. leertekst
Handelingen 3:6 - “wat ik heb, geef ik u”.

C.MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.1.3, 12.1.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (11.13.1).
2. inleiding
illustratie 12.1.5, verfdoos, penseel.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S6, S7, T4
figuren: 18, 19, 28, 29, 51, 55, 56, 88, 89,
95, 97, 106, 108, 171, 194, 199a, 200.
4. bespreking
werkboekje les 1, ingekleurde leertekstcirkel (12.1.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.1.2).
5. toepassing
geen.
6. liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 9,
Elly en Rikkert III, nr. 9, 41,
Sabbatliedjes I, nr. 29.

D.VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. het woord ‘verlamd’ wordt niet in de les genoemd. In de les wordt steeds gesproken over de man ‘die niet kan lopen’.
3. het wonder van de genezing wordt slechts heel kort verteld. De nadruk wordt meer gelegd op de blijdschap, die de genezing met zich meebrengt!
4. het gedichtje bij ‘3.e’ kan ook worden geïllustreerd door één van de kleuters/kinderen of de leid(st)er zelf, die de rol van de man en/of Petrus uitbeeldt.
5. de titels bij de onderdelen van de vertelling zijn bedoeld als geheugensteuntje voor de leid(st)er.

E.ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Vader in de hemel deze morgen knielen wij voor u neer. Wij danken u voor onze gezondheid en alles wat we hebben. Kom bij ons deze morgen en help ons om u te loven. Help ons om u te danken voor alles wat u ons geeft. Help ons ook deze morgen om uw bijbelverhaal te leren en te begrijpen. Zegen ons en laat ons ook voor elkaar een zegen zijn. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

b. collecte en liedje

“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de eerste gelovigen delen hun bezittingen

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zie je op dit plaatje (12.1.3) ?
- zijn de arme vrouw en de rijke man gelukkig?
- hoe kunnen ze gelukkig worden volgens Petrus?

- zijn de rijke man en de arme vrouw op dit plaatje nog steeds bedroefd (12.1.4) ?
- wat deden de rijke boer en boerin met hun spullen?
- is het leven fijner als iedereen krijgt wat hij nodig heeft?

kijk naar de leertekstcirkel (12.1.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“eerlijk delen”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.1.3, 12.1.4 en 11.13.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert III, nr. 41

2. inleiding: meer krijgen dan je verwacht

a. vertelling

Betty is bij oma. Ze mag er een paar dagen logeren. “Wat zou je nu graag willen doen?”, vraagt oma. “Naar buiten kun je niet, want het regent. Kies maar iets leuks om hier in de kamer mee te spelen.” “Ik wil wel graag tekenen,” zegt Betty. “Goed, dan weet ik al iets wat je leuk zult vinden.” Oma gaat naar de kast in de gang. Ze komt terug met een verfdooos en een penseel. Betty gaat meteen aan de slag. Eerst maakt ze een mooie tekening voor oma en dan nog één voor papa en mama. En voor Freddy schildert ze een groot vliegtuig. Elke dag dat ze bij oma is, maakt Betty wel iets moois. Dan is de logeerpartij voorbij. Betty vindt het jammer dat ze nu weer naar huis moet. “Het was heel gezellig oma, bedankt hoor en ik kom gauw weer eens terug.” Papa, mama en Freddy zijn heel blij met de tekeningen die Betty voor hen heeft gemaakt. Als Betty haar tas verder leeg maakt, ziet ze onderin iets liggen. En wat is het? De verfdooos en het penseel. Die heeft ze van oma gekregen. Die oma toch!

b. liedje

“er is iemand”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

illustratie 12.1.5, verfdooos met penseel.

kringgesprek:

- wat ligt er onder in de tas?
- was dat een leuke verrassing?
- krijg jij ook wel eens zomaar iets?

Het bijbelverhaal gaat over een man die iets krijgt waar hij niet om heeft gevraagd.

liedjesboek

Elly en Rikkert III, nr. 9

3. bijbelverhaal: de genezing van een verlamde man

a. naar de tempel

Daar lopen Petrus en Johannes in de stad Jeruzalem. Jezus is niet meer bij hen. Maar Petrus en Johannes zijn goede leerlingen van hem. Ze zijn hem niet vergeten. Ze weten nog heel goed wat Jezus hen allemaal heeft verteld. Dat willen ze ook aan andere mensen vertellen. Ze willen ook alle mensen gelukkig maken die dat graag willen. Vandaag zijn Petrus en Johannes op weg naar de tempel. Het is drie uur in de namiddag. Dan gaan een heleboel mensen naar de tempel om te bidden. Dat willen Petrus en Johannes ook doen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*B.I.V. 127a, zonder 19, 194, 199a, 200.
(S6, S7, 28, 55, 171)*

b. een man die niet kan lopen

Ze komen aan de Schone Poort van het tempelgebouw. Er zit een man bij de poort. Hij kan niet lopen. Hij heeft nog nooit kunnen lopen. Vanaf zijn geboorte is hij lam in zijn benen. Elke dag brengen mensen hem naar de Schone Poort van de tempel. Hier kan hij de mensen om geld vragen. Daar kan hij dan eten en drinken van kopen. Er komen elke dag mensen naar de tempel om tot God te bidden. Zij moeten dan door de Schone Poort de tempel binnen en dan zien ze hem zitten bedelen.

materiaal:

*B.I.V. 127a.
(S6, S7, 19, 28, 55, 171, 194, 199a, 200)*

c. geld alstublieft

Daar komen Petrus en Johannes op het tempelplein aan. De man ziet dat zij ook het tempelgebouw willen binnengaan. Hij houdt zijn hand op. Hij vraagt: "Hebben jullie wat geld alstublieft?" Petrus en Johannes kijken heel goed naar de man. Zullen ze hem wat geld geven? Dan zegt Petrus: "Kijk eens goed naar ons". De man kijkt Petrus en Johannes aan. O, hij zal vast iets van hen krijgen! Anders waren ze al lang doorgelopen!

materiaal:

*B.I.V. 127a.
(S6, S7, 19, 28, 55, 171, 194, 199a, 200)*

d. weer lopen!

Petrus zegt tegen de man: "Jij vraagt mij geld, maar ik heb geen zilver of goud. Maar wat ik heb, zal ik je geven." De man kijkt hem aan. Wat zal het worden? Maar Petrus zegt iets heel anders. Petrus wil de man helemaal geen geld geven. Hij zegt: "In de naam van Jezus van Nazaret, wandel!" Petrus pakt zijn hand vast en helpt de man overeind. Wat raar! Zijn voeten en zijn enkels voelen opeens niet meer slap aan. Ze voelen sterk aan. Hij kan erop staan! Hij kan er zelfs mee lopen! Hij probeert heen en weer te lopen en het gaat!

materiaal:

*B.I.V. 127a, zonder 19, met 18.
(S6, S7, 18, 28, 55, 171, 194, 199a, 200)*

e. blijdschap

De man loopt en springt heen en weer. Hij dankt God steeds maar weer. Zo blij is hij! De man gaat samen met Petrus en Johannes de tempel binnen. Daar kon hij eerst nooit komen. Maar nu wel. Niemand hoeft hem te dragen. Hij kan het helemaal alleen! En hij springt rond en hij looft God hardop! En de mensen om hem heen horen en zien het ook. Ze herkennen hem. Hoe kan die man, die altijd bij de Schone Poort zat te bedelen, die eerst niet kon lopen, dat nu opeens wel? De mensen kijken naar de man. Ze kijken ook naar Petrus en Johannes. Er is iets geweldigs gebeurd!

materiaal:

*B.I.V. 127b.
(T4, 18, 29, 51, 56, 88, 89, 95, 97, 106, 108)*

Activiteit:

Leidster zegt gedichtje op. Daarna herhalen en de kleuters/kinderen de volgende gebaren laten maken:

*Zeg, heb jij die man gezien,
- hand boven ogen.*

die daar wordt gedragen?

- tillend gebaar.

Hij kan niet lopen, helemaal niet

- schudden hoofd.

en moet om geld gaan vragen.

- hand ophouden.

Petrus komt langs en ziet de man,

- om je heen kijken

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wat doen de mannen op dit plaatje (zo)?
- waarom moeten de vrienden deze man naar de poort brengen?

aan Kinderen:

- naar welke poort brengen de vrienden de verlamde man?
- wat kun je niet als je verlamd bent aan je benen?

aan Kleuters:

- wat doet de verlamde man op dit plaatje (ma)?

aan Kinderen:

- waarom zit hij bij de tempel?
- wat doet hij met het geld wat hij krijgt?

aan Kleuters:

- wie komen er ook langs bij de verlamde man (di)?
- geven Petrus en Johannes goud en zilver?

aan Kinderen:

- willen zij wel iets geven aan de verlamde man?
- wat zegt Petrus tegen de man?

aan Kleuters:

- waarom is de man zo blij op het plaatje (wo)?
- wat gebeurde er met de man toen Petrus zijn hand pakte?

aan Kinderen:

- had hij wel eens eerder gestaan of gelopen?
- hoeft hij nu niet meer te bedelen?
- wat deed de man toen hij weer kon lopen?

aan Kleuters:

- wat vertelt de man op dit plaatje aan de mensen (do)?
- had hij om genezing gevraagd?

aan Kinderen:

- wat had Petrus tegen de man gezegd?
- door wiens kracht is de man genezen?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.1.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 3:6.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op.
- wat betekent die leertekst?
- wie heeft het werkje gemaakt?
- laat Petrus de man eens laten staan.
- welke plaatje heb je in welk hokje geplakt?
- welk antwoord hoort bij welke verhaaltje?

c. liedje

“er is iemand”

hij geeft hem alles wat hij heeft.

- twee geopende handen uitgestrekt

De man, die eerst niet lopen kon,

- schudden hoofd.

kan dat nu wel, hij leeft!

- armen geheven in juichende beweging.

groeps- en werkvorm

leergesprek rond de tafel

materiaal:

werkboekje

groeps- en werkvorm:

leergesprek met instructies rond de tafel

materiaal:

werkboek, 12.1.1, voorgeknipte

12.1.2, voor allen, Bijbel, lijn

activiteit: leertekst laten opzeggen, 12.1.1 ophangen, 12.1.2

uitdelen en op plakken

liedjesboek:

Elly en Rikkert III, nr. 9

5. toepassing niet meer verlamd

a. kringgesprek

Jullie hebben vanmorgen het verhaal van de verlamde man gehoord. Hij is door Petrus genezen. Wat hij aan Petrus vroeg was een aalmoes, maar wat hij kreeg was veel meer. Je kon aan hem zien en van hem horen dat hij blij was.

- had de man verwacht dat hij zou genezen?
- krijgen jullie ook wel eens iets wat je niet verwacht?
- ben je dan ook zo blij?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

b. activiteit

Vandaag gaan we het verhaal naspelen.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
geen*

C.SLUITING

1. liedje

“er is iemand”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert III, nr. 9*

2. gebed

Here God wat fijn voor de verlamde man, dat hij weer kon lopen. Vanaf toen kon hij voor zichzelf zorgen en ook weer anderen helpen. Wat goed dat hij zo erg dankbaar was en hij u hartelijk bedankte. Wat mooi dat hij het vertelde aan iedereen die het horen wilde. Help ons Heer om net zo dankbaar te zijn en het aan anderen te zeggen voor alles wat u voor ons doet en aan ons geeft. Want wij kregen veel meer van u dan dat wij aan u vragen. Zegen ons ook straks in de eredienst en een ieder die meeluistert. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

2. Petrus en Johannes zwijgen niet over Jezus

HANDELINGEN 3:11-26; 4:1-31

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Al het aanwezige volk in de tempel, dat de man, die voorheen verlamd was, ziet rondspringen en God hoort loven (3:1-10), loopt bijeen rondom de genezene en zijn twee weldoeners (3:11) in de zuilengang van Salomo. Aan de oostzijde van het grote tempelplein bevond zich een driedubbele rij van kolossale zuilen, waaronder de gelovigen bijeen kwamen om er naar de toespraken en de studies van de schriftgeleerden (rabbijnen) te luisteren.

Nu de menigte toestroomt, maakt Petrus van de gelegenheid gebruik om hen toe te spreken over Jezus in wiens naam hij de man van zijn verlamdheid heeft afgeholpen. Zijn leertoespraak komt in grote trekken overeen met die op Pinksterdag, waarbij hij hen ook hier zeer direct benadert. Hij windt er geen doekjes om. Hij bouwt zijn redevoering heel strak op en kiest zijn woorden zo bewust dat zijn gehoor zich er maximaal in kan herkennen.

I. De feiten

- A. Hij spreekt hen aan met hun eretitel 'mannen van Israël' en vertrekt van het voorval, dat iedereen heeft opgemerkt en onderstreept dat zij de oorzaak niet bij hem en Johannes moeten zoeken. God ligt aan de basis ervan (12).
- B. Hij noemt hem de God van Abraham, Isaäk en Jakob, de God 'onzer' vaders, die zijn knecht Jezus, die hoewel door Pilatus als onschuldig werd geacht, door jullie werd overgeleverd, verloochend (= twee maal in de tekst) en gedood, toch verheerlijkt (= met koninklijke eer bekleed) en jullie leidsman ten leven uit de doden opgewekt. Wij zijn er getuigen van (13-15).
- C. Door vertrouwen te stellen in het gezag van deze (naam) is deze genezene in jullie bijzijn (16).

II. De betekenis van de feiten

- A. Jullie noch jullie leiders beseften wat jullie deden (17).
- B. Het is de vervulling van de profeten en Mozes:
 - 1. alle (18,24) heilige (21) profeten hebben voorspeld dat de Messias (= Christus) moest lijden opdat jullie tot bekering zouden komen en naar zijn terugkeer zouden uitkijken (19-21).
 - 2. Mozes heeft voorspeld dat er een profeet zoals hem zou opstaan opdat jullie naar hem zouden luisteren, en hem niet zouden afwijzen (22-23).
 - 3. Alle profeten vanaf Samuël (24) hebben, wat er nu gebeurt, aangekondigd, opdat jullie - als zonen van de profeten en van het verbond (van Abraham) - zouden worden gezegend door (a) de opstanding van zijn knecht (b) zijn komst met het oog op jullie bekering van jullie verkeerde daden (24-26).

Met deze redevoering geeft Petrus alle eer aan God die door zijn knecht niet alleen deze verlamde zegent, maar allen die zich aangesproken voelen door wat hij in Jezus voor hen heeft gedaan en tot bekering komen van hun kwade daden zodat ze behouden kunnen worden.

Vanwege het vele volk dat zich om Petrus en Johannes vergadert, overvallen hen de priesters, de hoofdman van de tempel (= de leider van de tempelpolitie) en de Sadduceeën hen. De priesters staan hier onder de leiding van de hoofdman die zelf ook een Sadduceeër is. De groep van Sadduceeën vormen met de hogepriester, de tempeloverste, de voormalige (afgezette) hogepriesters, de overpriesters, de adel en de kapitaalkrachtigen die met de tempel zijn verbonden, de sterkste en invloedrijkste partij van het sanhedrin. Hoewel niet erg talrijk in getal, hebben zij toch zowat alle belangrijkste tempelfuncties onder hun beheer en zijn zij de tegenstanders van de Farizeeën.

De reden van de arrestatie is dat de apostelen het volk de opstanding uit de doden leren (4:1-3). Deze bijbelse leerstelling werd wel door de Farizeeën geleerd, maar door de Sadduceeën fel bestreden.

De apostelen worden gevangen genomen, maar het volk reageert enorm positief op het wonder en de leertoespraak van Petrus. Die dag groeit het aantal leerlingen van Jezus immers van 3.000 op de Pinksterdag tot 5.000 uit (4).

Net als Jezus vroeger, krijgen Petrus en Johannes te maken met een samenkomst van een beperkt sanhedrin. Het gaat om het tempelbestuur dat samengesteld is uit 'hun' oversten, 'hun' oudsten en 'hun' schriftgeleerden ... en allen die tot hethogepriesterlijk geslacht hoorden. Het 'hun' slaat hier op 'van de Sadduceeën'. De leiding van de Sadduceeën wordt zelfs bij name genoemd (5,6). De Farizeeën werden dus buiten deze zaak gehouden. Zij zouden immers aan de kant staan van de twee leerlingen, omdat ook zij de opstanding uit de doden leerden.

De apostelen worden door dit tempelbestuur aan de tand gevoeld (7). Weer is Petrus in staat een uiteenzetting te houden met opnieuw ongeveer dezelfde inhoud als beide vorige keren:

I. Feit:

Wij zijn in hechtenis genomen vanwege een genezing die net heeft plaatsgevonden. (8,9)

II. Betekenis van het feit:

- A. dit kon gebeuren op het gezag van Jezus de Messias (Christus), uit Nazaret, die gij hebt gekruisigd, maar God heeft hem uit de dood opgewekt (10).
- B. door hem (de Christus) kan iedereen worden behouden (11,12).

Hoewel de bestuurslieden met de hele kwestie in de maag zitten, kunnen zij niets uitvoeren omdat het volk op de hand van de leerlingen is (16). Evenmin kan het wonder van de genezing door hen worden ontkend (16). De genezene 'staat' immers in de tegenwoordigheid van de apostelen voor hen! (14). Petrus en Johannes nemen geen blad voor hun mond. Zij spreken in alle vrijmoedigheid. Dit gegeven en het feit dat het om mensen uit het volk ging - zij waren immers geen schriftgeleerden, noch mensen van de adel of de patriciërs, noch maakten zij deel uit van de geestelijkheid - verwonderde hen zeer (13). Hun band met Jezus stond buiten kijf. In de afwezigheid van de twee leerlingen en de genezene, beraadslagen zij en besluiten hen te verbieden nog verder op Jezus' gezag te spreken (15-18). Petrus en Johannes weigeren kordaat hen te gehoorzamen. God gaat bij hen voor (19,20).

Vers 21 onderstreept nog eens duidelijk dat het volk volledig achter de twee Galileeërs staat. Zij worden vrijgelaten en blij vertellen zij van hun ervaringen (23). Een gezamenlijk gebed vloeit eruit voort, waarin dank aan God wordt uitgebracht (24-30). De reactie uit de hemel laat niet op zich wachten: de vergaderplaats beweegt en allen worden (opnieuw) met de heilige Geest vervuld. Het gevolg is dat zij het Woord van God met (nog meer?) vrijmoedigheid verkondigen (31).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je nooit bang hoeft te zijn om over Jezus te spreken.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo ik heb, geef ik u;
hand; lopen
ma zij nemen hen beet en zetten hen in de gevangenis
di door, kracht, door, naam, gij, gedaan
wo alle mensen kunnen door Jezus worden gered
do kunnen, nalaten, spreken; wel.
vr 1. hoor; 2. zijn; 4. veel; 5. over; 6. doet; 7. of; 8. komt.
hij leeft

2. leertekst
Handelingen 4:20 - "wij kunnen niet nalaten over Jezus te spreken".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.2.3, 12.2.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.1.1).
2. inleiding
citroen, honing, keeltabletten.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S6, S7, T4,
figuren: 17, 18, 19, 23, 28, 29, 38, 49, 50, 51, 55, 56, 58, 60, 89, 102, 106, 171, 194, 199a, 200.
4. bespreking
werkboekje les 2, ingekleurde leertekstcirkel (12.2.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.2.2).
5. toepassing
oosterse kleding voor Petrus en Johannes.
6. liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 9, 24
Elly en Rikkert III, nr. 9
Sabbatliedjes I, nr. 29

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. bij dit verhaal vertellen we niet allerlei details die in de bijbeltekst voorkomen. Alleen namen en andere gegevens mogen de vertelling niet belasten.
3. zorg ervoor dat het doel van deze les goed in de presentatie van het verhaal tot uiting komt.

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. Ukuntjongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Vader in de hemel, dank u dat wij vanmorgen weer bij elkaar in de kindersabbatschool zijn. Wilt u bij ons zijn en blijven? Help ons om tot uw eer te zingen. We willen graag luisteren naar het verhaal uit de Bijbel en alles goed begrijpen. Geef ons samen een fijne ochtend. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de genezing van een verlamde man

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- waar zit de man op dit plaatje (12.2.3)?
- waarom bedelt hij bij het tempelgebouw?
- wie komen er ook bij de verlamde man langs?

- waarom is de man zo blij op dit plaatje (12.2.4)?
- wat had Petrus tegen de man gezegd?
- had de man om genezing gevraagd?
- hoe bedankte hij God?

kijk naar de leertekstcirkel (12.2.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“er is iemand”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.2.3, 12.2.4 en 12.1.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert III, nr. 9

2. inleiding: Freddy kon niets vertellen

a. vertelling

Freddy heeft keelpijn. Hij kan bijna niet praten. En dat wil hij nu net zo graag. Hij heeft zoveel op school beleefd en hij wil alles aan papa en mama vertellen. Maar hij kan geen woord uitbrengen. Arme Freddy. “Doe je mond eens open”, zegt vader. Vader kijkt in Freddy’s keel. “Die is helemaal rood van binnen. Je hebt kou gevat en nu is je keel ontstoken”, zegt vader. “Ga maar niet buiten spelen. Blijf maar binnen”. En zo blijft Freddy binnen. Hij krijgt een groot glas citroensap met honing. “Dat helpt een beetje”, zegt moeder. “Maar je mag vandaag echt niet praten, want anders zal je keel niet genezen. Als je keel weer iets beter is, dan mag je zachtjes praten. En dan vertel je maar alles wat je op school hebt meegemaakt”. Wat vindt Freddy dat moeilijk om zolang te moeten zwijgen. En hij wil juist zoveel vertellen.

b. liedje

“A.B.C.”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

citroen, honing, keeltabletten.

kringgesprek:

- *waarom is Freddy schor?*
- *kan hij nu goed praten?*
- *wat wil hij vertellen?*

Het bijbelverhaal gaat over Petrus en Johannes. Zij vertellen de mensen iets heel bijzonders! Zij kunnen hun mond er niet over houden.

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 24

3. bijbelverhaal: Petrus en Johannes voor het Sanhedrin

a. de verlamde man

Op een middag gaan Petrus en Johannes naar de tempel. Bij de Schone Poort van de tempel zit een man te bedelen. Hij zit er iedere dag. Hij kan niet lopen. Hij is verlamd aan zijn benen en voeten. Dit duurt al zolang als hij leeft. Hij vraagt Petrus en Johannes om geld. Dan kan hij eten kopen. “Ik heb geen zilver of goud,” zegt Petrus. “Maar wat ik heb, zal ik je geven. In de naam van Jezus van Nazaret, loop!” Petrus pakt de man bij zijn hand en trekt hem overeind. En het wonder gebeurt: Voor het eerst van zijn leven kan de man op zijn benen en voeten staan. Zijn benen zijn stevig en sterk. Hij kan zelfs lopen. Fantastisch! “Wat is God goed”, juicht hij.

b. op het tempelplein

Alle mensen in de tempel zijn verbaasd. Wat zien ze daar? Dat is toch de man die bij de Schone Poort zat? Kan hij nu lopen? Hoe is dat nu mogelijk? Ze horen over Petrus en Johannes. De mensen gaan naar hen toe. “Mensen waarom zijn jullie zo verbaasd?” zegt Petrus. “Jullie denken toch niet dat wij deze man hebben beter gemaakt. Nee hoor! Dat hebben wij niet gedaan. Dat komt omdat wij en deze man hier in Jezus geloven. Want Jezus leeft. God heeft hem uit de dood doen opstaan.”

c. naar de gevangenis

Die avond komen de priesters en de tempelpolitie. Ze gaan op Petrus en Johannes af. Wat zijn ze boos! “Jullie mógen niet over Jezus vertellen!” roepen ze. “Jullie mogen niet vertellen dat Jezus weer leeft”. Ze pakken Petrus en Johannes beet en nemen hen mee. “Zó! In de gevangenis jullie! En morgen praten we verder!”

d. getuigenis tegenover de priesters

De volgende morgen moeten Petrus en Johannes bij de belangrijke priesters komen. Zij zijn de baas in de tempel. “Waarom hebben jullie dit gedaan?” vragen zij. “Van wie mochten jullie dat?” “Beste mensen,” zegt Petrus, “wij hebben deze man beter gemaakt omdat Jezus dat wil. Hij was dood. Maar hij is opgestaan. En nu leeft hij weer. En God geeft ons de kracht om dit te doen.”

e. verbod om te prediken

“Het is waar dat er een groot wonder is gebeurd,” zeggen de priesters. “Maar wij willen niet dat jullie nog eens zoiets doen. Jullie mogen niet meer over Jezus praten. Wij willen het niet hebben. Jullie krijgen straf als je het wel doet.” Maar Petrus en Johannes zijn niet bang. “Naar wie moeten we nu luisteren?” zeggen ze. “Naar de priesters of naar God?” Weten jullie het? (de kleuters/kinderen antwoorden). Dat doen Petrus en Johannes ook.

groeps- en werkvorm:

in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt

materiaal:

B.I.V 127a , 19 tijdens verhaal vervangen door 18

(S6, S7, 18, 19, 28, 55, 171, 194, 199a, 200)

materiaal:

B.I.V. 128a

(T4, 18, 23, 29, 50, 51, 56, 89, 102, 106)

materiaal:

B.I.V. 128b

(T4, 17, 28, 38, 49, 55, 58, 60)

materiaal:

B.I.V. 128b

(T4, 17, 28, 38, 49, 55, 58, 60)

materiaal:

B.I.V. 128b

(T4, 17, 28, 38, 49, 55, 58, 60)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie zijn de mannen op dit plaatje (zo)?
- was Petrus bang toen Jezus gevangen werd genomen?
- zijn Petrus en Johannes nu ook bang?

aan Kinderen:

- mag iedereen horen wat Petrus zegt?
- mag iedereen zien wat Petrus doet?
- wat zegt Petrus tegen de verlamde man?
- wat doet Petrus nu?
- wat kon de man nu weer?

aan Kleuters:

- wat gebeurt er op dit plaatje (ma)?
- waarom zijn die mannen zo boos op Petrus en Johannes?

aan Kinderen:

- wat doen de tempelhoofdman en de priesters?

aan Kleuters:

- bij wie zijn Petrus en Johannes op dit plaatje (di)?

aan Kinderen:

- wat wil de hogepriester weten?
- wat vraagt hij aan Petrus en Johannes?

aan Kleuters:

- en wie antwoordt er op de vraag van de hogepriester (wo)?
- durft Petrus nu wel over Jezus te spreken?

aan Kinderen:

- hoe komt het dat de verlamde man kan lopen?
- wat zegt Petrus nog meer?

aan Kleuters:

- wat zeggen de belangrijke priesters hier tegen elkaar (do)?
- mogen zij nog over Jezus spreken?

aan Kinderen:

- luisteren ze naar de belangrijke priesters of naar God?
- wat kunnen zij niet nalaten?
- wat vinden jullie daarvan?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.2.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 4:20.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft het werkje gemaakt?
- wat heb je in de mondjes laten schrijven?
- welke woorden heb je ingevuld in de zinnnetjes (vr)?
- welk zinnnetje heb je gevonden als je de letters uit de rondjes achter elkaar zet?

c. liedje

“A.B.C.”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 12.2.1, voorgeknipte
12.2.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 12.2.1
ophangen, 12.2.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 24*

5. toepassing: durf over Jezus te praten

a. activiteit

Interviewer: "Petrus durfde je te praten over Jezus toen die werd gevangen genomen?"

Petrus: "Helemaal niet, ik schold die mensen uit".

Interviewer: "Wat zei je tegen de verlamde man bij de poort?"

Petrus: "Ik zei: goud of zilver heb ik niet, maar wat ik heb geef ik je. In de naam van Jezus Christus uit Nazaret, wandel!"

Interviewer: "Zo hoorde toch iedereen dat je over Jezus sprak?"

Petrus: "Ja, ja, iedereen mag weten, dat ik bij Jezus hoor."

Interviewer: "Waarom liet de hoofdman van de tempel je oppakken?"

Petrus: "Omdat ik samen met Johannes in de tempel over Jezus vertelde".

Interviewer: "Bij wie moesten jullie komen Johannes?"

Johannes: "We moesten bij de belangrijke priesters komen".

Interviewer: "Wie gaf antwoord op de vragen van de belangrijke priesters?"

Johannes: "O, dat was Petrus. Hij durft nu meer dan vroeger".

Interviewer: "Welk verbod gaven de belangrijke priesters aan jullie?"

Johannes: "We mochten niet meer over Jezus praten".

Interviewer: "Deden jullie dat ook?"

Petrus en Johannes: "Nee, wij vertellen wel over Jezus. Wij zullen echt niet zwijgen!"

groeps- en werkvorm

leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit

materiaal:

oosterse kleding voor Petrus en Johannes

activiteit:

als er drie kinderen zijn die goed kunnen lezen, verdeel de rolletjes dan en laat Petrus en Johannes zich verkleden.

Neem anders zelf de rol van interviewer.

b. kringgesprek

- durven jullie over Jezus te praten?

- vinden jullie dat moeilijk?

- met wie praat je er wel eens over?

- wat vertellen jullie dan over Jezus?

groeps- en werkvorm

leergesprek rond de tafel

materiaal:

geen

C.SLUITING

1. liedje

"A.B.C."

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 24

2. gebed

Dank u wel Here God voor dit bijbelverhaal. Dank u voor alles wat we hebben geleerd. Dank u dat we hebben kunnen zingen voor u en dat we tot u hebben kunnen bidden. Wat fijn dat Petrus en de andere leerlingen over u konden vertellen en mensen konden genezen. Help ons om niet bang voor de mensen te zijn om over Jezus te spreken! Zegen ons in de naam van Jezus. Amen!

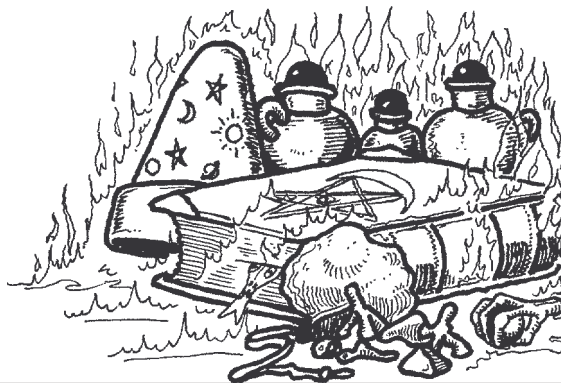
groeps- en werkvorm

staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

3. de tovenaars moet zich bekeren

HANDELINGEN 8:4-25

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Na de trieste gebeurtenis van Stefanus' steniging door opnieuw de Sadduceeën (de hogepriester en zijn partij) die het niet zo nauw met de regels namen in tegenstelling tot de Farizeeën, ontstaat er een zware vervolging tegen de gemeente te Jeruzalem, waardoor allen (een literaire overdrijving) werden verstrooid over Judea en Samaria (8:1-3). Het ging inderdaad niet om alle gelovigen van de gemeente. De apostelen bleven in Jeruzalem en uit verschillende delen van het boek Handelingen blijkt dat de gelovigen in de gunst van de Jeruzalemmers stonden. Wie werden vervolgd, moeten dus hebben behoord bij de strekking van Stefanus, die een Griekssprekende jood was. In Handelingen 6:1-6 wordt al gewag gemaakt van twee groepen in de gemeente: de Hebreeuwssprekende christen-joden en de Griekssprekende christen-joden ook wel hellenisten genoemd. Stefanus en Filippus hoorden bij de Griekssprekende joden die Jezus als de Messias hadden aanvaard. Mogelijk is het juist omdat deze evangeliepredikereen Griekssprekende jood is, dat hij met minder vijandigheid wordt ontvangen door de Samaritanen dan dat de Hebreeuwssprekende joden dat in het algemeen ervoeren. Tussen Joden en Samaritanen heerste immers een eeuwenoude ruzie met betrekking tot de plaats van openbaring (de Gerizim of Sion in Jeruzalem) en uitleving van het geloof van Mozes. Samaritanen aanvaardden wel zijn vijf boeken maar stonden niet volwaardig met de Joden in het verbond.

Filippus 'daalde af' omdat Jeruzalem op zo'n 780m lag en het land Samaria heel wat lager (4,5). De hoofdstad lag op zo'n 470m boven de zeespiegel. Of hij inderdaad naar de hoofdstad Samaria gaat, is maar de vraag. De uitdrukking 'de stad' van Samaria is niet helemaal duidelijk. In Jezus' tijd wordt de stad Sebaste, naar keizer Augustus genoemd. Maar een andere oplossing ligt niet voor handen. Hij predikt hun de Christus. Dat betekent dat hij hen overtuigt van het feit dat Jezus van Nazaret de door God beloofde Messias is. Dat zijn prediking indruk maakt, komt mede door het feit

dat zij gepaard gaat van tekenen. Zo worden onreine geesten door hem uitgedreven en worden kreupelen en verlamden genezen (6-8). In de Bijbel dienen tekenen steeds om mensen tot geloof in God aan te zetten.

Onder de velen die worden overtuigd, is er ook een zekere Simon, die er toverpraktijken op nahield en zodoende heel wat indruk had gemaakt op veel Samaritanen. Tvenaars probeerden met magie krachten op te wekken en goden te bezweren met allerlei formules. Soms kwamen zij er ook toe zieken te genezen en demonen uit te drijven. Zij voorspelden ook wel eens de toekomst.

De Samaritanen hadden hem de bijnaam 'de grote kracht Gods' gegeven. Zelf stond hij er zich ook op voor dat hij een groot iets voorstelde (9-11).

Nu Filippus met zijn evangelieprediking met een niet gering succes de massa benadert, waardoor hij en Simon zich laten dopen (driemaal in de tekst) is het gedaan met de toverijen van Simon (12,13). In ieder geval zwijgt de bijbelschrijver over de voortzetting van zijn activiteiten. Hij wijkt niet van Filippus' zijde die zijn tekenen en krachten blijft aanwenden ter ondersteuning van zijn prediking, die erop gericht is de heerschappij van God (het Koninkrijk Gods) te bevorderen (12-13). Hiermee nodigt hij, net als Johannes de Doper en Jezus voor hem, mensen uit om God als Koning in hun leven te dienen. Hij brengt dit als een 'goede boodschap' (evangelie) en verbindt dit met de naam van Jezus, die daar de meest sprekende getuige van is (12).

De gebeurtenissen in Samaria komen ter ore van de apostelen in Jeruzalem, waarop zij Petrus en Johannes naar Samaria sturen (14). Of dit opgevat moet worden als een vorm van inspectie (hoe kan het dat Samaritanen zich tot de Jood Jezus van Nazaret bekeren?) of om de blijdschap hierover van het apostelbestuur aan de nieuwe gelovigen kenbaar te maken of nog om de banden tussen de nieuwe gemeente en de moedergemeente aan te halen, is niet helemaal te achterhalen. In ieder geval merken de beide apostelen op dat de heilige

Geest nog niet over de nieuwelingen is uitgestort, waarop zij met hen en voor hen bidden en hen de handen opleggen (drie maal in de tekst). De heilige Geest komt over hen en net zoals dat bij eerdere gebeurtenissen in Handelingen het geval is, blijkt dit een zichtbaar gebeuren te zijn (15-17). Simon, de voormalige tovenaarszoon, ziet het ook en vindt dit een aantrekkelijke zaak. Die vorm van macht (handen opleggen en een bovennatuurlijke kracht laten neerdalen op mensen) die Petrus en Johannes ten toon spreiden, wil hij ook wel bezitten. Hij biedt er Petrus geld (= drie maal in de tekst) voor aan (18,19). Mogelijk had hij zijn toverkunsten geleerd tegen de betaling van geld en probeert hij dit nu ook op die manier te verwerven.

Interessant is dat er in de tekst geen spoor is te vinden of de heilige Geest ook over Simon komt. Petrus reageert fel (20-23). Zijn woorden bewijzen het: 'zij ten verderve (een vervloeking), uw hart niet recht voor God (oneerlijk), boosheid (slechtheid), gal van bitterheid (vergif), warnet van ongerechtigheid (verstrikt in de wetteloosheid)'. Simon krijgt hier de volle laag van Petrus. Hoe krijgt hij zoiets als gelovige in het hoofd? Heeft hij dan niet begrepen dat het ontvangen van de heilige Geest als een gave, geschenk

van God moet worden beschouwd? Een geschenk hoeft je immers niet te betalen!

Simon zit er dus helemaal naast (hij heeft geen part of deel aan deze zaak) en met een dergelijke instelling, bewijst hij nog aan de kant van Gods tegenstander te staan. Daarom moet hij zich dan ook bekeren (= afwenden) van dit kwaad, tot God bidden en hem om vergeving vragen (22,23).

Simon gaat niet in op het dringende advies van Petrus, de andere Simon, maar vindt dat de apostel maar voor hem bij God moet bepleiten dat de eerder door deze laatste uitgesproken vloek niet van kracht moge zijn op hem.

Of Simon bij zijn doop echt tot bekering is gekomen, is de vraag. De bijbelschrijver zegt het niet uitdrukkelijk, maar het gedrag en de manier van spreken van Simon, geven de indruk dat hij als dit alles een interessante zaak beschouwd, die hij graag ten eigen voordele wil benutten. De woorden 'dopen', 'handen opleggen' en 'geld' (zij komen alle drie maal voor in het verhaal) spelen een sleutelrol. De kracht Gods treft men niet bij Simon met zijn geld aan, maar bij Filippus en de andere Simon (Petrus) die dopen en handen opleggen op het gezag van Jezus, de Messias. Gods kracht en gave van de heilige Geest zijn niet voor geld te koop.

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Weten dat je de kracht van God niet kunt kopen.

B.WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo Filippus
ma Samaria
di legden, handen, ontvingen,
heilige, Geest
wo is niet te koop
do bekeer u van deze boosheid
vr geld; Simon; macht; God.
2. leertekst
Handelingen 8:22 - "bekeer u van deze boosheid".

C.MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.3.3, 12.3.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.2.1)
2. inleiding
touw, schaar
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S7, S15,
figuren: 20, 23, 29, 31, 67, 68, 88, 92a, 95,
106a, 108, 119, 203, 323.
4. bespreking
werkboekje les 3, ingekleurde leertekstcirkel (12.3.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.3.2).
5. toepassing
ijsstokjes, gezichten van Simon, Filippus, Petrus, Johannes en een kind. (illustratie 12.3.5).
Gezichtjes opplakken op de ijsstokjes.
6. liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 9, 24
Elly en Rikkert II, nr. 42
Sabbatliedjes I, nr. 29

D.VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. het woord tovenaars spreekt geweldig tot de verbeelding van de kleuters/kinderen. Praat daar over tijdens de inleiding. Tijdens het verhaal moet duidelijk worden wat het verschil is tussen de wonderen van Simon en de wonderen van Filippus (eigen eer- Gods eer; eigen belang - andermans belang).
3. zorgt u ervoor steeds voldoende materiaal te hebben zoals bij de illustraties? Heeft u teveel kleuters/kinderen, verdeel hen dan in groepjes van twee of drie bij de toepassing.

E.ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Vader in de hemel, wij danken u voor deze sabbat. Het is fijn om in de sabbatschool te zijn en naar het bijbelverhaal te kunnen luisteren.

Help ons te begrijpen wat u ons vertelt in het verhaal van Simon de tovenaars en over Filippus en Simon Petrus. Wees bij ons Heer, Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

b. collecte en liedje

“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Petrus en Johannes voor het Sanhedrin

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- waarom zitten Petrus en Johannes in de gevangenis van de tempel (12.3.3)?
- wat vertellen zij aan de mensen?
- zijn ze bang om over Jezus te vertellen?
- waarom zijn de belangrijke priesters zo verbaasd (12.3.4) ?
- mogen Petrus en Johannes nog langer over Jezus spreken?
- luisteren ze naar de belangrijke priesters?
- naar wie luisteren ze dan wel?

kijk naar de leertekstcirkel (12.2.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“A.B.C.”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.3.3, 12.3.4 en 12.2.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 24

2. inleiding: de goochelaar

a. vertelling

Freddy en Betty zitten in een tent. Het is een héél hoge, grote tent, een circustent. Ze kijken naar beneden. Daar gebeurt iets leuks. Een man is aan het goochelen. Hooggeëerd publiek, nu ziet u iets dat u nog nooit heeft gezien! roept de goochelaar.

Hij pakt een lang stuk touw en een schaar. Knip, knip, hij knipt het touw in vijf stukken. Freddy kijkt verbaasd. Wat doet de goochelaar toch? Nu maakt de goochelaar een bolletje van de vijf stukken touw, en dan, hoepla, gooit de goochelaar het bolletje in de lucht. Dan vangt hij het touw op. Maar wat is dat ...? Dat kan toch niet! roept Betty. Nu is het weer een lang touw. “Dat wil ik ook leren”, zegt Freddy. “Als ik thuis kom ga ik oefenen”. “En ik ook”, knikt Betty.

“Dan kunnen wij het ook, dat weet ik zeker”.

b. liedje

“Jezus zegt”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

touw, schaar.

kringgesprek:

- waar zijn Freddy en Betty?

- wat doet die goochelaar?

- kunnen wij goochelen leren?

Het bijbelverhaal gaat over Petrus en Johannes die echte wonderen doen.

En dat is toch heel iets anders dan goochelen.

liedjesboek

Elly en Rikkert II, nr. 42

3. bijbelverhaal: Simon de tovenaar

a. Simon is bijzonder

In de stad Samaria woont Simon. Hij is een hele bijzondere man. Hij kan allerlei wonderlijke dingen doen. De jongens en de meisjes, de mannen en de vrouwen luisteren naar wat hij zegt. Ze kijken naar wat hij doet. Hij moet wel een heel knappe man zijn, dat hij zoveel bijzondere dingen kan doen! Hij is een echte tovenaar!

groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:

B.I.V. 133a zonder 92a, 323
(S7, S15, 20, 67, 68, 88, 95, 106a, 108, 119, 203)

b. Filippus

Filippus is een leerling van Jezus. Hij reist naar de stad Samaria. Hij komt er de mensen van God vertellen. De mensen luisteren naar hem. Ze merken dat Filippus hen gelukkig wil maken. Hij vertelt hen over Jezus, die hen uitnodigt om God te dienen. God is immers de koning van de wereld. Filippus doet wonderlijke dingen. Hij maakt zieken weer gezond. Hij laat de mensen weer lopen, die dat niet meer konden. Iedereen in de stad wordt blij. Ze willen doen wat Filippus hen zegt en ze laten zich dopen.

materiaal:

B.I.V. 133a, zonder 20, met 29
(S7, S15, 29, 67, 68, 88, 92a, 95, 106a, 108, 119, 203, 323)

c. Simon wordt een leerling

Simon, de tovenaar, hoort ook over Filippus. Hij gaat ook naar hem luisteren. Hij ziet ook wat Filippus doet. Dat vindt hij echt geweldig! Wat Filippus allemaal kan! Simon wil ook een leerling van Jezus worden. Hij gaat elke dag met Filippus mee. Hij kijkt steeds met verbazing naar de dingen die Filippus doet. Filippus leert aan de mensen dat God hem die kracht geeft. Zelf kan hij dat niet. Steeds meer mensen luisteren naar Filippus en laten zich dopen. Ook Simon laat zich dopen.

materiaal:

B.I.V. 133a, met 29
(S7, S15, 20, 29, 67, 68, 88, 92a, 95, 106a, 108, 119, 203, 323)

d. geld voor een truc.

Op een dag komen Petrus en Johannes in de stad Samaria. Ze hebben gehoord over alle mensen die Filippus heeft gedoopt. Dat willen zij wel eens zien en hen leren kennen. Petrus en Johannes bidden met alle mannen en vrouwen die zijn gedoopt. Ze leggen hun handen op de hoofden van de mensen. De mensen voelen een kracht van God. Nu willen ze niet alleen maar luisteren. Nu willen ze zelf ook aan anderen het goede nieuws vertellen. Het is net alsof de mensen wakker zijn gemaakt! Simon, ziet het ook. Dat is geweldig! Hij gaat naar Petrus toe. Hij zegt: "Hier heb je geld. Leer mij nu hoe ik dat moet doen bij de mensen!"

materiaal:

B.I.V. 133a, met 23, 29, 31, zonder 92a, 323.
(S7, S15, 20, 23, 29, 31, 67, 68, 88, 95, 106a, 108, 119, 203)

e. Simon terechtgewezen

Die mensen veranderen niet met een tovertrucje, maar door wat God voor hen doet! Petrus zegt tegen hem: "Simon, je denkt helemaal verkeerd. Die kracht komt van God. God geeft de mensen die kracht. Je moet niet denken aan trucjes. En je moet ook niet denken dat je met geld kunt kopen, wat God je voor niets geeft. Denk liever aan hoe je mensen echt gelukkig kunt maken!" Simon schrikt ervan. Petrus is echt kwaad op Simon. Hoe haalt hij toch zo iets in zijn hoofd! Dat is heel slecht dat Simon van God dingen wil krijgen door er geld voor te geven. "Stop daar mee!" zegt Petrus. Bekeer je van die boosheid en vraag God om vergeving.

materiaal:

B.I.V. 133a, met 23, 29, 31, zonder 92a, 323.
(S7, S15, 20, 23, 29, 31, 67, 68, 88, 95, 106a, 108, 119, 203)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- wie zijn de mensen op dit plaatje (zo)?
- waarom kijkt de tovenaar zo verbaasd?

aan Kinderen:

- wat vertelt die man aan de overkant van de straat?
- hoe heet de man die over Jezus vertelt?
- wil Simon er meer over weten?

aan Kleuters:

- wat doet Filippus op dit plaatje (ma)?
- wil Simon ook weten hoe hij dat doet?

aan Kinderen:

- waar woont Filippus nu?
- waarom is hij uit Jeruzalem gevlucht?
- welk groot nieuws vertelt hij aan de mensen?

aan Kleuters:

- geloven de mensen Filippus (di)?
- wat vragen de mensen aan Filippus?
- wat vraagt Simon aan Filippus op dit plaatje?

aan Kinderen:

- waarom wil Simon al die prachtige wonderen leren?
- wie komen er op bezoek?
- wat doen Petrus en Johannes?

aan Kleuters:

- wat doen Petrus en Johannes op dit plaatje (wo)?
- wat krijgen de mensen na hun gebed?
- wil Simon dat ook allemaal?

aan Kinderen:

- kan Simon de heilige Geest met geld kopen?
- van wie is de heilige Geest een geschenk?
- wat moet Simon aan God vragen?

aan Kleuters:

- kan Simon veel wonderen doen (do)?
- waardoor kunnen Petrus en Johannes zulke grote wonderen doen?

aan Kinderen:

- kan Simon die grote kracht kopen?
- wat zegt Petrus tegen Simon?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.3.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 8:22.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- welke verschillen heb je gevonden?
- welk woord staat er twee keer in? (vr)
- voor wie is dat belangrijk?
- wat wil hij ermee kopen?
- wie kan macht geven?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 12.3.1, voorgeknipte
12.3.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 12.3.1
ophangen, 12.3.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“Jezus zegt”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 42*

5. toepassing: de tovenaar bekeert zich

a. activiteit

Wij spelen het verhaal van Simon na. Deze gezichtjes stellen voor Simon de tovenaar, Filippus, Petrus, Johannes en een kind. Wie over is mag ook voor kind spelen. Laat na het spel de kinderen reageren op het gedrag van Simon.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
ijsstokjes, gezichten van Simon,
Filippus, Petrus, Johannes en een
kind. (illustratie 12.3.5)
Gezichtjes opplakken op de ijs-
stokjes.
activiteit:
het bijbelverhaal laten spelen met
de figuren van ijsstokjes.*

b. kringgesprek

- wie is Simon?
- wat doet Simon de tovenaar?
- voor wie doet Simon het?
- waarom kan Simon dat doen?
- wie is Filippus?
- wat doet Filippus voor God?
- waarom kan Filippus dat doen?
- wat wil Simon ook kunnen?
- wat wil hij er voor geven?
- wat zegt Simon Petrus tegen hem?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

C.SLUITING

1. liedje

“Jezus zegt”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert II, nr. 42*

2. gebed

Vader in de hemel de sabbatschool is nu weer voorbij. Wij hebben geleerd dat we ons niet met tovenarij mogen bezighouden. Ook leerden we dat we van u niets hoeven te kopen. Uw kracht en uw liefde krijgen wij voor niets. U geeft het ons als wij in u geloven, het u vragen en echt van u houden. Zegen ons ook in de kerkzaal in de eredienst. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

4. Filippus helpt de Bijbel te begrijpen

HANDELINGEN 8:26-40

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het verhaal over Filippus en de Ethiopiër doet sympathiek aan en geeft weinig uitlegkundige moeilijkheden. Het gaat om de ontmoeting tussen de diaken Filippus, die vanwege zijn activiteiten in Samaria is uitgegroeid tot een succesvol evangelieprediker, en een Ethiopiër die in de dienst staat van de koningin van Ethiopië. In de tijd van de Grieken en de Romeinen bestond het koninkrijk Meroë, waarvan de koninginnen allen de titel 'Kandake' voerden. In een werk van een zekere Bion van Soloï leest men: "De Ethiopiërs duiden de vaders van hun koningen niet nader aan, maar beweren dat zij de zonen van de zon zijn, de moeder echter van elke koning noemen zijn Kandake". De bekende schrijver Strabo vertelt in ongeveer 30 voor onze jaartelling dat de Ethiopiërs steeds door een koningin werden bestuurd. De kamerling is een rasechte Ethiopiër, die zich op één of andere wijze bij het jodendom heeft aangesloten. Vooral in Egypte, dat ten noorden van Ethiopië ligt, woonden kolossaal veel Joden. Zo is het zeer waarschijnlijk, dat hij in contact heeft gestaan met een of ander Joodse gemeenschap. Mogelijk was hij een 'godvrezende'. Hij behoorde dan bij een categorie van gelovigen die de synagoge bezocht en de meeste aspecten van het joodse geloof uitleefde, maar de definitieve stap tot het jodendom, die eruit bestond zich te laten besnijden en zich te laten dopen, niet maakte. Dat verklaart dan ook dat hij in Jeruzalem was om er te gaan bidden (Johannes 12:20, Handelingen 2:10) en één van de boekrollen van de Heilige Schrift leest.

Het is een kamerling en eunuch (een ontmande). Zo'n persoon vervulde vaak een zeer hoge functie. In dit geval gaat het om een penningmeester. Zijn bekering krijgt ook een bijzondere betekenis omdat volgens Deuteronomium 25:2 ontmanden niet onder het volk van God mogen worden opgenomen. In Jesaja 56:3-5 wordt aan de eunuchen als zij zich aan de wet houden, een plaats beloofd in Gods huis. Men begrijpt dan ook waarom deze man zich interesseert

voor de bestudering van de Heilige Schriftrollen en dan juist die van de profeet Jesaja!

Filippus krijgt na de opdracht van een boodschapper van God (= engel) om zich op de weg die van Jeruzalem naar Gaza loopt te begeven (26). Hoe deze en ook later de Geest (29) tot hem spreekt, laat de bijbelschrijver in het ongewisse. Op die nogal verlaten weg (27) ziet hij een (overdekte) reiswagen die vermoedelijk van het Perzische type was, die door zeer hooggeplaatste personen werd gebruikt. Hij merkt op dat de hoogwaardigheidsbekleder erin zit te lezen (28). Naderbij gekomen in opdracht van Gods Geest (29), hoort hij dat de man in kwestie hardop zit te lezen in de boekrol van de profeet Jesaja (28). Hieruit blijkt dat hij de joodse gewoonte (volgens een overlevering van de rabbijnen) erop nahoudt om zich ook op reis in gedachten met godsdienstige dingen bezig te houden en bij het lezen van de bijbelteksten dit ook hardop doet. De Ethiopiër moet in de Griekse vertaling van de Hebreeuwse tekst hebben zitten lezen. Deze was immers erg verbreid in Egypte, waar zij ook volgens de overlevering tot stand is gekomen en bestemd was voor mensen die geen Hebreeuws kenden. De Griekssprekende Filippus en kenner van de Schrift herkent onmiddellijk het betreffende tekstgedeelte in Jesaja 53:7-8 (32,33). Dat handelt over de lijdende dienstknecht, waarmee Jezus zichzelf ten overstaan van zijn leerlingen had geïdentificeerd tijdens de laatste paasmaaltijd (zie o.a. Lucas 22:37 - Jesaja 53:12). Filippus vraagt stoutmoedig of hij wel de betekenis van de tekst vat, waarop deze leek eerlijk erkent dat hij bij het lezen van deze teksten nood heeft aan iemand die hem begeleidt en instructie geeft. Daarop vraagt hij aan Filippus om in te stappen (31) en hem uit te leggen over wie de profeet Jesaja dit (53:7,8) zegt. Deze verklaart die verzen dan zo (zeer zeker door er het tekstverband van de omliggende verzen bij te betrekken) dat de Ethiopiër begint in te zien dat deze teksten van toepassing zijn op Jezus (34,35). Daar hij de diepte van de boodschap (Jezus is de Messias die het Koningschap

Gods aankondigt met de vergeving van zonden) begrijpt, vraagt hij aan Filippus om te worden gedoopt (36). Daar deze gelovige man al geruime tijd een intieme relatie met God had - was hij niet in Jeruzalem gaan bidden en maakte hij geen studie van zijn Woord? - en Filippus' prediking aanvaardt, is er geen enkele reden waarom hij niet zoals de Samaritanen kan worden gedoopt (36).

Bij een plaats waar een vijver of rivier met water is, dalen beiden erin af en Filippus doopt hem door onderdompeling (38). De Ethiopiër is na de doophandeling zo in de wol-

ken met wat er met hem is gebeurd, dat hij vol blijdschap Filippus achterlaat en verder reist. Gods Geest maakt dat hij geen aandacht meer heeft voor Filippus (39), die zijn verkondiging van het evangelie verder zet in een andere stad in de kustvlakte (40).

Vers 37 ontbreekt in het overgrote deel van de belangrijkste handschriften van de Bijbel en daarom staat het tussen haakjes in de uitgave van de NBG. Men mag ervan uitgaan dat dit niet de woorden van Filippus zelf zijn, maar van één van de veel later levende overschrijvers van de teksten.

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Weten dat je anderen moet helpen om de Bijbel te begrijpen.

B.WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo Jeruzalem en Gaza
ma toe, voeg, bij, wagen
di verstaat gij wat gij leest?
wo Filippus helpt de man uit Afrika
do zij gaan beide het water in en
Filippus doopt de penningmeester
vr 1. Filippus moet naar een weg
2. de man begrijpt niet wat hij leest
3. Filippus legt de Bijbel uit
2. leertekst
Handelingen 8:30 - "verstaat gij wat gij leest?"

C.MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.4.3, 12.4.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.3.1).
2. inleiding
aantal lees- en plaatjesboeken voor die leeftijd.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S2, S3, S4, S5, S6, figuren: 21, 25, 64, 65, 171, 215.
zandbak, Filippus, penningmeester, paard en wagen, kom met water.
4. bespreking
werkboekje les 4, ingekleurde leertekstcirkel (12.4.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.4.2).
5. toepassing
illustraties 12.4.5, 12.4.6, 12.4.7, 12.4.8., 12.4.9,
speelkaarten ± 5 x 10 cm. (met vragen over de eerste vier lessen) genummerd met 1,2,3.
contrôlelevel met vragen en antwoorden.
spelbord met illustraties uit de les.
(illustratie 12.4.5)

6. liedboekjes

Elly en Rikkert I, nr. 9
Elly en Rikkert II, nr. 42
Elly en Rikkert IV, nr. 28
Sabbatliedjes I, nr. 29

D.VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. wij spreken bij dit verhaal niet over de kamerling uit het Morenland, maar over de penningmeester uit Ethiopië in Afrika.
3. als illustratief materiaal is hier gekozen voor de zandbak. Probeer tijdig te denken aan de te gebruiken figuren. Maak er indien nodig nog andere figuren bij. Neem als voorbeeld de figuren uit het boek bijbelse geschiedenis in vilt. Met ruitjespapier zijn de figuren te vergroten of te verkleinen. Het werken met de zandbak, speciaal in dit verhaal, geeft er een extra dimensie aan (BIV. 134a en b).

E.ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.

*materiaal:
zie voorwoord*

- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Here God, aan het begin van deze sabbatschool willen wij even met u praten. Dank u voor de Bijbel die ook voor ons geschreven is. Help ons om erin te lezen en ervan te leren. Wilt u hier bij ons zijn en ons helpen om het bijbelverhaal over Filippus en de penningmeester goed te kunnen begrijpen? Geef ons samen een fijne ochtend. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

b. collecte en liedje

“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Simon de tovenaar

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zie je op dit plaatje (12.4.3)?
- wat doet Filippus?
- geloven de mensen in de wonderen van Filippus?
- wat vragen zij aan Filippus?
- wordt Simon de tovenaar ook gedoopt?

- wie komen er op bezoek op dit plaatje (12.4.4) ?
- wat doen Petrus en Johannes bij de mensen?
- wat krijgen de mensen als geschenk van God?
- wat wil Simon als hij al die wonderen ziet?
- wat wil Simon aan Petrus geven om ook die wonderen te kunnen doen?
- wat heeft Simon ontdekt over de Heilige Geest?

kijk naar de leertekstcirkel (12.4.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“Jezus zegt”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.4.3, 12.4.4 en 12.3.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert II, nr. 42

2. inleiding: Freddy en Betty willen leren lezen

a. vertelling

“Freddy en Betty, we gaan naar de bibliotheek.” Mama staat al klaar met een tas vol boeken. Die boeken hebben Freddy en Betty al gelezen en die moeten nu worden teruggebracht. Het is druk in de bibliotheek. Er zijn veel kinderen, maar gelukkig zijn er zoveel boeken dat er genoeg is voor iedereen.

Betty en Freddy gaan gauw naar de hoek waar alle kinderboeken staan. “Ik kom jullie straks wel halen!”, roept mama nog en dan gaat ze zelf naar de andere kant van de bibliotheek.

Na een tijdje komt moeder terug en vraagt: “En, hebben jullie al mooie boeken gevonden?” “Ja, mama, twee prentenboeken voor Freddy en twee voor mij” zegt Betty.

Freddy heeft een dik boek gekozen. Er staan spannende platen in. Hij bladert in het boek. “Kun je dat al lezen Fred?” vraagt moeder. “Nee, was het maar waar.” “Dan zal ik het voorlezen”, zegt moeder. “Jippie!” roept Freddy, “dan weet ik toch wat erin het boek staat!”

b. liedje

“door de kracht”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

aantal lees- en plaatjesboeken voor kleuters/kinderen.

kringgesprek:

- waar gaan Freddy en Betty naar toe?

- wat is een bibliotheek?

Het bijbelverhaal gaat over een man die de Bijbel leest. Maar hij begrijpt iets niet. Wie zal hem helpen om het wel te begrijpen?

liedjesboek

Elly en Rikkert IV, nr. 28

3. bijbelverhaal: de penningmeester van de koningin van Ethiopië

a. Filippus krijgt een opdracht

Filippus is ergens in het land Samaria. Opeens hoort Filippus een stem. Het is de stem van een boodschapper van God. Hij geeft een opdracht aan Filippus. Hij zegt: "Filippus, ga als het middag wordt naar de grote weg van Jeruzalem. Op die weg komen heel weinig mensen". Meer zegt de boodschapper van God niet. Wat moet Filippus daar dan op die weg doen? Toch doet Filippus wat de boodschapper heeft gezegd. Hij staat op en gaat naar de weg toe. Wat zal er gaan gebeuren?

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*Zandbak: bomen weg; Filippus.
B.I.V. 134a zonder 65, 215.
(S6, 21, 171)*

b. de man uit Afrika

Op de weg rijdt een wagen die uit Jeruzalem komt. In die wagen zit een man. Hij is in Jeruzalem naar de tempel geweest om God te aanbidden. Nu reist hij weer helemaal terug naar Ethiopië in Afrika. Het is een heel erg belangrijke man. Hij zorgt voor het geld van de koningin van Ethiopië. Nu is hij weer op weg naar huis. Hij heeft een boekrol gekocht. Die is hij nu aan het lezen. Hij leest hardop. Er is niemand die het hoort, want er is niemand op de weg.

*materiaal:
zandbak, achtergrond
paard en wagen
B.I.V. 134a
(S6, 21, 65, 171, 215)*

c. Filippus legt uit

Niemand? Toch wel. Filippus ziet de wagen aankomen en hij hoort een stem van God. Die zegt dat hij naar de man in de wagen toe moet gaan. Filippus hoort de man hardop lezen uit het boek Jesaja uit de Bijbel. Hij zegt tegen de man: "Begrijp je wat je leest?" De penningmeester kijkt op en hij denkt: Misschien kan deze man hem vertellen wat er precies staat in het boek. Hij vraagt of Filippus hem wil helpen. "Kom maar bij me zitten in de wagen en leg mij uit wat er in dit boek staat". Ja, daar kan Filippus de man wel mee helpen!

*materiaal:
zandbak, achtergrond
paard en wagen
Filippus
B.I.V. 134a
(S6, 21, 65, 171, 215)*

d. een nieuwe volgeling

Filippus leest samen met de man uit het boek Jesaja. En dan vertelt Filippus over wie het gaat in het boek. Hij vertelt de man uit Afrika hoe Jezus de mensen hielp en hen vertelde van God. Hoe hij de mensen gelukkig wilde maken en dat hij de Messias is. De man uit Ethiopië in Afrika luistert goed. Ja, hij gelooft wat Filippus hem over Jezus zegt. Hij wil ook een leerling worden van Jezus.

*materiaal:
zandbak, achtergrond
paard en wagen
Filippus en de man in kom met water
(B.I.V. 134b
(S2, S3, S4, S5, 25, 64, 215)*

Als ze bij water komen, vraagt de man aan Filippus of hij hem wil dopen. Zo wil hij laten zien, dat hij ook Jezus wil volgen. Filippus en de man gaan uit de wagen. Ze gaan beiden in het water staan. Filippus dompelt de man van Ethiopië onder water. Zo doopt hij hem. Wat is de man blij!

e. beiden gaan hun weg

Filippus is er niet meer. Hij is naar een andere stad in het land Samaria. Hij is op weg om nog meer mensen te vertellen van Jezus. Dan zullen nog meer mensen gelukkig worden! De man uit Ethiopië, Afrika reist verder met zijn wagen. Terug naar huis in het verre land Ethiopië. Hij is erg blij, want hij heeft nu de Bijbel begrepen!

*materiaal:
zandbak, paard en wagen op
voorgond
Filippus op achtergrond
B.I.V. 134a zonder 21
(S6, 65, 171, 215)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- wie zie je op dit plaatje (zo)?
- wat hoort hij opeens?
- van wie is die stem?

aan Kinderen:

- wat moet Filippus doen van de boodschapper van God?
- op welke weg wandelt Filippus?
- ziet hij nog een wandelaar?

aan Kleuters:

- wat zie je op dit plaatje (ma)?
- wat doet de man in de wagen?

aan Kinderen:

- begrijpt de man wat hij leest?
- wat moet Filippus nu doen?

aan Kleuters:

- wat doet Filippus op dit plaatje (di)?
- uit welke boekrol leest de man?

aan Kinderen:

- wat vraagt Filippus aan deze man?
- wat geeft de man als antwoord?
- wie kan hem dit boek wel uitleggen?

aan Kleuters:

- wat doet Filippus op dit plaatje (wo)?
- wie is de man die in de wagen zit?
- wat doet een penningmeester?

aan Kinderen:

- wat heeft de man in Jeruzalem gedaan?
- begrijpt de man de Bijbel?
- wat doet Filippus nu?
- is de man blij dat Filippus hem de Bijbel kan uitleggen?

aan Kleuters:

- wat doet Filippus op dit plaatje (do)?
- luistert de penningmeester naar Filippus?

aan Kinderen:

- wat vertelt Filippus allemaal?
- gelooft hij wat Filippus vertelt?
- wat vraagt de penningmeester aan Filippus?
- wat doen zij nu beiden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.4.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 8:31
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- laat eens zien hoe het geworden is?
- wat staat er op je boekrol?
- kun jij al iets uit de bijbel uitleggen?
- welke zinnen heb je in de puzzels gevonden? (vr)

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 12.4.1, voorgeknipte
12.4.2, voor allen, Bijbel, lijn.
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 12.4.1
ophangen, 12.4.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“door de kracht”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert IV, nr. 28*

5. toepassing: de man uit Afrika leert de Bijbel begrijpen

a. activiteit

we hebben elke week een les gemaakt, waardoor we een heleboel hebben geleerd. Vandaag doen we een spel waarbij we zullen zien hoeveel we al weten. Op de kaartjes staat een vraag en een nummer. Heb je de vraag goed beantwoord, dan mag je zoveel vakjes vooruit als het cijfer op je kaartje staat.

groeps- en werkvorm

leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit

materiaal:

illustraties 12.4.5, 12.4.6, 12.4.7, 12.4.8, 12.4.9,

speelkaarten $\pm$ 5 x 10 cm. (met vragen over de eerste vier lessen) genummerd met 1,2,3.

contrôlelevel met vragen en antwoorden.

spelbord met illustraties uit de les.

activiteit:

speel het spel. Wanneer je veel kinderen hebt, speel het dan in kleine groepjes of maak het spel dubbel.

C.SLUITING

1. liedje

“door de kracht”

liedjesboek:

Elly en Rikkert IV, nr. 28

2. gebed

Vader, wij hebben vanochtend het verhaal geleerd over Filippus en de penningmeester. Wat fijn dat Filippus de man kon helpen de Bijbel te begrijpen en dat de man blij was dat hij begreep wat er in de Bijbel staat.

Here ook wij willen anderen helpen de Bijbel te begrijpen. Help ons daarom elke dag goed onze les te maken en in de Bijbel te lezen. We willen ook elke week naar de kindersabbatschool komen. Zo kunnen wij zelf de Bijbel goed begrijpen. Amen.

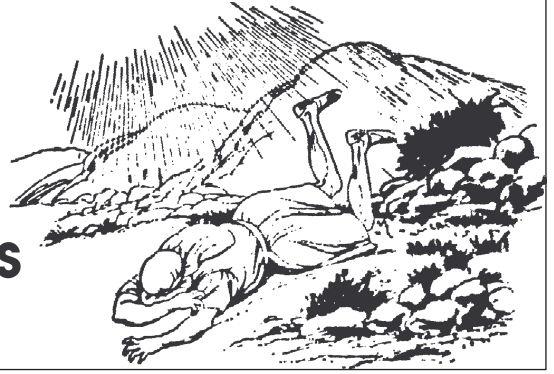
groeps- en werkvorm

staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

5. Saulus wordt een leerling van Jezus

HANDELINGEN 9:1-31

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Na getuige te zijn geweest van de ijver van Filippus, de evangelieprediker (8:4-40), wordt de bijbellezer geconfronteerd met de ijverige Saulus die zich enorm inzet om de effecten van die en andere predikers over Jezus teniet te doen. Van huize uit een Farizeeër die in Tarsus in de diaspora (= verstrooiing) was geboren, waar hij enorm onder de hellenistische invloed had bloot gestaan, heeft hij zich aan de zijde geschaard van die Jeruzalemse hellenisten die trots waren op hun joodse cultuur. Zij konden een opstelling als die van Stefanus, die in navolging van Jezus' prediking, de betrekkelijkheid en vergankelijkheid van de tempel - voor hen te vergelijken met een wereldwonder - onderstreepde, niet waarderen. Hij was aanwezig bij de steniging van Stefanus (7:54-60) die illegaal was, omdat slechts de Romeinse procurator het recht van het 'jus gladii' (= de doodstraf) had. De bijbelgeleerde F.F. Bruce merkt op dat een dergelijke lynchpartij mogelijk werd vanwege Pilatus' verzwakte politieke positie. In 31 van onze jaartelling viel Sejanus, de beschermheer van Pilatus, in Rome in ongenade. Pilatus zou daarop niet al te scrupuleus de Romeinse wet in Judea hebben gehandhaafd. Mogelijk vreesde hij dat er van de kant van de hogepriester en het sanhedrin klachten over zijn beleid de keizer zouden bereiken. De tekst geeft de indruk dat het proces van Stefanus, net zoals dat van Jezus en later in het jaar 62 dat van Jakobus, de broer van Jezus, allesbehalve volgens de regels van de joodse wet verliep. De term lynchpartij is hier beter van toepassing. Terwijl 'vrome' mannen, dat wil zeggen vrome joden, Stefanus ten grave dragen en enorm bedroefd zijn door de brutale dood van Stefanus, die goed bekend stond (6:3) en wonderen en grote tekenen onder het volk van Jeruzalem had verricht (6:8), lijkt Saulus juist te worden geïnspireerd door het gebeurde en neemt het voortouw bij de vervolging van Stefanus' geloofsgenoten in Judea en Samaria.

Zijn afkeer voor de volgelingen van de Here (= Kurios in het Grieks betekent 'machthebber') of de mensen van de 'weg' - een woord dat in het Hebreeuws een bepaalde levenswandel aanduidt - is zo groot dat hij zich niet beperkt tot het schoonschip maken in Judea en Samaria. De gevluchte Jezusgelovigen buiten het Joodse land maken ook daar volgelingen. Saulus wil vermijden dat de wereld wordt overspoeld door het geloof dat Jezus de beloofde Messias is. Hij richt zich tot de hogepriester om door hem te worden gemachtigd om deze van hun geloof getuigende leerlingen van Jezus te achtervolgen. Hij wil dit geloof in de kiem smoren. De hogepriester (is het nog steeds Kajafas of al zijn opvolger Jonatan?) verleent hem brieven met een machtiging zodat hij deze aan de besturen van de synagogen kan voorleggen. Caesar had vroeger de Jeruzalemse hogepriester zijn godsdienstig gezag over de Joden in het hele Romeinse Rijk gewaarborgd en ook koning Herodes had van keizer Augustus toestemming gekregen om alle Joodse vluchtelingen buiten het Joodse land terug naar Judea te halen.

Saulus' haat tegen de Jezusgelovigen moet zo energiek zijn geweest dat Lucas het heeft over het tieren (= blazen) met dreiging 'met' (= betere vertaling dan 'en') moord. Hij reist daar helemaal voor naar Damascus, de hoofdstad van Syrië, een bloeiende handelsstad die op een kruispunt van belangrijke handelswegen lag. Saulus beperkt zich daarbij niet tot de mannen, maar ook de vrouwen moeten eraan geloven. Doden zal hij hen niet. Daar heeft hij het recht niet toe. Hij wil hen gevangennemen en naar Jeruzalem tot bij het sanhedrin voeren (2)

Niet ver van de stad Damascus gebeurt er iets onverwachts. Plotseling wordt hij door een hemels licht omgeven. Het moet overweldigend zijn geweest, want hij valt erdoor op de grond (3). Een stem klinkt uit de hemel en hij hoort zich aanspreken niet met zijn verlatijnste naam Saulus, maar met zijn Hebreeuwse naam Saul. Het herhalen van

de naam, onderstreept de intensiteit van de roep. Dit komt men ook tegen bij bijvoorbeeld Abraham die op het punt staat zijn zoon Isaak te doden (Genesis 22:11). Abraham mag dat niet! Saul mag dit ook niet met Gods volk! Zijn naam brengt Israëls eerste koning in gedachten. Die werd uitverkoren om Gods volk te leiden. De nieuwtestamentische Saul moet opstaan en Damascus binnengaan er horen wat hem te doen staat (6): een uitverkoren werktuig van God zijn om diens naam te brengen aan de heidenen (= de volken) en (hun) koningen en de leden van Israëls volk (15).

Zijn begeleiders snappen er niets van. Zij horen de stem, maar zien niemand. Of ze ook begrijpen wat de stem zegt, vertelt de tekst niet (7). Het licht was zo verblindend dat Saul erna met zijn geopende ogen niets ziet. Aan de hand wordt hij de stad binnengevoerd. Drie dagen lang kan hij niets zien. Hij eet en drinkt niet. Is hij uitgeput of doet hij boete? Na drie dagen kan hij het weer. De periode van 'drie dagen' karakteriseert in de Bijbel steeds een belangrijke periode met een bijzonder gebeuren. En of het om een ingrijpend iets ging! De man die Jezus' volgelingen wilde uitschakelen, werd door Jezus zelf uitgeschakeld. Met zijn vraag: "Wie zijt gij, Here?" onderkent Saulus dat hij met een 'machthebber' heeft te maken, van wie hij even later de macht aan de lijve ondervindt. Jezus zegt bij deze ontmoeting niet, dat Saulus zijn volgelingen vervolgt, maar hemzelf! Hiermee vereenzelvigd de messias zich met zijn messiaanse leerlingen, volledig volgens de oudtestamentische gedachte dat de messias en zijn volk één zijn. Saulus heeft dit later begrepen als hij als Paulus in zijn brieven schrijft dat de Here en zijn kerk één zijn als een hoofd en een lichaam. De man die het evangelie in de hele wereld wilde doen verstommen, wordt de man die het luidkeels in de hele wereld wil laten horen. In plaats van Jezus' volgelingen te reduceren tot nul, gaat hij maximaal leerlingen voor Jezus recruter. Van een omkeer (bekering) gesproken!

Na de ontmoeting met Jezus wordt Saulus naar het huis van Ananias in de Rechtestraat in Damascus gebracht. Dit is natuurlijk niet dezelfde als de Ananias uit Handelingen 5. In die tijd was de Rechtestraat een monumentale laan, die van **oost** naar **west** door de stad liep. Deze straat bestaat nu nog als een smalle, gedeeltelijk overdekte winkelstraat. In Handelingen 9:13 komt het woord 'heiligen' voor. Het idee komt uit het Oude Testament. De samengekomen Israëlieten worden een 'heilige' vergadering genoemd (Exodus 12:16; Leviticus 23:2-44; Numeri 28:25) en Israël een 'heilig' volk (Exodus 19:6; Deuteronomium 7:6; 14:2,21; Jeremia 2:3). Men zou het woord kunnen vervangen door '**toegewijd**' (ook in de zin van **apart gesteld**).

In het boek Handelingen wordt het woord toegepast op hen, die in Jezus geloven. Men leze daarvoor de teksten in 9:13, 32, 41, en 26:10).

In vers 14 komen de overpriesters weer ter sprake. Dat waren Sadduceeën. God heeft Saulus nodig om zijn naam te verkondigen. In vers 16 staat daar nog bij, dat Paulus ter wille van Gods naam zal moeten lijden. De naam van Saulus en zijn hele persoon worden van nu aan met de naam van Christus verbonden. Als Ananias bij Saulus komt, zegt hij dat Jezus hem heeft gestuurd en dat Saulus met de heilige Geest vervuld zal worden. Het is opmerkelijk, dat in het boek Handelingen Gods Geest een zo grote rol speelt. De

hele verkondiging wordt erdoor geleid. Saulus laat zich dopen in de naam van Christus. Hij verbindt zich zo met die naam. Dat doet trouwens elke christen, die zich laat dopen. Gods naam draag je dan met je mee in je leven in hoogte- en dieptepunten ervan. Het derde gebod: Gij zult de naam van de Here uw God niet ijdel gebruiken, krijgt hiermee wel meer diepgang. Het betreft je hele leven.

Nu de levenscrisis van Saulus is opgelost, kan hij ook weer eten. Nadat hij op krachten is gekomen, gaat hij naar de synagoge, om daar het bevel dat hij had ontvangen in vers 15 uit te voeren. Saulus bewijst zelfs uit de Schriften, dat Jezus de messias (gezalfde) is. De aanwezige joden raken dan ook in verwarring. Na verloop van tijd willen een aantal onder hen Saulus vermoorden. Dit patroon: 'prediking - verbazing - verzet - tegenstand' komt geregeld in Saulus' leven voor. Naast het winnen van mensen, krijgt hij ook weerstand, die soms heel concreet wordt. Die plannen worden pas beraamd, nadat Saulus 'enige tijd' buiten Damascus is geweest en dan terugkomt. Uit Galaten 1:18 blijkt, dat die tijd meer dan twee jaar moet zijn geweest. Wat Saulus in die twee jaar heeft gedaan, is niet duidelijk. Misschien heeft hij net als Mozes of Johannes de Doper in afzondering geleefd om zich op zijn geweldige taak voor te bereiden.

Vanuit Damascus ontsnapt Saulus in een mand over de muur. Saulus haalt deze gebeurtenis ook nog aan in 2 Korintiërs 11:32,33.

In Jeruzalem wacht hem een nieuwe beproeving: de leerlingen gaan hem uit de weg. Barnabas trekt zich het lot van Saulus aan. Barnabas, de zoon der vertroosting' heeft hier zijn naam eer aan gedaan. In Handelingen 4:36 leest men zijn echte naam: Jozef. Hij is een Leviet, afkomstig van het eiland Cyprus, maar heeft zich in Jeruzalem gevestigd. Hij had daar een akker, die hij had verkocht en het geld daarvan afgestaan aan de gemeente. Lucas spreekt heel gunstig over hem. (zie Handelingen 11:24).

In vers 29 van Handelingen 9 staat dat Saulus redetwistte met 'Griekssprekende joden', die ook wel Hellenisten genoemd worden. Reeds eerder zijn de christenen met deze groep joden in contact gekomen. Stefanus heeft er de grootste moeilijkheden mee gehad. Saulus kwam zelf uit deze joden, die in een zeer vriendschappelijke relatie leefden met de Sadduceeën. Beide groepen ondersteunden het Romeinse bewind en waren enorm trots op de tempel, waarin zij het symbool van de grootsheid van het joodse volk zagen. Hoewel Saulus een Farizeeër was, hield hij zich toch in hun midden op en was hij bereid zich voor de tempel en de Sadduceeën in te zetten.

De Griekssprekende joden, die christenen waren geworden, hadden dan ook de meeste last van die combinatie van overpriesters en Griekssprekende joden!

Nu Saulus is bekeerd, keert hij zich juist tot deze laatste groep joden en probeert net als Stefanus hen ervan te overtuigen dat de rabbi van Nazaret toch wel degelijk de Messias is. Hij doet dat in Damascus en moet daar vluchten. Daarna probeert hij het in Jeruzalem zelf, maar hij komt ook daar met hen in conflict, zodat de apostelen, de leiders van de gemeente te Jeruzalem er goed aan doen om hem naar zijn geboorteplaats terug te sturen.

Nog twee opmerkingen:

A. In hoofdstuk 9 van het boek Handelingen wordt de beweging van God naar Saulus duidelijk tot uiting gebracht.

1. Jezus vertoont zich aan hem.
2. God stuurt Ananias naar hem.
3. Barnabas benadert hem.

God wil Saulus echt in zijn dienst nemen!

Is hij diegene die Judas'plaats moest innemen?

B. In Handelingen 9 komt vrij vaak de term **discipel** voor.

De Griekse naam betekent letterlijk **leerling**.

9:1: de vervolgte leerlingen van de Here.

9:10: een leerling, Ananias genaamd.

9:20: de leerlingen te Damascus.

9:25: zijn (Paulus) leerlingen.

9:26: de leerlingen te Jeruzalem.

9:26: Paulus zelf ook een leerling.

9:36: een leerlinge, Tabita genaamd.

Met deze benaming worden dus de **volgelingen** van Jezus en de apostelen aangeduid. Zij worden ook **heiligen** ((9:13,32,42; 26:10) en **gelovigen** (2:44); 4:32; 13:39) genoemd. In de mond der joden als **Nazareners** (11:26) aangeduid. De term leerling wordt het meest gebruikt en terecht, want het is een **leergemeenschap** waarin de studie van Gods Woord dagelijks centraal staat!

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je je niet tegen Jezus moet verzetten.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo Saulus
ma Damascus, pakken, geloven
di blind, hand
wo goed = niets, blind, niets, niets
do hij stond op en werd gedoopt
vr 1. Saulus waarom zit je mij achterna?
2. Saulus wil alleen maar nadenken en bidden.
3. Saulus moet ook een leerling van Jezus worden.
2. leertekst
Handelingen 9:18 - "hij stond op en werd gedoopt".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.5.3, 12.5.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.4.1).
2. inleiding
kleurboek, boodschappentas, meel.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer,
figuren: 18, 31, 33, 73, 89, 173, 178, 184, 199, 204, 229, 230, 231, 325.
4. bespreking
werkboekje les 5, ingekleurde leertekstcirkel (12.5.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.5.2).
5. toepassing
karton of tekenvellen, stiften.
6. liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 9
Elly en Rikkert IV, nr. 28
Sabbatliedjes I, nr. 29
Zing 43

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. vertel het verhaal op een sobere wijze. De gebeurtenissen op zichzelf maken te veel indruk op de kleuters en kinderen. Dramatiseren hoeft dus niet.
3. verlies bij het vertellen het doel niet uit het oog. Laat dat er vooral uit komen.

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A.OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt

materiaal:
zie voorwoord

materiaal:
kaart zieke(n)

groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9

3. gebed

Hemelse Vader, wij zijn blij dat we weer in de kindersabbat-school mogen zijn. Wij willen voor u zingen en tot u bidden. Dank u voor al wat u voor ons doet. Wij willen graag uw wil doen, maar niet zoals Saulus die het iedereen moeilijk maakte. Help ons aandachtig bij het bijbelverhaal te zijn. Amen.

groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën), leid(st)er bidt hardop

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen

liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de penningmeester van de koningin van Ethiopië

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- welke mannen zie je op dit plaatje (12.5.3)?
- kwamen zij elkaar toevallig tegen?
- waarom liep Filippus op deze weg?
- wat had de penningmeester in Jeruzalem gedaan?
- waar leest de penningmeester uit?
- begrijpt de penningmeester wat hij leest?

- wat doet Filippus op dit plaatje (12.5.4)?
- gelooft de penningmeester wat Filippus vertelt?
- wat vraagt hij aan Filippus als hij een riviertje ziet?
- wat doen zij beide?

kijk naar de leertekstcirkel (12.4.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“door de kracht”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.5.3, 12.5.4 en 12.4.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert IV, nr. 28

2. inleiding: Freddy doet toch wat papa vraagt

a. vertelling

Freddy en Betty kleuren een kleurplaat. Betty heeft een brandweerauto voor zich en Freddy is met een bos bloemen bezig. Freddy stopt met kleuren. Hij legt al z'n potloden naast elkaar. De één is kort en de ander is lang. Sommige hebben geen punt meer. Ik ga de punten slijpen, bedenkt Fred.

Hij staat op en gaat naar de keuken. “Zo, Fred”, zegt vader, “kom jij een punt aan de kleurpotloden slijpen?” “Mmmm”, knikt Fred. “Zou jij eerst even een pak meel willen halen”, vraagt papa. “Mmmmm nu niet”, bromt Fred. “Wat bedoel je?” vraagt papa. “Mmmm ... liever niet, ik wil mijn kleurpotloden slijpen”, mompelt Fred. “Zo, lust jij geen pannenkoeken?” vraagt vader. Fred denkt na ... maar niet lang. Een uur later staat er een heerlijke stapel pannenkoeken op tafel. Snappen jullie hoe dat komt?

b. liedje

“Paulus”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

kleurboek, boodschappentas, meel

kringgesprek:

- wat wil Freddy in de keuken gaan doen?
 - wat vraagt vader aan Freddy?
 - waarom haalt Freddy toch meel?
- Het bijbelverhaal gaat over Saulus. Als Saulus naar de stad Damascus gaat, wordt hem onderweg iets gevraagd. Zal Saulus luisteren?*

liedjesboek

Zing 43

3. bijbelverhaal: de bekering van Saulus

a. Saulus op pad

De leerlingen vertellen over Jezus dat hij door God is gestuurd. Er zijn mensen die dat niet willen. De man Saulus denkt dat de leerlingen van Jezus de mensen verkeerde dingen leren. Daarom wil hij die mensen pakken en in de gevangenis zetten. Hoe moet hij dat nu voor elkaar krijgen?

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
B.I.V. 135a zonder 73, 89, 173, 184
(178, 204)*

b. op weg naar Damascus

Saulus gaat naar de belangrijkste priester in de tempel. Dat is de hogepriester. Hij vertelt hem zijn plan. De hogepriester vindt het een goed plan. Iedereen moet maar naar de gevangenis, zegt hij. Niemand mag nog naar de leerlingen van Jezus luisteren. De hogepriester geeft brieven aan Saulus mee. Daarin staat, dat hij van de hogepriester, de leerlingen van Jezus mag gevangenemen. Dan gaat Saulus op weg met een groepje mannen. Die moeten hem helpen. Saulus gaat naar de grote stad Damascus. Hij gaat er de leerlingen van Jezus zoeken en als het kan, zal hij ze pakken.

*materiaal:
B.I.V 135a met 31, zonder 73, 173, 184
(31, 89, 178, 204)*

c. Saulus wordt blind

Als ze bijna bij de stad zijn gekomen, schijnt er opeens een heel groot licht uit de hemel. Saulus schrikt. Hij valt op de grond. Daar hoort hij een stem. De stem zegt: "Saul, Saul waarom zit je mij achterna?" Saulus vraagt: "Wie bent u Heer?" Dan zegt de stem: "Ik ben Jezus die jij achterna zit. Sta op en ga naar de stad. Daar zal iemand zeggen wat je moet doen." De mannen, die bij Saulus zijn, staan verschrikt naast hem. Ze horen wel een stem, maar ze zien niemand. Saulus staat op, maar hij kan niets meer zien. Hij is helemaal blind. De mannen nemen hem bij de hand. Ze gaan samen naar de grote stad. Wat moet Saulus nu beginnen?

*materiaal:
B.I.V 135a
(73, 89, 173, 178, 184, 204)*

d. weer ziende

Saulus zit in een huis. Hij kan niets zien. Hij wil niets eten en niets drinken. Saulus denkt heel diep na over wat er is gebeurd. Hij begrijpt nu dat Jezus wel van God is gezonden. Hij begrijpt nu dat de leerlingen van Jezus wel de waarheid zeggen. En die leerlingen wilde hij in de gevangenis zetten! Wat moet hij nu toch doen? Na drie dagen komt er een man, Ananias genaamd bij hem. Saulus kan hem niet zien, maar wel horen. Ananias vertelt, dat de Here God hem heeft gezegd, dat hij naar Saulus moest gaan. En dan legt Ananias zijn handen op het hoofd van Saulus. En opeens ... kan Saulus weer zien. Saulus is blij! Hij wil niemand meer achtervolgen. Hij wil zelf ook een leerling van Jezus worden.

*materiaal:
B.I.V 135b
(kamer, 18, 33, 199, 229, 230, 231, 325)*

e. ontsnapt

De leerlingen van Jezus in de stad Damascus horen over Saulus. Eerst willen ze het niet geloven. Kan het echt waar zijn? Is die Saulus nu ook een leerling van Jezus? Na een tijdje ziet iedereen, dat Saulus het echt meent. Sommige vrienden van de hogepriester worden vreselijk boos. Saulus moest toch de leerlingen van Jezus gevangennemen! Hij moest niet zelf een leerling worden! Ze maken een plan om Saulus te pakken. Maar gelukkig horen een paar leerlingen van Jezus het. 's Nachts laten ze Saulus in een grote mand over de hoge muur van de stad ontsnappen. Als de vrienden van de hogepriester hem de volgende dag willen gevangennemen, is Saulus er niet meer. Gelukkig maar!

*materiaal:
B.I.V 135a met 31, zonder 73, 173, 184
(31, 89, 178, 204)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- waarom zijn de mensen zo blij op dit plaatje (zo)?
- wat is het goede nieuws?

aan Kinderen:

- hoe hoort iedereen het goede nieuws?
- wie is er niet blij met dit nieuws?
- wat gebeurt er met de mensen die over Jezus praten?

aan Kleuters:

- van welke stad is de poort op dit plaatje (ma)?
- van wie krijgt Saulus een brief mee?
- wat staat er in die brief?

aan Kinderen:

- naar welke stad gaat Saulus met de brief?
- welke mensen pakken ze daar?

aan Kleuters:

- wat gebeurt er met Saulus op dit plaatje (di)?
- wat vraagt de stem van God?
- wat antwoordt Saulus hierop?

aan Kinderen:

- wat krijgt Saulus als antwoord?
- wat moet hij nu doen?
- is Saulus doof of blind geworden?
- nemen de mannen hem bij de hand of bij de arm?

aan Kleuters:

- waar is Saulus op dit plaatje (wo)?
- kan Saulus alles zien of ziet hij niets?

aan Kinderen:

- is Saulus blind of doof geworden?
- hoeveel eet Saulus?
- en hoeveel drinkt Saulus?

aan Kleuters:

- wie zijn de mannen op dit plaatje (do)?
- wat hoorde Ananias in zijn droom?

aan Kinderen:

- waarom durfde Ananias niet naar Saulus te gaan?
- wat gebeurt er als Ananias zijn handen op Saulus legt?
- wat wilde Saulus nu dat er gebeurde?
- welke tekst heb je in de spiegel gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.5.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 9:18.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij geworden is?
- welke zinnen heb je met puzzelen gevonden (vr)?

c. liedje

“Paulus”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 12.5.1, voorgeknippte
12.5.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 12.5.1
ophangen, 12.5.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Zing 43*

5. toepassing: Saulus bekeert zich

a. kringgesprek

- van wie kreeg Saulus een brief mee?
- voor wie werkte hij dus?
- Saulus is nu bekeerd. Voor wie zal hij nu gaan werken?
- ook wij kunnen voor de Here wat doen. Wie kan er iets opnoemen?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

b. activiteit

vanmorgen gaan we een poster maken. Met zo'n poster kun je mensen iets over Jezus vertellen. Bijvoorbeeld over de terugkeer van Jezus. Hij wil terugkomen omdat hij van alle mensen houdt. Hier ligt materiaal waarmee we aan de slag kunnen.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
karton of tekenvellen, stiften
activiteit:
laat de kleuters/kinderen door
middel van een tekening iets over
Jezus vertellen.
Meerdere kinderen kunnen ook
gelijk aan één poster werken.*

C.SLUITING

1. liedje

“Paulus”

*liedjesboek:
Zing 43*

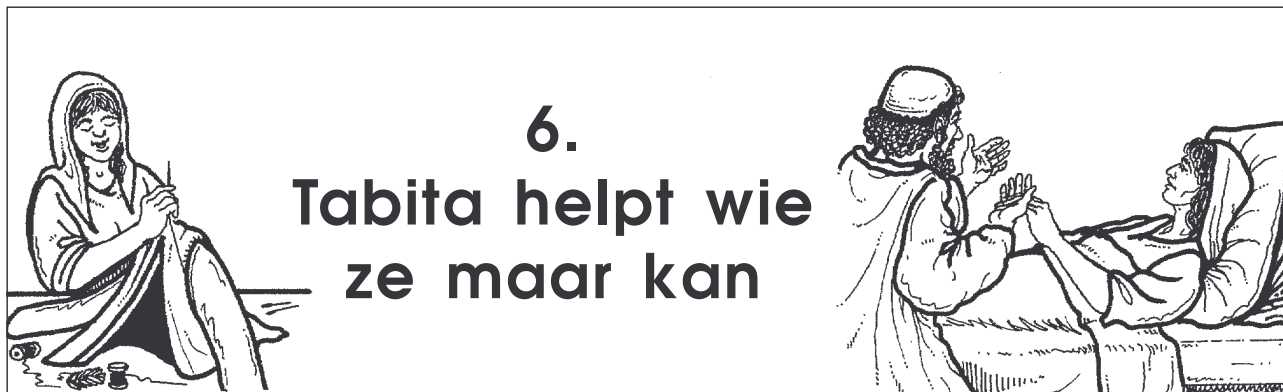
2. gebed

Lieve Vader wij zijn nu weer aan het eind gekomen van de sabbatschool. Dank u wel voor het bijbelverhaal van vanochtend. Het is fijn dat Saulus zich heeft bekeerd en een leerling van u is geworden. Hij heeft het heel moeilijk gehad, maar hij heeft er gelukkig veel van geleerd. Help ons ook te leren uit nare ervaringen, ook al vinden we dat niet fijn. Wij bidden u dat het belangrijkste voor ons mag zijn, dat we bij u mogen horen. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

6. Tabita helpt wie ze maar kan

HANDELINGEN 9:32-43

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Nu Saulus niet meer te keer gaat tegen de leerlingen van Jezus maar integendeel optreedt ten gunste van Messias Jezus, krijgt diens gemeenschap in Judea, Galilea en Samaria de

kans zich te consolideren. De vrede op godsdienstig gebied biedt haar de kans om haar geloof uit te leven. Zo kan zij in de vreze des Heren wandelen, wat wil zeggen dat zij zich kan toeleggen om de bijbelse voorschriften toe te passen. Het gevolg van deze situatie is, dat de kring van leerlingen groeit (Handelingen 9:31).

In een dergelijk kader kan ook Petrus zijn evangelisatiewerk in alle rust voortzetten. Als één van de leiders van de leerlingen reist hij door het Joodse land, waarbij hij onder andere ook de steden bij de kust aan de Middellandse Zee bezoekt. Zo komt hij in Lydda (of Lod) dat op het kruispunt ligt van de weg van Jeruzalem naar de kust en de grote zeeweg die vanuit Egypte langs de kustlijn naar Syrië loopt (9:32). Er blijkt daar een groep van 'heiligen', leden van de messiaanse gemeenschap van Jezus te leven (33). Zijn zij tot het geloof in Jezus gekomen door de evangelisatieactiviteiten van Filippus? Mogelijk, maar dit valt niet te bewijzen. Onder hen bevindt er zich een man die al acht jaar verlamd is. Hij heeft een Griekse naam, Eneas en is mogelijk een Griekssprekende jood. De schrijver Lucas neemt geen lange aanloop om de daaropvolgende genezing te vertellen. Petrus spreekt hem aan met zijn naam en laat er onmiddellijk de uitspraak 'Jezus Christus (= messias), geneest u; sta op en maak zelf uw bed op' (34) opvolgen. Het resultaat laat niet op zich wachten: hij staat zonder dralen op (35).

Het wonder toont enige gelijkenis met het genezen van de verlamde bij de Schone Poort door Petrus en Johannes (3:1-10). Hier echter is de aanspreekwijze korter. Petrus laat het 'in de naam van' en 'de Nazareeër' achterwege. Mogelijk is dit omdat het hier gaat om een lid van de eigen geloofsgemeenschap, terwijl de man op het tempelplein Jezus Christus in zijn leven nog niet had aangenomen.

Bovendien komen er trekken in het verhaalde voor die doen denken aan Jezus' genezing in Kapernaüm (Marcus 2:1-12 en Lucas 5:17-26). Petrus treedt hier in de voetsporen van zijn leermeester.

Het wonder mist zijn effect niet in de stad Lydda en de hele kustvlakte van de Saron die zich van Lydda uitstrekt tot aan de Karmel in het noorden. De mensen keren er zich tot de Here God (33).

In het nabijgelegen Joppe (of Jafo), de stad waaruit Jona naar Tarsis probeerde te vluchten, bevindt er zich eveneens een kring van Jezusgelovigen, waaronder ook een erg bemiddelde vrouw die Tabita (Aramees) of Dorcas (Grieks) of Gazelle (Nederlands) heet. Dat de Griekse naam wordt vermeld, doet vermoeden dat zij een Griekssprekende Jodin is. Dit zou dan passen in de lijn van het boek Handelingen die van hoofdstuk 6 het accent van de Hebreeuwssprekende gelovigen naar de Griekssprekende gelovigen begint te verleggen om uiteindelijk bij de Romeinen (Cornelius - Festus - Rome) aan te belanden.

Dat zij rijk is, blijkt hieruit dat zij 'overvloedig' aan goede werken en aalmoezen doet (36) en in haar huis over een bovenzaal beschikt (37). Haar werken van barmhartigheid getuigen van haar joods-bijbelse vroomheid (zie ook Matteüs 6:1-4), die erop is gericht om mensen in hun noden en behoeften te helpen.

Juist in de periode dat Petrus zich ophoudt in Lydda wordt zij ziek en overlijdt ze (37). Men bereidt haar lichaam voor op de begrafenis. De leden van de geloofsgemeenschap vernemen dat Petrus zich in de buurt bevindt en zij sturen twee boodschappers om Petrus onverwijld naar Joppe te laten komen (38). Is het om de begrafenisplechtigheid te leiden? Of leeft er enige hoop dat Petrus iets aan de situatie zal kunnen doen? Petrus wacht niet, maar komt onmiddellijk met hen mee (39). Aangekomen in Lydda verliest hij geen tijd en treft in de bovenzaal de daar aanwezige weduwen aan, die er weeklagen omwille van de overledene. Zij doen

Petrus begrijpen hoeveel Dorcas voor hun gemeenschap betekende door de door haar gemaakte klederen (die ze zelf aanhadden?) te laten zien.

Daarop stuurt Petrus hen allen uit de bovenzaal weg en doet hij zoals heel lang geleden de mannen Gods Elia (1 Koningen 17:20) en Elisa (2 Koningen 4:33) voor hem deden. Maar ook Jezus' handelswijze bij het dochterje van Jaïrus moet hem hebben geïnspireerd, want hij zegt: "Tabita, koem (sta op)!", wat een opvallende overeenkomst toont met het 'Talita koem' van Jezus (Marcus 5:41). Het geven van de hand, het helpen oprichten van de voormalig overledene en het tonen van de levende aan de in huis aanwezigen doen eveneens aan Jezus' wonder denken (41).

Ook hier, net zoals bij de genezing van Eneas, openbaart de opwekking van de dode hier dat Petrus een verlengstuk, een instrument van Jezus is. Andermaal komt het wonder ten goede aan de verspreiding van het evangelie en de aanwas van de Jezusgemeenschap in de stad Joppe.

Het verhaal eindigt op een interessante noot die de volgende episode in Petrus' evangelisatieactiviteiten voorbereidt. Hij gaat logeren bij een leerlooier (43). Net als Jezus die met tollenaars en prostituees omging, houdt zijn leerling zich op bij mensen die vanwege hun beroep door de Joodse (en zelfs Griekse) samenleving werden verafschuwd. Deze vermelding van Lucas bereidt Petrus' ontmoeting met de onbesnedene Romein Cornelius voor (10:1-48)!

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Weten dat je mensen dient te helpen die je hulp nodig hebben.

B.WERKBOEKJE

1. antwoorden

zo bekeerden zich tot God

majurk, broek, blouse

di ziek, stierf

wo de mensen rouwen want Tabita is gestorven

do ze deed veel goed en gaf weg wat ze kon

vr lief, kleren, eten,

1. Tabita, 2. ik maak kleren.

3. Dorkas, 4. Joppe, 5. gazelle

2. leertekst

Handelingen 9:36 - “ze deed veel goed en gaf weg wat ze kon”.

C.MATERIAAL

1. terugblik

twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.6.3, 12.6.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.5.1).

2. inleiding

illustratie 12.6.5, kleurtjes.

3. bijbelverhaal

viltmateriaal uitgave 1980!

achtergronden: kamer

figuren: 28, 29, 30, 51, 87, 89, 95, 97, 102, 105, 106a, 108, 119, 199, 178, 204, 229, 230.

4. bespreking

werkboekje les 6, ingekleurde leertekstcirkel (12.6.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.6.2).

5. toepassing

ingekleurd en geplastificeerd kwartetspel
illustratie 12.6.6, 12.6.7, 12.6.8, 12.6.9, 12.6.10.

6. liedboekjes

Elly en Rikkert I, nr. 9

Sabbatliedjes I, nr. 29

Timotheüs Kinderliedjes, nr. 28

Zing 43, 72

D.VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. dit verhaal leent zich prima voor een poppenspel in de poppenkast of als poppenspel met handpopjes. In beide gevallen geldt: goed voorbereiden! U kent het verhaal toch uit uw hoofd als u voor uw groepje staat?
3. indien nodig, dan kunt u nog even een inleiding geven voordat u het liedje bij de les als activiteit gaat zingen.
4. in de les wordt duidelijk benadrukt, dat niet Petrus, maar God de doden weer levend maakt. Laat daarover bij de kleuters/kinderen geen twijfel bestaan!

E.ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A.OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Hemelse Vader, dank u wel dat wij hier allemaal samen in de sabbatschool zijn. Dank u wel dat u ons veilig hierheen heeft gebracht. Dank u dat u zo goed voor ons zorgt, zoals u dat ook voor Tabita hebt gedaan. Help ons veel van Tabita te leren. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

b. collecte en liedje

“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de bekering van Saulus

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- waarom waren Saulus en zijn mannen op weg naar Damascus op dit plaatje (12.6.3)?
- wat gebeurde er toen zij een fel licht zagen?
- wat vroeg de stem?
- wat antwoordde Saulus?
- wat antwoordde de stem?
- wat moest Saulus nu gaan doen?
- waarom moest hij worden geholpen?

- wie is er bij Saulus op dit plaatje (12.6.4)?
- waarom was Ananias eerst bang voor Saulus?
- wat gebeurt er als Ananias de handen op Saulus legt?
- wat wil Saulus nu dat er gebeurt?
- wil hij nu ook een leerling van Jezus worden?

kijk naar de leertekstcirkel (12.6.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje "Paulus"

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.6.3, 12.6.4 en 12.5.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Zing 43

2. inleiding: aanvaard iedereen

a. vertelling

Freddy en Betty gaan samen boodschappen doen. Ze hebben vakantie en het is vrijdag. Dan heeft mama het altijd erg druk. "Doen jullie wel even de laarzen aan, want er liggen nogal veel plassen buiten op straat?" Mama heeft ze vast uit de schuur gehaald. Rode laarzen voor Betty en groene voor Freddy. Dan gaan ze samen op stap. Ze kunnen al heel goed boodschappen doen. "Lekker hè", zegt Freddy, "dat snoepje van de bakker." "Ik zou altijd wel brood willen halen voor mama."

Op de terugweg maken ze veel plezier. Ze hollen achter elkaar aan en spatten heel hard in de plassen. Als ze thuiskomen schrikken ze wel van hun vieze laarzen. "Oei, wat zien die eruit", zegt mama. "Zet ze maar even in de schuur, dan kan ik ze zo schoonmaken." Dan fluistert Betty Freddy iets in het oor. Freddy knikt tegen haar en samen blijven ze een hele poos in de schuur. Als mama 's middags de laarzen wil schoonmaken, weet ze niet wat ze ziet. Het lijken wel nieuwe laarzen! "Wat hebben jullie mij goed geholpen", zegt ze blij tegen Freddy en Betty.

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

illustratie 12.6.5, kleurtjes

kringgesprek:

- denk je dat de moeder van Freddy en Betty blij is?

- is het fijn als je iets voor iemand kunt doen?

- noem eens iets op wat je kunt doen voor bijvoorbeeld mama, papa, juf, broertje, zusje e.d.

activiteit:

kleuters/kinderen mogen nu ook de laarzen "poetsen". (ieder kleuter/kind kleurt de laarzen van illustratie)

Het bijbelverhaal gaat over een bijzondere vrouw. Ze heet Tabita. Zij helpt mensen en maakt hen blij.

b. liedje "ik ben een kleine blijde helper"

liedjesboek

Timotheüs Kinderliedjes, nr. 28

3. bijbelverhaal: Tabita

a. Petrus op reis

Petrus heeft het erg druk. Hij gaat van de ene stad naar de andere en van het ene dorpje naar het andere. Zo reist hij door het hele land en vertelt hij over Jezus aan alle mensen die hij tegenkomt. Sommige willen, net als Petrus, een leerling van Jezus worden. Petrus gaat ook op bezoek bij de mensen, die al bij Jezus horen. Het zijn net zoals Petrus goede leerlingen van Jezus. Die mensen vinden het fijn als hij komt. Petrus geneest ook mensen die ziek zijn. Zo gaan er nog meer mensen geloven.

b. Tabita

Petrus logeert een tijdje in het dorp Lydda. In de stad Joppe die daar vlakbij is, woont een vrouw. Zij heet Tabita. Ze is een leerling van Jezus. Ze helpt zoveel mogelijk mensen als ze kan. En hoe doet ze dat? Tabita kan goed naaien. Ze maakt kleren voor de arme mensen. Maar ze geeft ook geld aan mensen die niet genoeg hebben te eten. Waar ze maar kan, daar helpt ze. De mensen houden veel van Tabita.

c. Tabita's dood

Op een dag wordt Tabita erg ziek. Zo erg zodat ze na een poosje dood gaat. Wat zijn de mensen verdrietig! Tabita heeft altijd zo goed voor iedereen gezorgd. Nu kan ze dat niet meer. De mensen leggen Tabita op een bed. Wat kunnen ze nu nog voor haar doen?

Dan horen ze, dat Petrus in de stad Lydda daar dichtbij is. Ze sturen twee boodschappers naar Petrus. "Kom zo snel mogelijk naar ons toe!" zeggen ze tegen hem. En wat doet Petrus? Meteen gaat hij met de mannen mee naar de stad van Tabita.

d. Tabita's goede daden

Petrus komt in het huis waar Tabita ligt. Er komen verschillende vrouwen naar Petrus toe. Ze huilen. Ze laten aan Petrus zien wat Tabita voor hen heeft gemaakt. Alle jurken en jassen. Petrus ziet wel, dat zij veel van Tabita houden. Wat kan Petrus nu voor hen doen?

Hij stuurt iedereen uit de kamer. Nu is Petrus helemaal alleen met Tabita. Hij knielt neer en bidt tot God. De Here God kan hem helpen. Voor God is niets te moeilijk.

e. Tabita leeft!

Petrus staat weer op. Hij zegt tegen Tabita: "Tabita sta op!" En kijk eens, het lijkt wel alsof Tabita alleen maar heeft geslapen! Ze doet haar ogen open. Ze ziet Petrus. Hij geeft haar een hand en helpt haar overeind. Dan roept Petrus de vrouwen en de leerlingen. Iedereen komt. Daar is hun lieve Tabita weer: niet dood, maar levend! Wat is iedereen blij! Ze vertellen het goede nieuws aan iedereen, die het maar horen wil. De mensen in de stad horen dat God Tabita weer levend heeft gemaakt! Nu willen ze ook leerlingen van Jezus worden.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*B.I.V. 135a met 29, 87, zonder 73, 173, 184
(29, 87, 89, 178, 204)*

materiaal:

*B.I.V. 136b met 106a, zonder 28, 105, 229;
(kamer, 51, 95, 97, 102, 106a, 108, 119, 199, 230)*

materiaal:

*B.I.V. 136b zonder 28.
(kamer, 51, 95, 97, 102, 105, 108, 119, 199, 229, 230)*

materiaal:

*B.I.V. 136b
(kamer, 28, 30, 51, 95, 97, 102, 105, 108, 119, 199, 229, 230)
Tegen het einde vrouwen en kinderen weg halen en 28 vervangen door 30.*

materiaal:

*B.I.V. 136b met 87, 89
(kamer, 28, 51, 87, 89, 95, 97, 102, 106a, 108, 119, 199, 229, 230)
Tegen het einde vrouwen, kinderen en leerlingen weer binnen laten komen.
Activiteit:
samen zingen van Zing 72: "Kijk eens om je heen". Zing als laatste zin:
Ook al zijn we nog maar klein, wij kunnen ook Tabita zijn.
Onder het zingen kunnen de kleuters /kinderen elkaar jassen 'geven'.*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- in welk dorpje is Petrus op dit plaatje (zo)?
- zijn de mensen blij dat Petrus in Lydda komt?

aan Kinderen:

- wat is er met de voorste man op dit plaatje?
- wat zegt Petrus tegen Eneas?
- wat doen de mensen als ze zien dat Eneas door de straten loopt?

aan Kleuters:

- wie is de vrouw op dit plaatje (ma)?
- waar is zij mee bezig?

aan Kinderen:

- voor wie maakt Tabita die kleding?
- waarom maakt ze die kleding voor de burenen?
- wat maakt Tabita allemaal?

aan Kleuters:

- wie komt er binnen op dit plaatje (di)?
- wat ziet zij het eerst als ze binnenkomt?

aan Kinderen:

- waarom schrikt de buurvrouw?
- wat is er met Tabita?

aan Kleuters:

- waarom huilen de mensen op dit plaatje (wo)?
- wie willen ze om hulp vragen?

aan Kinderen:

- wat laten ze allemaal aan Petrus zien?
- welke zin heb je gevonden?

aan Kleuters:

- bij wie zit Petrus op dit plaatje (do)?
- waarom ligt Tabita in bed?
- zijn de mensen erg verdrietig?
- wat zegt Petrus tegen de mensen?

aan Kinderen:

- wat doet Petrus als de mensen weg zijn?
- wat zegt Petrus tegen Tabita als hij heeft gebeden?
- en wat gebeurt er met Tabita?
- welke zin heb je gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.6.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 9:36.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- laat eens zien hoe hij is geworden?
- vertel eens aan de hand van de schijf wat Tabita allemaal deed?
- van wie is het paspoort dat je hebt gemaakt (vr)?
- wat is het werk van Tabita?
- hoe heet Tabita eigenlijk?
- waar komt Tabita vandaan?
- wat betekent haar naam?

c. liedje

“k ben een kleine blijde helper”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 12.6.1, voorgeknippte
12.6.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 12.6.1
ophangen, 12.6.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Timotheüs Kinderliedjes, nr. 28*

5. toepassing: Tabita leeft weer

a. kringgesprek

Vorige week hebben we bij de les van Paulus gezien hoe we niet tegen Jezus maar voor Jezus kunnen werken.

- kunnen wij ook voor Jezus werken?
- wat kunnen wij dan doen?
- wat kun je doen voor de mensen die in arme landen wonen die in oorlog leven?
- kun je ook wat voor de kerk doen?
- weten jullie wat een diaken binnen onze kerk doet?
- en wat iemand van de dorcas doet?
- wat is de taak van een predikant?
- en wat doet een zendingsleider precies?
- en de leid(st)er van de kindersabbatschool. Wat doet die precies?
- kun je nog meer taken binnen onze kerk noemen?
- helpen deze mensen onze kerken hiermee?
- wat zou jij in onze kerk willen doen?

groeps- en werkvorm

leergesprek rond de tafel

materiaal:

ingekleurd en geplastificeerd

kwartetspel

illustratie 12.6.5, 12.6.6, 12.6.7, 12.6.8, 12.6.9.

b. activiteit

Vandaag kunnen we uit twee activiteiten kiezen. Jullie mogen ze natuurlijk ook alle twee doen.

Mogelijkheid 1:

Jullie zamelen geld of kleding in voor een goed doel als dit toevallig binnen jullie kerk of jullie land wordt gedaan.

Mogelijkheid 2:

Jullie spelen een kwartetspel over de taken binnen onze kerken.

Je kunt het kwartetspel gewoon spelen volgens de spelregels.

Voor een grote groep moet je het dan vaker maken. Een grote groep kan ook denken aan een levend kwartet, waarbij de kinderen elk een kaart zijn.

groeps- en werkvorm

leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit

materiaal:

ingekleurd en geplastificeerd

kwartetspel

illustratie 12.6.6, 12.6.7, 12.6.8, 12.6.9, 12.6.10.

activiteit:

kwartetspel spelen.

C.SLUITING

1. liedje

“ ‘k ben een kleine blijde helper”

liedjesboek:

Timotheüs Kinderliedjes, nr. 28

2. gebed

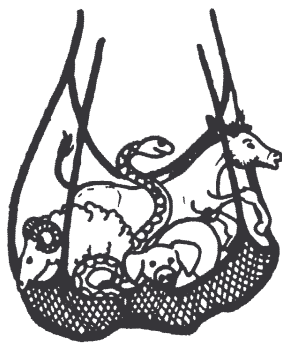
Lieve Vader, dank u wel voor het verhaal over Tabita. Wat fijn dat er nu ook zulke mensen zijn als Tabita, die graag anderen helpen. Wilt u alstublieft het werk van die mensen zegenen? Help ons ook te helpen als mensen het nodig hebben. Help ons nu om samen met de grote mensen in de eredienst tot u te bidden en te zingen. Help ons ook om goed naar de predikant te luisteren. Dit vragen wij u in de naam van Jezus. Amen.

groeps- en werkvorm

staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

7. de Romein Cornelius hoort er ook bij

HANDELINGEN 10:1-48

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Het onderscheid tussen rein en onrein was in de tijd van Jezus erg belangrijk. De nadruk tussen deze verschillen kwam van huis uit van de priesters. Zij moesten, om priester te kunnen

zijn, aantonen dat hun stamboom zuiver was, anders konden zij geen dienst doen als priester. Zo bestonden er allerlei voorschriften die men in de boeken van Mozes terug kon vinden, die als maatstaf werden gebruikt.

I. indeling volgens afstamming:

aan de hand van een eerste serie voorschriften, die met de afstamming hadden te maken, deelden zij de bevolking in. Zo kwam men tot een indeling van het volk die er als volgt uitzag:

A. het zuivere Israël:

1. priesters
2. levieten
3. Israëlieten

Dit zijn de groepen van families die een wettelijke oorsprong hadden.

De tweede en derde groep mocht huwelijken sluiten met de eerste groep.

B. de licht besmette bevolkingsgroepen:

4. onwettige kinderen
5. proselieten (heidenen die tot het jodendom zijn overgegaan)
6. bevrijde slaven

Deze mochten niet huwen met groep 1, maar wel met de groepen 2 en 3.

C. de ernstig besmette bevolkingsgroepen met een onwettige oorsprong:

7. bastaarden
8. slaven van de tempel
9. kinderen van een onbekende vader
10. te vondeling gelegde kinderen.

Deze groepen mochten onder geen enkele voorwaarde in het huwelijk treden met de groepen onder A.

II. indeling volgens beroep:

Men kon ook als onrein worden beschouwd vanwege het beroep dat men uitoefende. Om een idee daarvan te geven, volgt hier een lijst:

1. goud- of edelsmid, 2. linnenkamer, 3. molensteenkapper, 4. colporteur, 5. wever, 6. kapper, 7. wasvrouw, 8. aderlater, 9. badmeester, 10. leerlooier, 11. ezelrijver, 12. kameeldrijver, 13. zeeman, 14. vrachtrijder, 15. herder, 16. winkelier, 17. arts, 18. slager, 19. vuilnisman van hondeuitwerpselen, 20. kopersmelter, 21. dobbelspeler, 22. woekeraar, 23. organisator van duivenwedstrijden, 24. tollenaar, 25. belastingontvanger.

III. indeling volgens handelingen:

Een derde serie redenen, die konden maken dat iemand onrein was, had te maken met bepaalde handelingen:

1. het aanraken van een lijk, zowel van mensen als kadavers van alle onreine dieren.
2. na seksuele omgang tussen man en vrouw waren zij beiden onrein en moesten zij zich baden. Na zonsondergang waren zij weer rein.
3. bij het lijden aan bloedvloeïngen. Zeven dagen na afloop moest men zich laten reinigen met het brengen van een offer.
4. contact met een heiden had ook tot gevolg dat men onrein was.
5. voor het eten moest men de handen wassen.
6. bepaalde voedselsoorten waren eveneens onrein en maakten onrein (Leviticus 11).

Men kon zich in al deze gevallen reinigen door stromend water te gebruiken. Het ligt voor de hand dat Cornelius ook als onrein werd beschouwd. Dit gold voor alle heidenen, Samaritanen inbegrepen!

Nu het bijbelverhaal zelf! Het is opgebouwd uit verschillende scènes. Je zou het als de bedrijven van een theaterstuk of een film kunnen beschouwen.

Eerste dag

- A. 1-8 Wie is Cornelius? Wat overkomt hem?
Hoe reageert hij daarop? (gebed en visioen).

Tweede dag

- B. 9-16 Ervaring van Petrus (gebed en visioen)
C. 19-23 Aankomst boodschappers
D. 19-23 Gesprek met boodschappers en reis

Vierde dag

- E. 24-33 Ontmoeting Cornelius en Petrus
F. 34-43 Prediking en getuigenis van Petrus
G. 44-48 Ingrijpen van de Geest Gods en doop.

Het verhaal is eens te meer eenvoudig en sober verteld. De verschijning van de boodschapper van God (engel) wordt beperkt tot het gebeuren zelf. Er is geen enkele beschrijving die iets mysterieus heeft. Het is goed de soberheid van de bijbeltekst te respecteren en daarom de boodschapper niet met vleugels af te beelden. Dat is trouwens nergens in het boek Handelingen het geval. Dat de boodschapper er als een gewone, (maar misschien indrukwekkende man), moet worden gezien, kan men bijvoorbeeld afleiden uit een tekst als Handelingen 12:15.

Een aantal gegevens uit de tekst verdienen bijzondere aandacht:

Van Cornelius wordt verteld dat hij

1. een godvruchtig man is (2).
2. een rechtvaardig man is (22).
3. een vereerder van God (2 en 22) met zijn gehele huis (gezin) is (2).
4. vele aalmoezen aan het volk geeft (2, 4, 33).
5. goed bekend staat bij het hele volk (vers 22).
6. geregeld tot God bidt (vers 1, 4, 33).

Zijn hele handel en wandel wordt door God opgemerkt (4) en is aanleiding tot het geven van een bijzondere boodschap. Na ontvangst ervan gehoorzaamt hij aan Gods opdracht en stuurt hij drie boodschappers naar Petrus. Hiervoor selecteert hij twee van zijn huisslaven en een godvruchtig soldaat. Het zijn dus medevereërders. Op de dag van Petrus' aankomst heeft hij zijn bloedverwanten en beste vrienden in zijn huis verzameld. Typisch een man die zijn ervaringen wil delen en ervan wil getuigen. Als Petrus het huis binnentreedt, komt Cornelius hem tegemoet, valt hem te voet en bewijst hem eer. De punten 1, 2, 3 en 5 blijken uit de punten 4 en 6. Zij worden dan ook tot drie keer in de tekst aangehaald.

Lucas richt zodoende de aandacht van de lezers op het feit dat er onder de heidenen (in dit geval Romeinen) beslist vrome en gelovige mensen aanwezig zijn. Die stelling wordt bevestigd door het feit dat Cornelius wordt begunstigd met een godspraak. Hij erkent verder Petrus als een door God gezondene en geeft samen met de bij hem verzamelde mensen aan diens boodschap gehoor.

Over Petrus wordt het volgende verteld: hij bevindt zich in huis bij Simon, die leerlooier van beroep is. Dit geeft aan dat er in ieder geval onder de leerlingen van Jezus geen afstand kunstmatig in stand wordt gehouden tussen wat men zuivere (reine) en onzuivere (onreine) Israëlieten noemde (iets wat men in de tempel wel deed!). Het visioen dat Petrus te zien krijgt, is overrompelijk (17): moet hij voortaan zich dan niet meer storen aan de voedselvoorschriften van Mozes? De driemaalige herhaling van de handeling geeft aan dat het van Gods kant menens is! Hij begrijpt slechts na de daaropvolgende gebeurtenissen, dat het visioen niet slaat op zijn omgang met voedsel, maar met mensen (28). De barrières die er bestonden tussen allerlei lagen van de Israëlitische bevolking had Jezus al geslecht. Nu moest Petrus ook nog de volgende stap leren zetten: de scheiding tussen jood en niet-jood opheffen. Vers 28 moet dan ook als het sleutelvers van zijn verhaal worden beschouwd! Ook de inleiding van Petrus' toespraak in het huis van Cornelius wijst in die richting (34-36). Het is één van de mooiste en kernachtigste toespraken in het boek Handelingen en legt de nadruk juist op de verzen aan het begin (34-36) en aan het einde (43). Als dit alles niet overtuigend genoeg mocht zijn, dan helpt God uiteindelijk nog een handje door zijn Geest over hen uit te storten. Dit wordt zicht- en hoorbaar door het in tongen spreken van deze Romein met zijn aanhang. De hele gebeurtenis wordt afgerond met de doop!

De afstand tussen de gelovigen uit de besnijdenis (=de joden) en de heidenen is hiermee tenietgedaan! Handelingen 11:1-18 bevestigt dit nogmaals. Petrus moet daar aan zijn geloofsgenoten (mede-apostelen en leerlingen) te Jeruzalem verantwoording afleggen (2 en 3). Hij steunt op getuigen (12) en vertelt hun ervaringen. Het slot van het verhaal geeft de intense instemming van de gemeente te Jeruzalem: "Zo heeft dan God ook de heidenen de bekering ten leven geschonken". (18)

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat God iedereen aanvaardt, die hem aanbidt en zijn wil doet.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo nee; ja; ja; nee
ma rein: kip, koe, schaap,
onrein: slang, tijger, varken,
di onrein; laat hen binnen; gaan weg
wo onrein; rein
do God aanvaardt iedereen die hem
aanbidt en die zijn wil doet
vr 2. rein - eten.
3. twee - leger
1. dak - dieren
4. droom, God
2. leertekst
Handelingen 10:35 - "God aanvaardt iedereen die hem aanbidt en die zijn wil doet".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.7.3, 12.7.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.6.1).
2. inleiding
illustratie 12.7.5, kleurpotloden.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer, S4, S7
figuren: 17, 29, 30, 48, 50, 54, 55, 63, 88, 106a, 199, 202, 229, 230, 233, 241a, 310, 325, 6c.
4. bespreking
werkboekje les 7, ingekleurde leertekstcirkel (12.7.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.7.2).
5. toepassing
diverse mensen, dieren en dingen van viltmateriaal.
6. liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 9
Sabbatliedjes I, nr. 29
Timoteüs Kinderliedjes nr. 28, 100

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. het inleidend verhaaltje gaat over soldaten. Omdat niet is ingegaan op hun functie, is het beperkt gebleven tot het marcheren en het uniform.
3. het visioen van Petrus wordt verteld als een 'droom met geopende ogen'. Er wordt niet diep ingegaan op het feit, waarom Petrus niet van de beesten wilde eten. Duidelijk wordt wel de boodschap: Als God zegt, dat het goed is, is het goed!
4. dit verhaal leent zich weer uitstekend voor de poppenkast of handpoppen. Afwisseling in de presentatie van het bijbelverhaal doet luisteren!

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Lieve God en Vader van alle mensen, wij danken u omdat wij leven en allemaal zo verschillend zijn. We hebben verschillende kleuren haar: blond, bruin, geel of zwart. We zijn groot of klein, een jongen of een meisje. We hebben een lichte, gele, halfdonkere of donkere huid. En dat hebt u gedaan en dat vinden we fijn. Wat zou het saai zijn als we er allemaal hetzelfde uit zouden zien! Help ons om nu de Bijbel goed te begrijpen. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Tabita

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie is de vrouw op dit plaatje (12.6.3)?
- wat doet zij?
- wat maakt zij allemaal?
- voor wie maakt zij de kleding en het eten?
- waarom geeft zij kleding aan de burenen?
- waarom huilen de mensen op dit plaatje (12.6.4)?
- wie gaan zij nu halen?
- wat doet Petrus als hij alleen is met Tabita?
- wat zegt Petrus tegen Tabita?
- wat gebeurt er nu?

kijk naar de leertekstcirkel (12.7.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“ ‘k ben een kleine blijde helper”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.7.3, 12.7.4 en 12.7.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Timoteüs Kinderliedjes nr. 28

2. inleiding: iedereen hoort er bij

De kinderen zitten in een kring. Juf leest alle namen voor. “Liesje ...?” “Ja juf”, zegt Liesje. Liesje is er. “Freddy ...?” “Ja juf”, zegt Freddy. “Betty ...?” “Ja juf”, zegt Betty. Freddy en Betty zijn er ook. “Mohammed?” Juf kijkt rond. Hé, Mohammed de nieuwe jongen is er niet. “Ahmed?” “Ja juf”, zegt Ahmed. Juf leest wel vijfentwintig namen voor. Dan wordt er op de deur geklopt. Daar staat een mevrouw, de mama van Mohammed. Ze praat even met de juf. “Kinderen”, zegt de juf. “Mohammed moet thuis blijven. Hij heeft zijn been gebroken. Zullen we een keertje op bezoek gaan? Dan brengen we fruit en mooie tekeningen. Wie gaat er mee?” Juf kijkt rond. Niemand steekt een vinger op. “Ja, jullie kennen hem nog niet”, zegt juf. Want hij is pas op school. Nu steekt Betty haar vinger op. “Ik wil naar Mohammed toe”, zegt Betty. “Ik ga ook mee”, zegt Freddy.

De volgende dag gaan juf, Freddy en Betty bij Mohammed op bezoek. Mohammed lacht. “Dank je wel voor het fruit en voor de tekeningen”, zegt hij blij. En zo worden Mohammed, Freddy en Betty vriendjes.

Als je been weer beter is, mag je op mijn fiets, belooft Freddy.

b. liedje

“we hebben allemaal wat”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

illustratie 12.7.5, kleurpotloden

kringgesprek:

- ziet iedereen er hetzelfde uit?

- wat kan allemaal verschillend

zijn?

- toch zijn we allemaal gelijk? hoe dan?

activiteit:

kleuters/kinderen kleuren de illu-

straties zo, dat er diverse “rassen”

ontstaan! Verschillend van uiter-

lijk, toch gelijk!

Het bijbelverhaal gaat over Petrus

- een joodse man - die ontdekt

dat iemand die niet een Jood is

ook bij God hoort. Hij kan dus ook

een vriend van God zijn.

liedjesboek

Timoteüs Kinderliedjes nr. 100

3. bijbelverhaal: Petrus en Cornelius

a. Cornelius de hoofdman

Ceasarea is een belangrijke stad in het land Israël.. Er is een gebouw waar Romeinse soldaten in wonen. Cornelius is hun hoofdman. Cornelius gelooft in God. Hij praat vaak met God. Ook zijn gezin gelooft in God. Hij geeft vaak geld aan arme mensen. Cornelius wil nog meer weten over God. Cornelius en zijn gezin mogen niet in de tempel komen, want zij zijn geen joden! Ze zijn Romeinen. Hoe kunnen ze nu meer over God horen?

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele ver-
haal, leid(st)er vertelt
materiaal:
B.I.V. 137a zonder 6c
(kamer, 50, 199, 229, 230, 233,
241a, 325)*

b. naar Joppe

Op een dag komt er een boodschapper van God bij Cornelius. Cornelius schrikt. Wie is dat? De boodschapper zegt: “wees niet bang, God heeft je wel gehoord. Je moet een paar mannen naar de stad Joppe sturen. Daar logeert Petrus bij Simon, die dingen van leer maakt. Vraag dan aan die Petrus of hij met jouw man-
nen mee wil komen naar jou.” Dan is de boodschapper van God weg. Wat goed zeg! God heeft zijn gebed gehoord! Cornelius roept meteen twee dienaren. Die stuurt hij naar Petrus toe.

*materiaal:
B.I.V. 137a
(kamer, 50, 199, 229, 230, 233,
241a, 325, 6c)*

c. Petrus heeft een droom

Petrus logeert bij Simon, de leerlooier. Petrus gaat de trap op naar het dak. Daar kan hij alleen zijn en rustig zitten. Hij heeft honger, maar straks krijgt hij eten. Hij kan het eten al ruiken. Opeens ziet Petrus iets. Het lijkt wel of hij droomt met zijn ogen open. Uit de hemel komt een groot laken met allerlei dieren erop. Een stem uit de hemel zegt: “Petrus, eet maar!” Maar dat doet Petrus niet. Er zijn ook vieze beesten bij! Slangen en hagedissen. Nee, dat gaat Petrus niet eten. Dan zegt de stem: “Als God zegt dat het goed is, dan is het goed.” Drie keer ziet Petrus het laken naar beneden komen. Drie keer hoort hij hetzelfde. de stem uit de hemel hetzelfde. Wat betekent deze droom toch? Petrus denkt niet meer aan eten. Hij zit op het dak heel diep na te denken.

*materiaal:
B.I.V. 137b zonder 17, 29, 54, 63)
(S4, S7, 30, 202, 310)*

d. naar Cornelius

Petrus hoort niet eens dat hij wordt geroepen. Wat is er dan? De twee dienaren van Cornelius zijn aangekomen. Maar Petrus hoort hen niet. Opeens zegt de stem uit de hemel: “Petrus er zijn mannen voor je. Ga met hen mee.” Petrus gaat naar beneden. De mannen vertellen, dat Cornelius hem vraagt om naar hem toe te komen. Kan hij dat wel doen? Zo maar bij een Romein binnen in huis komen? Maar dan denkt Petrus aan het laken met dieren! Nu begrijpt hij het. Hij mag van God wel bij die Romein komen. Petrus gaat met hen mee naar Cornelius. Wat moet Petrus bij Cornelius doen?

*materiaal:
B.I.V. 137b zonder 310. Later 30
vervangen door 29.
(S4, S7, 17, 29, 30, 54, 63, 202)*

e. Petrus vertelt

Cornelius is heel blij dat Petrus is gekomen. Hij vertelt Petrus, dat God hem heeft gezegd, dat hij Petrus moet halen. Om meer over God te vertellen. Nu begrijpt Petrus waarom hij moet komen. Petrus is een jood. Joden komen niet bij Romeinen thuis. Nu heeft God gezegd, dat Petrus toch moet gaan. Ook aan de Romeinen moet hij vertellen over God. God wil de God van joden en Romeinen en van iedereen op de wereld zijn. Dan vertelt Petrus over God en over Jezus. En Cornelius en zijn ge-
zin luisteren goed. Ze willen ook leerlingen van Jezus worden! Wat fijn, dat zij dat ook mogen! God maakt geen verschil tussen mensen. Hij houdt van hen allemaal.

*materiaal:
B.I.V. 137a zonder 6c, 229, met
17, 29, 48, 50, 54, 55, 63, 88,
106a
(kamer, 17, 29, 48, 50, 54, 55, 63,
88, 106a, 199, 230, 233, 241a,
325)*

*Aktiviteit: kleuters doen gebaren-
spel in twee groepjes: joden en
niet-joden.*

*joden:
Wij zijn allemaal joden (in kring
staan)*

*Wij houden Gods geboden (vinger vermanend opsteken)
Gods kinderen zijn wij (Met vinger naar elkaar wijzen)
en niemand mag erbij (kring sluiten)*

*Joden en niet-joden (dus alle kleuters/kinderen)
Wij zijn niet allemaal joden (in kring staan)
Toch houden wij Gods geboden (vinger vermanend opsteken)
Gods kinderen zijn wij (met vinger elkaar aanwijzen)
en iedereen mag erbij (elkaar een hand geven; kring open laten)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie is de man op dit plaatje (zo)?
- houdt Cornelius van God?

aan Kinderen:

- is Cornelius een politieagent?
- wat is hij dan?
- bidt Cornelius vaak tot God?
- stuurt God een boodschapper naar Cornelius?
- is Petrus een leerlooier?

aan Kleuters:

- waar is Petrus op dit plaatje (ma)?
- wat doet Petrus op het dak?

aan Kinderen:

- wat is een visioen?
- wat ziet Petrus in zijn visioen?
- wat zegt de stem uit de hemel tegen Petrus?
- wat geeft Petrus als antwoord?
- welke dieren op het plaatje zijn rein?

aan Kleuters:

- wie zijn de twee mannen op dit plaatje (di)?
- wat vragen de mannen aan Petrus?

aan Kinderen:

- laat Petrus de mannen binnen of stuurt hij hen weg?
- gaan de mannen weg of blijven ze logeren?
- is varkensvlees rein of onrein?

aan Kleuters:

- wie zijn de mannen op dit plaatje (wo)?
- stond Cornelius al op Petrus te wachten?

aan Kinderen:

- is het normaal dat joden bij de Romeinen op bezoek komen?
- waarom mag dat niet?
- waarom had Cornelius Petrus laten komen?
- is een Romein die in God gelooft rein of onrein?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- is Petrus nog steeds in het huis van Cornelius (do)?
- gelooft het hele gezin in God?

aan Kinderen:

- begrijpt Petrus nu wat de dieren op het laken betekenen?
- begrijpen jullie het ook?
- welke leertekst heb je gevonden?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.7.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 10:35
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij is geworden?
- hoe heb je de verhaaltjes ingevuld (vr)?
- in welke volgorde staan de plaatjes?

c. liedje

“we hebben allemaal wat”

5. toepassing: Cornelius hoort er ook bij

a. activiteit

Vandaag doen we een rubriceerspel. Deze plaatjes gaan we in drie groepjes verdelen: mensen, dingen en dieren.

b. kringgesprek

Besprek na afloop de drie rubrieken.

- waarom heb je bijvoorbeeld de jongen bij mensen geplaatst en de ark bij dingen? en het schaap bij dieren?
- leg iets meer nadruk op de rubriek mensen. Ze zien er allemaal anders uit, maar toch horen ze bij elkaar. Het zijn allemaal mensen en kinderen van God onze Vader.

groeps- en werkvorm:

leergesprek met instructies rond de tafel

materiaal:

werkboek, 12.7.1, voorgeknipste 12.7.2, voor allen, Bijbel, lijm

activiteit:

leertekst laten opzeggen, 12.7.1 ophangen, 12.7.2 uitdelen en op plakken

liedjesboek:

Timoteüs Kinderliedjes nr. 100

groeps- en werkvorm

leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit

materiaal:

van het viltmateriaal figuren gebruiken van mensen, dieren en dingen.

activiteit:

speel dit spelletje met z'n allen.

groeps- en werkvorm

leergesprek rond de tafel

materiaal:

geen

C.SLUITING

1. liedje

“we hebben allemaal wat”

liedjesboek:

Timoteüs Kinderliedjes nr. 100

2. gebed

Dank u wel Vader dat we hebben geleerd dat in uw ogen iedereen gelijk is en dat u van iedereen houdt. Help ons te doen als Petrus en aan alle mensen zonder onderscheid, blank, bruin, geel of zwart, groot of klein, man, vrouw of kinderen vertellen over u. Zo meteen gaan we naar de grote zaal voor de eredienst. Wilt u alle mensen, de papa's, mama's, opa's, oma's, ooms, tantes, jongens en meisjes daar uw zegen geven? Amen.

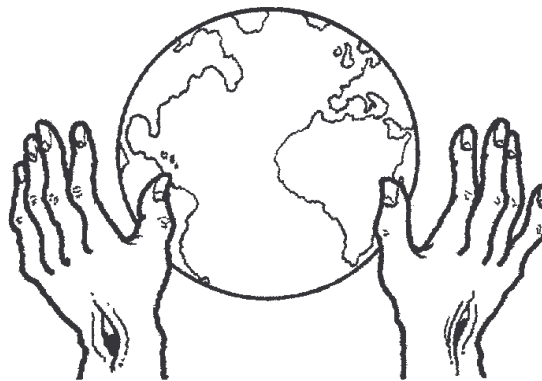
groeps- en werkvorm

staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

8. vertel over God in de hele wereld

HANDELINGEN 15:36; 15:18

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

1. Meningsverschil tussen Paulus en Barnabas (15:36-41)

Beide predikers willen terug naar de gemeenten, die zij hadden gesticht. Toen Barnabas zijn neef Johannes Marcus wilde meenemen, ontstond er een heftig meningsverschil. Barnabas nam een mild standpunt in, Paulus een hard. De laatste was van oordeel, dat Johannes hen in de steek had gelaten en daarom niet geschikt was voor dit werk. Interessant is, dat de schrijver Lucas, zelf geen partij kiest in deze zaak. Hij vertelt het zeer neutraal. Toch komt er een positief resultaat uit voort. Er ontstonden zo **twee** zendingsteams! Paulus had nu niet meer de oudere in het geloof naast zich, maar kon zelf de leiding nemen. De jongere Silas werd zijn medewerker. Later schijnt toch alles te zijn bijgelegd. In Kolossenzen 4:20 kan men lezen, dat Johannes Marcus zich opnieuw bij Paulus bevond.

2. Naar Derbe en Lystra. Timoteüs, een nieuwe helper (16:1-3)

Onder de gelovigen van Lystra troffen zij een jongeman aan: Timoteüs. Deze was bereid mee op zending te gaan en dat mocht. Uit de brieven, die Paulus later aan hem schreef, begrijpt men dat hij van zijn prilste jeugd de Schriften (= Oude Testament) had leren kennen. Zijn moeder en grootmoeder waren beide christen geworden jodinnen. Hoewel zijn vader een Griek (= heiden) was, was Timoteüs een jood (hoewel niet besneden en dus halfjood). De rabbijnse voorschriften leren immers, dat kinderen van een joodse vrouw ook joden zijn.

Het lijkt op het eerste gezicht vreemd, dat juist Paulus, die er een voorstander van was op de vergadering te Jeruzalem dat de besnijdenis niet diende te worden opgelegd aan de heidenen, hier zelf het initiatief nam Timoteüs wel te besnijden. De reden: “terwille van de joden in die plaatsen, want iedereen wist dat zijn vader een Griek was” (4). Men

moet daarbij bedenken, dat Paulus steeds weer zijn verkondigingsactiviteiten hield onder de joodse gemeenschappen en dat hij als jood er goed aan deed geen halfjood (=onbesneden) mee te nemen. Dit zou beslist tot vooroordelen onder de joden hebben kunnen leiden en het evangelie zou daardoor kunnen worden geschaad. Op deze manier gaf hij tenminste geen aanstoot aan zijn eigen volkgenoten, terwijl hij bezig was met de verkondiging over de daden van de joodse Jezus uit Nazaret in Galilea, die hij hen voorstelde als de verwachte Messias.

3. Het werk in de gemeenten (16:4,5)

Het doel van de reis was:

- a. zien hoe het met de gemeenten was gesteld (15:36).
- b. de gemeenten te ‘versterken’ (15:40), dat is in het geloof bevestigen en het ledenaantal uitbreiden (16:5).
- c. de beslissingen van de vergadering van apostelen en oudsten doorgeven, zodat deze gemeenten zich daar aan zouden houden (16:4)!

4. God bepaalde de koers (16:6-8)

De plannen van de evangelieverkondigers werden door God omgebogen. In plaats van verder in het centrale deel van Turkije te kunnen werken, werden zij naar Troas gestuurd, een kuststad aan de zee die Turkije van Griekenland (de Egeïsche Zee).

Vers 6 heeft het over de heilige Geest, die hen verhinderde, maar vers 7 over de Geest van Jezus die het hun niet toeliet. De Geest van Jezus wordt nergens anders in het Nieuwe Testament vermeld. Wat er mee werd bedoeld, is naar alle waarschijnlijkheid de Geest, die door Jezus aan de apostelen werd beloofd. Dus de heilige Geest en daarom kan deze de Geest van Jezus worden genoemd. Het gaat dus om de geest Gods. Dat blijkt ook uit vers 10: “daar wij eruit opmaakten, dat God ons had geroepen om hun evangelie te verkondigen”. God bemoeide zich dus zelf met zijn hele

wezen met deze zaak. De evangelieverspreiding van Azië naar Europa was ten volle een vervulling van Gods wil.

5. Duidelijke richtlijnen van Boven (16:9-10)

Paulus, de leider van het team, kreeg een nachtgezicht, dat hem duidelijk maakte, dat zij naar Macedonië moesten oversteken (het noord-oostelijke deel van Griekenland, de landstreek van afkomst van Alexander de Grote). De manier waarop Lucas het beschrijft, laat er geen twijfel over bestaan: de naam Macedonië komt in deze twee verzen drie keer voor! Waar in vers 8 nog sprake was van 'zij' (= Paulus, Silas en Timoteüs) treffen we nu ineens 'wij' aan. De schrijver Lucas betreft zich nu in het gebeuren. In Handelingen vindt men nog een plaats, waar Paulus door middel van een nachtgezicht een aanwijzing van God ontving (18:9). Paulus kan onder andere op basis hiervan een profeet of ziener worden genoemd.

6. Reis van Troas naar Filippi (16:11-12).

Deze ging per boot vanuit Troas via het eiland Samotraces naar de Macedonische kustplaats Neapolis (=nieuwe stad). Vandaar ging het over land naar Filippi, 18km daar vandaan. Waarom juist Filippi werd uitgekozen, komt waarschijnlijk omdat Paulus en Silas het Romeinse burgerschap bezaten. Zodoende konden zij misschien in deze Romeinse kolonie enige voet aan de grond krijgen. Het was een oud-Griekse stad, waar de Romeinen zich sinds hun overwinning van Griekenland hadden gevestigd.

7. drie interessante ervaringen (16:13-40)

a. *Lydia (16:13-15).*

Lydia was een godvrezende en kwam uit de stad Tyatire in Lydië (= provincie in Turkije), die toen zeer bekend stond om de purperververijen en de purperhandel.

Zij was waarschijnlijk niet onbemiddeld en verkocht purperen verf en/of stoffen, die zij eventueel vanuit haar geboortestad in Macedonië invoerde.

Daar de stad Filippi slechts een zeer kleine joodse gemeenschap herbergde (= minder dan 10 of geen mannen, onvoldoende om volgens joods gebruik een synagoge op te richten), vergaderde deze godvrezende (of jodengenote) zich op sabbat met enkele andere op een gebedsplaats bij de rivier. Het team van Paulus moet bij aankomst onmiddellijk contact hebben gezocht met de daar wonende joden. Lydia werd samen met haar huis (=man, kinderen en personeel?) gedoopt en verzorgde het team van logies.

b. *de waarzeggende vrouw (16:16-18).*

Deze heidin bezat een waarzeggende geest (demon).

De geest wordt in de Griekse tekst van het Nieuwe Testament een pytona-geest genoemd. Dit woord werd dikwijls gebruikt voor buiksprekerij, omdat men meende dat er een **Pythong**geest in de buiksprekers woonde. **Python** was volgens de mythe een draak, die orakels uitsprak in de stad Delphi. De god Apollo zou hem hebben gedood en in zijn plaats zijn opgetreden als diegene, die de orakels gaf. Men noemde hem daarom de **Pythische** Apollo. In de tempel van Apollo te Delphi zat de **pythische**, een vrouw op een drievoet en door dampen bedweld, zat zij in de naam van Apollo orakels ten beste te geven.

Men moet er natuurlijk rekening mee houden dat in die tijd allerlei natuursverschijnselen en ziekten (epilepsie, zwakzinnigheid, e.d.) en occulte praktijken (waarzeggerij, spiritisme, buiksprekerij, e.d.) aan de invloed van geesten (demonen) werden toegeschreven. Om welk geval het hier in de tekst van Handelingen precies ging, is dus niet met absolute zekerheid te zeggen. Wat deze vrouw riep was in feite zeer juist (17). Paulus bezweerde de geest in de naam van Jezus Christus en gaf hem de opdracht de vrouw te verlaten. Hij volgde hier het voorbeeld van de grote meester zelf (18).

Een derde interessante ervaring volgt in 16:19-40. Er wordt verteld hoe een gevangenisbewaarder tot het geloof in Jezus Christus komt.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je overal waar je bent, over God kunt vertellen.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo Silas, Timoteüs, 4
ma steek, naar, en, ons
di enkele vrouwen, die tot God
wo wil jij ons alsjeblieft dopen?
do in de naam van Jezus beveel ik je
ga uit haar weg
vr * Paulus gaat op reis met een paar
vrienden
* hij wil over Jezus vertellen, aan
iedereen die het horen wil
* in Macedonië doopt hij Lydia en
haar gezin
* vertel over God overal waar je
bent
2. leertekst
Handelingen 16:9 - “steek over naar Ma-
cedonië en help ons”.

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werk-
boekje (12.8.3, 12.8.4) en de ingekleurde
leertekstcirkel van de vorige les (12.7.1).
2. inleiding
een globe.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer, S2, S3, S4, S5, S8,
S11, S16.
figuren: 12, 12a, 18, 20, 21, 31, 32, 56, 76,
87, 88, 89, 90, 91, 92, 95, 101, 102, 106,
108, 171, 205, 229, 234, 260, 270, 1c.
4. bespreking
werkboekje les 8, ingekleurde leertekst-
cirkel (12.8.1), voor elk kind één (al dan
niet gekleurde) leertekstcirkel (12.8.2).
5. toepassing
groot vel papier (om strookjes op te plak-
ken), strookjes in verschillende kleuren
om zinnetjes op te schrijven, stiften, lijm.

6. liedboekjes

Elly en Rikkert I, nr. 9, 28
Sabbatliedjes I, nr. 29
Timoteüs Kinderliedjes nr. 100

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding
van het bijbelverhaal de rubriek I. Informa-
tie bestudeert. Uw manier van vertellen zal
er levendiger op worden en meer diepgang
krijgen.
2. laat bij het vertellen de nadruk op het doel
van de les vallen.
3. bespaar de kinderen al te veel vreemde
namen.
4. hoewel kleuters en kinderen nog niet veel
aardrijkskundig besef hebben raden we u
hier toch aan een landkaart van Europa te
gebruiken. Duid de belangrijkste landen
aan. Israël (vertrek), Turkije (verblijf), en
Macedonië in Griekenland. (aankomst)

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de
aanvang van het programma aanwezig bent.
Breng het lokaal in orde, leg het materiaal
klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of
volg het voorgestelde schema op de voet
(met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U
kunt jongelui of oudere leden inschakelen
voor het inkleuren van de tekeningen en
leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A. OPENING

1. welkom

- zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Lieve Vader in de hemel, wij zijn blij dat wij vanmorgen in de kindersabbatschool zijn. Wat is het fijn dat er nog andere kindersabbatscholen zijn in ons land. Ook in de andere landen van de wereld zijn er kindersabbatscholen. En in alle sabbatscholen wordt er over u, over Jezus en over de Bijbel verteld! Alle kinderen van alle sabbatscholen hebben juffen en meesters die vertellen dat u veel van ons houdt. Dank u voor al die juffen en meesters. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en -schoen*

b. collecte en liedje

“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Petrus en Cornelius

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wat ziet Petrus op dit plaatje (12.8.3)?
- weten jullie nog wat deze droom betekent?
- bij wie is Petrus op bezoek op dit plaatje (12.8.4)?
- is het gewoon dat een Jood bij een Romein op bezoek was?
- waarom niet?
- waarom is de Romein Cornelius wel rein?
- wie aanvaardt God allemaal?

kijk naar de leertekstcirkel (12.8.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“we hebben allemaal wat”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.8.3, 12.8.4 en 12.7.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Timoteüs Kinderliedjes nr. 100

2. inleiding: de wereld is groot

a. vertelling

Betty en Freddy wandelen op het strand. Het zand is heel zacht. Hun voeten zakken diep weg in het zand. “Ik wordt moe papa”, klaagt Betty. “We wandelen straks over hard zand. Kijk, daar, dicht bij de zee. Daar is het zand lekker hard”, zegt vader.

Freddy tuurt in de verte. Daar ziet hij een boot varen. “Gek hè, hier staan we op het strand. En daar is er water. En wat is er achter het water?” “Daar is weer land”, zegt vader. “In de wereld zijn er veel landen. Tussen landen ligt soms een grote zee. Vroeger kon je van de ene kant van de zee alleen maar met een boot naar de andere kant komen. Maar nu kun je dat ook met ...?” “met een vliegtuig!”, roept Betty enthousiast. “Dat is juist”, zegt vader.

“Vorige sabbat werd in de kerk verteld, dat er een heel gezin met het vliegtuig naar Afrika zal vertrekken. Weten jullie nog wie dat zijn?” “Dat is onze predikant met zijn vrouw en Arnold en Marjon,” weet Freddy. “Hij gaat in Afrika aan de mensen over de Here God vertellen”.

b. liedje

“het woord van onze God”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

een globe, een wereldkaart

kringgesprek:

- hoe heet ons stad?
- hoe heet ons land?
- weet jij een ander land?

Het Bijbelverhaal gaat over vier mannen. Zij zijn veel op reis en vertellen in Griekenland over God.

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 28

3. bijbelverhaal: de tweede reis van Paulus

a. op reis

Paulus gaat op reis. Hij gaat niet alleen, maar met zijn drie vrienden. Ze heten Silas, Timoteüs en Lucas. Gaat Paulus op vakantie? Met het vliegtuig naar de zon? Nee Paulus en zijn vrienden gaan te voet met hun reistassen op de rug of in de hand. Zij trekken dwars door het grote land Turkije. En overal waar ze komen, vertellen ze over het koninkrijk van God en over Jezus. Soms is het onderweg heel warm en hebben ze erge dorst. Ze gaan over smalle paadjes langs steile wanden van de bergen. Ze moeten woeste rivieren oversteken. Meestal slapen ze gewoon buiten. Het is geen gemakkelijke reis, maar ze doen het voor de Here God. Ze willen zo graag vertellen over hoe goed hij wel is voor alle mensen.

b. een droom

Paulus en zijn vrienden zijn dwars door Turkije getrokken. Nu komen ze bij de zee. Waar zullen ze nu heen gaan? Daar zullen ze nog maar eens een nachtje over slapen. Die nacht krijgt Paulus een droom. In zijn droom ziet hij een man. Die man staat aan de overkant van de zee. Hij wenkt Paulus en hij roept: "Kom naar ons toe en help ons!" Als Paulus wakker wordt, weet hij waar hij heen moet. Hij vertelt zijn droom aan zijn vrienden. "Je hebt gelijk Paulus", zeggen ze. "Wij moeten naar de overkant van de zee. Daar moeten we de goede boodschap gaan brengen. Jouw droom komt van God. Dus God wil dat we dat doen".

c. bij de rivier

Paulus en zijn vrienden varen met een boot naar de overkant van de grote zee. Dan komen ze aan in Griekenland. Over land reizen ze nu naar de stad Filippi. Bij de stad is een rivier. Daar wonen veel Romeinen. In Filippi is er geen synagoge en ook geen kerk. De mensen die in God geloven, komen in de open lucht bij elkaar langs de kant van de rivier. Ze bidden daar tot God. Maar ze hebben nog niet over Jezus gehoord. Paulus en zijn vrienden gaan bij hen zitten en vertellen hun over Jezus.

d. Lydia laat zich dopen

Eén van de vrouwen heet Lydia. Zij heeft een winkel in de stad. Ze verkoopt er purper en verf om kleren mee te kleuren. Lydia luistert heel goed naar Paulus en zijn vrienden. Dan zegt Lydia: "Ik wil ook bij Jezus horen, kan dat? Mag ik mij laten dopen?" "Natuurlijk", zegt Paulus, "als je echt van God houdt en een leerling van Jezus wil zijn, dan mag het altijd". Niet alleen Lydia laat zich dopen maar ook haar hele gezin. Paulus en zijn vrienden mogen bij haar thuis logeren.

e. een vrouw wordt genezen

Op een dag gaan Paulus, Silas, Timoteüs en Lucas en zijn vrienden weer naar de rivier buiten de stad. Ze gaan er tot God bidden, in de Bijbel lezen en vertellen over Jezus aan elkaar. Achter hen loopt een vrouw. Ze is ziek. Ze heeft een boze geest in haar hoofd. Ze begint te roepen naar Paulus en zijn vrienden. Paulus vindt dat niet leuk. Ineens draait Paulus zich om en hij zegt tegen de boze geest: "In de naam van Jezus: ga weg, uit deze vrouw". En opeens is de vrouw helemaal beter. Wat goed hé!

groeps- en werkvorm:

in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt

materiaal:

B.I.V. 140a

(S11, S16, 18, 21, 31, 56, 171, 205)

materiaal:

B.I.V. 140b

(kamer, 12, 12a, 76, 229, 234, 260, 270, 1c)

materiaal:

B.I.V. 141a zonder 50

(S8, S16, 20, 32, 87, 90, 91, 92, 95, 171)

materiaal:

B.I.V. 134b zonder 25, 64, 215 met 18, 21, 31, 56, 88, 89, 106, 108.

(S2, S3, S4, S5, 18, 21, 31, 56, 88, 89, 106, 108)

materiaal:

B.I.V. 134b, zonder 25, 64, 215 met 18, 21, 31, 56. 101, 102.

(S2, S3, S4, S5, 18, 21, 31, 56, 101 vervangen door 102)

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- wie is de man op dit plaatje (zo)?
- zijn Saulus en Paulus dezelfde man?

aan Kinderen:

- waarom heeft Saulus nu een andere naam gekregen?
- waarom gaat Paulus op reis?
- welke helpers neemt hij mee?
- met hoeveel mensen zijn ze nu?

aan Kleuters:

- wie ligt er te slapen op dit plaatje (ma)?

aan Kinderen:

- waar droomt Paulus over?
- wat roept die man naar Paulus?

aan Kleuters:

- waarom gaan Paulus, Silas, Lucas en Timoteüs naar de overkant (di)?
- wat willen ze in Macedonië doen?

aan Kinderen:

- is er een synagoge in Macedonië?
- waar gaan ze nu naar toe om tot God te bidden?
- wat zien ze als ze bij de rivier komen?
- wat doen die vrouwen daar?

aan Kleuters:

- wie is de vrouw op dit plaatje (wo)?
- wat heeft Paulus verteld aan de vrouwen bij de rivier?

aan Kinderen:

- luistert Lydia goed naar Paulus?
- denkt ze er ook goed over na wat hij zegt?
- wat vraagt ze dan aan Paulus?

aan Kleuters:

- wat gebeurt er op dit plaatje (do)?
- roept de vrouw leuke of vervelende dingen naar Paulus?

aan Kinderen:

- wat zegt Paulus als hij zich omdraait?
- is de vrouw nu nog steeds gevangen door de boze geest?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.8.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 16:9
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op.
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- waar willen jullie over Jezus vertellen als je naar je schellekoord kijkt?
- welke zinnen heb je in de puzzel gevonden als je alle b's hebt doorgestrept (vr)?
- en welke zin heb je gevonden als je de zes lijntjes hebt gevolgd?
- willen jullie dat ook?

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond de tafel
materiaal:
werkboek, 12.8.1, voorgeknippte
12.8.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 12.8.1
ophangen, 12.8.2 uitdelen en op plakken*

c. liedje

"het woord van onze God"

*liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 28*

5. toepassing: vertel aan alle mensen over Jezus

a. activiteit

we maken vandaag een collage van verschillende zinnen over Jezus. Bijvoorbeeld Jezus leeft, Jezus stierf voor jou/mij, Jezus heeft jou lief. Laat de kinderen nog meer verzinnen. Deze zinnen kunnen ook in een andere taal opgeschreven worden. Als er kinderen in de klas zijn die tweetalig zijn, laat ze in de andere taal de zin opschrijven.

groeps- en werkvorm

leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit

materiaal:

groot vel papier (om strookjes op te plakken), strookjes in verschillende kleuren om de zinnen op te schrijven, stiften, lijm.

activiteit:

laat ieder kleuter/kind minimaal één zinnenplakje plakken.

C.SLUITING

1. liedje

“het woord van onze God”

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 28

2. gebed

Vader in de hemel, wij danken u voor deze fijne morgen. Dank u voor de les die wij hebben geleerd. Paulus en de andere leerlingen hebben hun best gedaan om andere mensen over u te vertellen. Help ons Heer ook aan de andere mensen en kinderen over u te vertellen, waar we ook komen, op school, op straat, op de camping of waar we ook zijn. Blijf ook vandaag nog bij ons, in de naam van Jezus. Amen.

groeps- en werkvorm

staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

9. Paulus en Silas zingen in de gevangenis

HANDELINGEN 16:19-40

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

De bekering van Lydia is een privéaangelegenheid, die slechts haar en haar huisgenoten betrof (16:14,15), maar de uitdrijving van de boze geest bij de slavin (16:16-18) heeft sociaal-economische en zelfs politieke consequenties. Paulus heeft hierdoor zonder te willen de gezagsverhoudingen in deze Romeinse kolonie, waarbinnen dezelfde wetten golden als in Rome, aangetast. Haar eigenaars of heren (in het Grieks 'kurioi', meervoud van kurios, dat 'machthebber' betekent) zijn niet alleen in hun gezag getroffen. Zij verliezen immers de verdiensten die zij incasseren door de waarzeggende activiteiten van hun slavin. Hun heerschappij over deze vrouw zien zij eveneens in rook opgaan (19). Zij grijpen Paulus en Silas (waar zijn Timoteüs en Lucas gebleven?) en sleuren hen in het openbaar (op de markt) voor de stadsmagistraten (ook 'tweemannen' genoemd). Daar klagten zij hen aan. Dat doen ze niet op het punt van hun verloren handeltje, want dat zou geen effect hebben. Ze gebruiken argumenten die indruk lijken te maken op de overheid.

Volgens hun zeggen hebben Paulus en Silas de stad in rep en roer gebracht. Zo betogen zij dat de Romeinse gezagsverhoudingen waarop hun samenleving is gebouwd, worden ondermijnd. De oorzaak daarvan leggen zij bij het Jood-zijn van de twee beschuldigden. Dit is een racistische uiting over mensen die een door het Romeinse Rijk toegestane godsdienst beoefenen. Daarbij wrijven zij Paulus en Silas aan dat zij er op uit zijn om de Joodse gebruiken aan de Romeinse inwoners op te dringen. Binnen de Romeinse samenleving is aan de rand ervan ruimte voor Joden, waar zij volgens hun godsdienstige zeden en gewoonten hun gang kunnen gaan. Volgens het Oudromeins recht mag er echter geen propaganda worden gemaakt en mogen Romeinse burgers daar niet mee lastig worden gevallen (20,21).

De menigte stroomt tegen hen samen en de tweemannen worden handtastelijk en scheuren hen de kleren van het lijf. Zij laten vervolgens hun roededragers (lictoren = lijfwacht

van de magistraten) hen met stokken (roeden) slaan. Of zij het maximale geoorloofde 40 - 1 slagen overtreffen, valt niet af te leiden uit de omschrijving van 'vele' slagen (22). Zij worden daarop in de gevangenis geworpen, waarbij de gevangenisbewaarder de instructie krijgt hen met grote zorg te bewaken (23).

Deze laatste voert de opdracht zeer nauwgezet uit. Hij brengt hen immers niet alleen in de binnenste kerker, de cel die het verst is verwijderd van de ingang en mogelijk zelfs onderaards is gesitueerd, maar hij sluit zelfs hun voeten 'zorgvuldig' in het blok. Soms worden ook de handen en het hoofd in het blok vastgeklonken, maar dat lijkt hier niet het geval te zijn (24).

In het midden van de nacht bidden en zingen beiden mannen (psalmen) tot God op zodanige manier dat hun medegevangenen het kunnen horen en ernaar luisteren (25). Een plotselinge aardbeving zet alles op z'n kop: de gevangenis wordt een gelegenheid waar men vrij in en uit kan lopen. De gevangenen worden op slag vrije mensen (26). De cipier ontdekt deze catastrofe (27) en wil zijn trouw aan van de Romeinse staat bewijzen door zich van het leven te benemen. Het komt vaker bij Romeinen voor dat zij hun eigen bestaan volkomen ondergeschikt maken aan dat van de staat. Een andere beweegreden kan zijn dat hij de smaad en eventuele straf (door executie) niet wilde ondergaan. Paulus verhindert deze zelfmoord door naar hem te roepen dat alle gevangen nog aanwezig zijn (28). Met behulp van aangebrachte lantaarns of toortsen vergewist de cipier zich van de toestand. Ondersteboven en bibberend over al zijn leden valt hij eerst voor hun voeten neer (29) en leidt hen daarna naar buiten. Daar spreekt hen aan met 'heren' (= ook hier weer 'kurioi' of machthebbers die over het lot van hun ondergeschikte kunnen beschikken). Op dat moment beschouwt hij zijn magistraten niet meer als zijn 'heren', maar juist die mannen die grotere macht hebben of vertegenwoordigen dan zijn superieuren. Hoogstwaarschijnlijk sluit hij eerst alle andere gevangenen

weer op zoals sommige oude bijbelhandschriften vermelden en onderhoudt hij zich vanaf dat moment met deze mannen aan wie hij een bovennatuurlijk gezag toedenkt (30).

Aan zijn 'wat moet ik doen om behouden te worden' dient in de eerste plaats geen religieuze betekenis te worden verbonden. Heel concreet dient dit te worden begrepen in de zin van: 'hoe kan ik het leven behouden en niet door mijn bazen worden geëxecuteerd?' Het is uiteraard ook niet uitgesloten dat de man van hun prediking heeft gehoord (30). Met hun antwoord willen Paulus en Silas hem aansporen om zijn vertrouwen te stellen op de 'Here' (ook hier weer als machthebber te verstaan) Jezus om (eeuwig) te worden behouden. Ook zijn gezin kan daarin delen als zij hun man, vader en meester (in het geval hij over personeel beschikt) in zijn beslissing volgen (31). Hierop krijgen de twee predikers de gelegenheid aan hen een bijbelstudie te geven (32). In diezelfde nacht worden beide voormalige gevangenen verpleegd, waarbij de wonden van de aan hen toegebrachte slagen worden gewassen. De cipier en zijn huisgenoten laten zich ook wassen, maar dan in het doopwater (33).

Er wordt gegeten en er heerst grote vreugde in het huis van de gevangenisbewaarder omdat zij tot het geloof zijn gekomen in de God van Israël. Dit betekent een hele stap voor deze Romeinen. Aanvankelijk zijn zij onderworpen aan

hun 'heren' van de stad, die op hun beurt aan hun superieure 'heer' van de provincie verantwoording hebben af te leggen. Allen staan zij onder het gezag van de keizer (Caesar) die effectief ook 'heer' (kurios) wordt genoemd. Deze tot het geloof gekomen Romeinen hebben door voor de God van Israël en de 'Here' Jezus te kiezen hun hele voormalige gezagssysteem waaraan zij verplicht onderworpen zijn, uit vrije wil ingeruild voor een gezagsinstantie in wiens dienst hun weldoeners Paulus en Silas staan: niet Caesar, maar Christus (34)!

De volgende dag zenden de stadsmagistraten (de tweemannen) hun lictoren ter vrijlating van de twee predikers (36). Bij de melding ervan door de cipier protesteert Paulus en gaat hij op zijn strepen staan. Hij is immers een Romeins staatsburger! Hij had niet zonder enige vorm van proces mogen worden geselsd noch worden gevangengezet (37). Waarom Paulus tot op dit moment wacht om dit te zeggen, komt misschien omdat hij ervoor (vanwege van de menigte?) de kans niet toe had. Uiteindelijk bieden de bang geworden magistraten hun excuses aan en dringen er bij Paulus en Silas op aan om de stad te verlaten (38,39). Dat doen zij ook nadat zij nog een kort bezoek aan Lydia en de andere medegelovigen brengen (40).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je niet bang hoeft te zijn.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo kerels goed bewaken
ma 's-nachts
di de deuren gaan open,
de boeien gaan los
wo ik wil uw God dienen wat moet ik
doen
do zij zongen God lof toe
vr de vijf verschillen zijn:
1. tralies; 2. onderste ketting hangt
lager; 3. ring op de muur.
4. plukje haar op het voorhoofd
van de linkerman;
5. snor bij rechtermán.
groene vakjes: de gevangenis/
zingen/ trillen/ open/ geschrokken/
gevlucht/ iedereen/ God
rode vakjes: het paleis/
schreeuwen/ bloeien/ dicht/ blij/
gevallen/ niemand/ burgemeester
2. leertekst
Handelingen 16:25 - "zij zongen God lof
toe".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werk-
boekje (12.9.3, 12.9.4) en de ingekleurde
leertekstcirkel van de vorige les (12.8.1).
2. inleiding
illustratie 12.9.5.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer, S8, S16
figuren: 18, 20, 21, 22, 29, 31, 32, 33, 49,
50, 56, 87, 89, 90, 91, 92, 95, 99, 107, 115,
171, 235, 236, 270.
4. bespreking
werkboekje les 9, ingekleurde leertekst-
cirkel (12.9.1), voor elk kind één (al dan
niet gekleurde) leertekstcirkel (12.9.2).
5. toepassing
geen.

6. liedboekjes

Elly en Rikkert I, nr. 9, 28
Sabbatliedjes I, nr. 29
Timotheüs Kinderliedjes nr. 78.

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding
van het bijbelverhaal de rubriek I. Informa-
tie bestudeert. Uw manier van vertellen zal
er levendiger op worden en meer diepgang
krijgen.
2. het verhaal van de genezing van een waar-
zeggende slavin gaat hier eigenlijk aan
vooraf. Omdat dat een moeilijk verhaal voor
de kleuters/kinderen is, wordt de oorzaak
van de opsluiting niet vermeld. Hoofdzaak
is: Paulus en Silas worden oneerlijk behan-
deld en onterecht opgesloten.
3. moedig de kleuters/kinderen aan om een
eindgebedje uit te spreken. Het praten met
God wordt zo tot een natuurlijk proces.

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de
aanvang van het programma aanwezig bent.
Breng het lokaal in orde, leg het materiaal
klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of
volg het voorgestelde schema op de voet
(met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor.
U kunt jongelui of oudere leden inschakelen
voor het inkleuren van de tekeningen en
leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A.OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Hemelse Vader wij danken u dat u deze week die voorbij is, bij ons bent geweest. Wij zijn blij met onze juf (en/of meester) van de kindersabbatschool. Graag willen wij voor u zingen en tot u bidden. Wij zijn blij dat gij onze God bent en Jezus onze ‘Heer’ is. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

- a. verhaal
Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.
- b. collecte en liedje
“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: de tweede reis van Paulus

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie is de man op dit plaatje (12.9.3)?
- waar denkt hij aan terug?
- wat gebeurde er onderweg?
- wat wilde hij gaan doen voordat dit licht hem liet schrikken?
- wil hij nu nog steeds mensen gevangennemen?
- hoe heet te hij eerst toen hij de leerlingen achtervolgde?
- en hoe heet hij nu hij een leerling van Jezus is?

- wat doen de vrouwen op dit plaatje (12.9.4)?
- waarom waren Paulus, Silas, Lucas en Timoteüs naar de overkant gevaren?
- gaan zij samen met deze vrouwen bidden?
- willen zij ook in Macedonië over God en Jezus vertellen?
- waar willen zij nog meer over God en Jezus vertellen?

kijk naar de leertekstcirkel (12.9.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“het woord van onze God”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.9.3, 12.9.4 en 12.8.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Timotheüs Kinderliedjes nr. 78

2. inleiding: Freddy moet niet bang zijn

a. vertelling

“Straks mag jij bij de burens spelen, Freddy. Als ik met Betty naar de dokter ben geweest, kom ik je weer op halen.” Freddy vindt het wel een beetje eng om naar de burens te gaan. Die wonen nog maar pas naast Freddy en Betty. En Freddy kent hen eigenlijk nog niet zo goed. Hij vindt het kleine buurjongetje Bas wel leuk. Bas kan al een beetje praten. Hij brabbelt de hele dag door. Freddy moet soms erg lachen om de dingen die hij zegt. Samen met Bas en de buurvrouw gaat hij boodschappen doen. “Ik hou de wagen maar goed vast”, denkt Freddy. “Anders raak ik hen misschien nog kwijt in de winkel.” De buurvrouw ziet dat Freddy de wagen stijf vasthoudt. “Je hoeft niet bang te zijn om ons te verliezen hoor, Freddy. Blijf maar gewoon in de buurt, dan kan er niets gebeuren.” Als ze thuis zijn, gaat Freddy nog fijn met Bas spelen. Nu is hij blij en helemaal niet bang meer. Hij heeft een gezellige middag.

b. liedje

“k Stel mijn vertrouwen”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

illustratie 12.9.5

kringgesprek:

- *waarom was Freddy een beetje bang?*
- *op wie moest hij vertrouwen?*
- *op wie vertrouw jij?*
- *en op school?*

Het bijbelverhaal gaat over Paulus en Silas. Misschien zijn die grote mannen soms ook wel bang.

Maar ze weten héél zeker: God is er om hen te helpen!

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 28

3. bijbelverhaal: in de gevangenis van Filippi

a. Paulus en Silas

Daar gaan Paulus en Silas door de stad Filippi. Maar ze zijn niet alleen. Ze worden vastgehouden door mannen die kwaad op hen zijn. Ze brengen Paulus en Silas naar de burgemeesters. Twee burgemeesters in de stad zijn de baas in de stad Filippi. Die moeten hen maar eens flink straffen. De mannen zeggen tegen de burgemeesters, dat Paulus en Silas dingen zeggen tegen de mensen in de stad die niet mogen. Dat is niet waar, maar de burgemeesters geloven wat de mannen zeggen. Paulus en Silas zullen een flinke straf krijgen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele ver-
haal, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*B.I.V. 141a en 18, 56,
(S8, S16, 18, 20, 32, 50, 56, 87,
90, 91, 92, 95, 171. Plaats 18, 50
en 56 vlakbij Paulus, 32 en Silas,
20)*

b. in de gevangenis

De burgemeesters laten Paulus en Silas een pak slaag met stokken geven. Daarna worden ze naar de gevangenis gebracht. De cipier, dat is de gevangenisbewaarder moet heel goed op hen passen. Ze mogen niet weglopen. De cipier brengt Paulus en Silas naar een gevangenskamer. Daar zet hij hen neer. Ze krijgen een stuk hout om hun voeten. Nu kunnen ze niet meer weglopen. De cipier zal goed op hen letten!

materiaal:

*B.I.V. 141b met 22, 33 zonder 21,
29, 31, 99, 107, 115, 270
(kamer, 22, 33, 49, 235, 236)*

c. toch vrolijk en blij!

Het is midden in de nacht. Daar zitten Paulus en Silas nu. Ze hebben niets verkeerd gedaan. Toch zijn ze geslagen en nu zitten ze in de gevangenis. Maar Paulus en Silas zijn niet verdrietig. Ze denken: 'God laat ons niet in de steek!' Ze bidden tot God. Nu voelen ze zich weer een stuk vrolijker. Ze gaan zingen. Dat klinkt vrolijk en blij in de gevangenis! De andere gevangenen horen het ook. Ze luisteren. Hoe kan dat nu? Paulus en Silas zitten ook gevangen en toch zijn ze vrolijk! Waarover zingen Paulus en Silas? Ze zingen over God. De gevangenen luisteren goed.

materiaal:

*B.I.V. 141b met 22, 33 zonder 21,
29, 31, 99, 107, 115, 270
(kamer, 22, 33, 49, 235, 236)*

d. een aardbeving

De cipier ligt heerlijk te slapen. Opeens voelen de gevangenen een flinke schok. De gevangenis trilt helemaal. De muren beginnen te scheuren. De deuren van de gevangenis vliegen zomaar open! De gevangenen zijn los! Ze zijn vrij! Ook de cipier voelt de grote schok. Hij schrikt. Wat is er aan de hand? Hij rent naar de gevangenis. O, wat erg! De deuren van de gevangenis staan open. De gevangenen zijn vast gevluht. O, o, daarvoor zal hij worden gestraft. Wat moet hij nu doen?

Paulus ziet de cipier. Hij roept: "Kom maar, alle gevangenen zijn hier. Niemand is weggelopen!" De gevangenisbewaarder kan het haast niet geloven. Zou het echt waar zijn? Hij gaat naar Paulus toe en hij ziet daar alle gevangenen bij elkaar.

materiaal:

*B.I.V. 141b met 87, 89, zonder
29, 99, 107, 115, 270
(kamer, 21, 31, 49, 87, 89, 235,
236)*

e. weer vrij!

Paulus en Silas gaan met de cipier mee naar huis. Hij maakt hun wonden schoon. Hij vraagt hen wat hij moet doen. Dan begint Paulus over God en over Jezus te vertellen. De cipier luistert goed. Hij gaat ook in God geloven. Hij wil graag dat Jezus ook zijn 'heer' wordt. Hij hoeft niet bang te zijn. De volgende dag komen de burgemeesters. Ze vragen of Paulus en Silas weg willen gaan uit de stad. Zo zijn Paulus en Silas weer vrij. En de cipier? Die is nu een leerling van Jezus!

materiaal:

*B.I.V. 141b zonder 49, 235, 236.
(kamer, 21, 29, 31, 99, 107, 115,
270)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- waarom moeten Paulus en Silas naar de gevangenis op dit plaatje (zo)?

aan Kinderen:

- wat zegt de burgemeester tegen de cipier?

aan Kleuters:

- zitten Paulus en Silas in een kerker op dit plaatje (ma)?

- wat is een kerker?

- is het daar donker en koud?

aan Kinderen:

- waarom doen hun voeten zeer?

- wat vragen zij in hun gebed aan de Here?

- wat doen zij na hun gebed?

- wanneer zingen de twee mannen?

aan Kleuters:

- worden de andere gevangenen ook wakker van hun gezang (di)?

- wat horen de gevangenen nog meer?

aan Kinderen:

- wat gebeurt er als de grond begint te trillen?

aan Kleuters:

- waarom is de cipier zo geschrokken op dit plaatje (wo)?

- wat hoort de cipier nu roepen?

aan Kinderen:

- zitten de gevangenen nog vastgebonden?

- denkt de cipier dat een mens dat heeft gedaan?

- wie dan wel?

- wat vraagt de cipier aan Paulus en Silas?

aan Kleuters:

- wat doet de cipier op dit plaatje (do)?

aan Kinderen:

- door wie zijn alle gevangenen vrij?

- over wie zongen Paulus en Silas?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.9.1)?

- wat staat daarover in de Bijbel?

- laten we het even lezen in Handelingen 16:25.

- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op

- wie heeft z'n werkje gemaakt?

- laat eens zien hoe hij is geworden?

- welke vijf verschillen hebben jullie gevonden?

- laten we om de beurt een goede zin lezen. Let dus op de groene vakjes. De andere vakjes zijn rood.

c. liedje

“k Stel mijn vertrouwen”

groeps- en werkvorm

leergesprek rond de tafel

materiaal:

werkboekje

groeps- en werkvorm:

leergesprek met instructies rond de tafel

materiaal:

werkboek, 12.9.1, voorgeknipste

12.9.2, voor allen, Bijbel, lijm

activiteit:

leertekst laten opzeggen, 12.9.1

ophangen, 12.9.2 uitdelen en op plakken

liedjesboek:

Timotheüs Kinderliedjes nr. 78

5. toepassing: God opent de gevangenisdeuren

a. activiteit

We gaan vanmorgen het verhaal naspelen. Voor de verschillende rollen hebben we nodig: een cipier, Paulus, Silas en nog een paar andere gevangenen. Tijdens het spelen zingen alle gevangenen een vrolijk lied.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
geen
activiteit:
verhaal naspelen en met z'n allen
een heel vrolijk lied zingen*

C.SLUITING

1. liedje

“k Stel mijn vertrouwen”

*liedjesboek:
Timotheüs Kinderliedjes nr. 78*

2. gebed

Lieve Heer wij hebben geluisterd naar het verhaal over Paulus en Silas en hoe moeilijk het voor hen was in de gevangenis. En toch zongen zij voor u en waren zij niet bang. Help ons om op u te vertrouwen en niet bang te zijn, ook wanneer het soms moeilijk is. Geef ons straks nog een fijne eredienst met de grote mensen in de kerkzaal. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

10. God is geen beeld

HANDELINGEN 17:15-34

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Ook in Athene zoekt Paulus op zijn rondreis in het Romeinse Rijk volgens gewoonte de synagoge van de stad op. Hij houdt er bijbelstudies met de joden en de godvrezenden o.a. over de talrijke afgodsbeelden die in Athene zijn geest prikkelen (16). Hij begeeft zich echter ook naar de heidenen, die totaal niets afweten van de God van Israël en de joodse godsdienst. Hij waagt het erop om daarover dagelijks naar de markt te gaan om daar de aanwezigen aan te spreken (17). In Athene treft hij twee markten aan: de ene markt wordt gebruikt om voedingswaren, kleren en dergelijke te kopen en verkopen. De andere, de Agora, is de plaats waar

men bijeenkomt om met elkaar te discussiëren. Het Athene waar Paulus' rondwandelt is, wat je nu een universiteitsstad zou noemen, met heel wat verschillende filosofische scholen die er worden vertegenwoordigd. Lucas vertelt dat er studenten van de Epicuristen en de Stoïcijnen met Paulus in discussie treden (18). Daarnaast zijn er ook de gewone Grieken die hun godsdienst gestalte geven door hun beelden, altaren en tempels. Paulus krijgt er dus te maken met drie groepen van Grieken: de Epicuristen, de Stoïcijnen en de afgodendienaars. Om een redelijk beeld te krijgen van de verschillen in hun geloofsovertuigingen volgt hieronder een overzicht:

Drie Griekse overtuigingen	Paulus' Joodse overtuiging
Epicuristen - goden bestaan maar hebben de mensen niet geschapen - goden bekommeren zich niet om mensen	- God bestaat en is Schepper van de mensen - God bekommert zich er wel om en hij wil dat de mens hem zoekt
Stoïcijnen - er is een goddelijke geest in elk mens - mensen zijn broeders en zusters	- God is geest - mensen zijn Gods kinderen - de mens kan God vinden omdat hij net als hij een levende geest is
Afgodendienaars - goden worden afgebeeld omdat zij zo zijn - zij hebben een beeld van een onbekende god	- God wordt niet afgebeeld, want hij beeldt zichzelf af in de mens - mensen zijn dus de beelden van de onzichtbare God

De reacties zijn verschillend van aard: sommigen spotten, anderen staan niet zo vlug met hun oordeel klaar en vinden het wijselijk om Paulus de kans te geven om zich volledig uit te laten spreken. Daarom nodigen zij hem uit om mee naar de Areopagus te gaan (19). Het is een grote heuvel die zich niet ver van de markt bevindt. Dit doen zij om ten eerste van het rumoer van de menigte te zijn bevrijd. Ten tweede om aan de ouderen die daar zetelen en hun oordeel geven over religieuze en politieke kwesties, de gelegenheid te geven naar hem te luisteren. Heel wat mensen komen er kijken of ze nog eens wat nieuws kunnen leren (20-21). Paulus probeert het heel tactisch, systematisch en psychologisch aan te pakken. Deze mensen hebben immers nog nooit van de God van Israël gehoord. Hij begint hun godsdienstigheid te prijzen die blijkt uit de massa beelden die in hun stad aan de goden zijn gewijd (22). Hij merkt daarbij op dat hij ook een altaar heeft gezien dat aan een onbekende God is gewijd. Dit geeft hem de gelegenheid de voor hun onbekende God van Israël te introduceren.

In het kort is de lijn van zijn argumentatie als volgt:

1. mijn God kennen jullie niet (23).
2. hij heeft de wereld en alles wat daarin is, gemaakt (24).
3. daarom is hij de heer (meester) der wereld.
4. hij woont niet in tempels van mensen.
5. hij komt niets tekort en hij heeft dus niets nodig dat door mensenhanden is gemaakt (25).
6. hij geeft aan de mensen adem, leven en al het andere.
7. hij heeft uit één enkel mens de hele mensheid gemaakt (26).
8. hij doet de mens op aarde (op het droge) wonen en geeft hem een tijd om te leven zodat hij God kan zoeken.
9. om hem te vinden moeten de mensen wat moeite doen (27), maar hoewel hij vlakbij is, omdat mensen in hem leven (28).
10. mensen stammen van God af; het zijn zijn kinderen.
11. God is dus niet van door de mens bewerkt goud, zilver of steen (29).
12. God laat alle mensen weten dat zij tot bekering (=afkering van de beeldendienst) moeten komen (30).
13. want hij zal op een dag de wereld rechtvaardig oordelen (31).
14. hij zal dit door middel van een man (Jezus) doen, die hij uit de dood heeft doen opstaan.

Paulus' strategie is erg gestructureerd. Hij benadert hen eerst (fase één) positief en hij valt hen niet rechtstreeks aan omdat zij afgodendienaars of wijsgerige atheïsten zijn. Zo speelt hij in op hun fierheid. Hun godsdienstigheid die uit hun tempelgebouwen en hun talrijke beelden blijkt, is tot over de grenzen bekend. Waarom hen daarover niet complimenteren? Dat bevordert een goed gespreksklimaat. Dan onderstreept hij dat hij niet met iets totaal nieuws komt.

Zo geeft hij niet de indruk dat hij het veel beter weet dan hen. Hij treedt hen eerder op een gemeenschappelijk punt tegemoet. Dat altaar van die onbekende god die zij eren, geeft hem de kans om over zijn eigen God te spreken, die zij niet kennen. Zo kwetst hij hen niet.

Met de Epicuristen belijdt hij dat er een Schepper bestaat en met Stoïcijnen zegt hij dat een goddelijke geest in de mens schuilt. Zo heeft hij bij de drie groepen een positieve houding ten aanzien van hem gekweekt:

- a. de beeldenvereerders vereren Paulus' God (zonder het te weten).
- b. de Stoïcijnen vinden zich in zijn God omdat hij een geest is.
- c. de Epicuristen volgen hem in zijn gedachtengang omdat hij het over God als Schepper heeft.

Deze eerste fase bereidt het terrein voor. Met fase twee brengt hij een belangrijke correctie aan. Dit doet hij in omgekeerde volgorde:

- c' tegen de Epicuristen zegt hij dat die Schepper zich wél om de mens bekommert en dat God wil dat de mens hem zoekt.
- b' ten aanzien van de de Stoïcijnen beweert hij dat de mens hem kan vinden, omdat hij net als zijn Schepper een levende geest is,
- a' en ten overstaan van de beeldenvereerders concludeert hij dat als God een levende geest is, dat hij dan niet in de materie kan worden afgebeeld.

Paulus' publiek kan een heel eind met hem mee in zijn redenering, maar opeens in de volgende fase van zijn betoog (fase drie) krijgt het argwaan als hij stelt:

- d. God maakt bekend dat alle mensen zich moeten bekeren,
- e. want hij zal de wereld laten oordelen door één man,
- f. die hij daarvoor heeft aangewezen door hem uit de dood op te wekken,

Het cruciale punt in zijn betoog draait om het feit dat de schepper-God een man heeft gezonden om de aarde te oordelen. Het bewijs dat die man inderdaad van God gekomen is, zo betoogt Paulus ten overstaan van de Griekse wijzen, is te vinden in het feit dat hij na zijn overlijden uit de dood is opgewekt. Als hij dat zegt, kunnen een aantal het niet laten om de spot met hem te drijven. Anderen willen hem met een kluitje in het riet sturen door tegen hem te zeggen, dat hij nog maar eens bij gelegenheid moet terugkomen. Dan kan er nog eens over van gedachten worden gewisseld (32). Slechts enkelen geven gehoor aan zijn lezing en worden volgelingen van Jezus (34). De oogst is schraal maar hij heeft het in ieder geval goed geprobeerd. Hij kan in alle eer het stof van zijn voeten schudden en zijn weg van verkondiging verder zetten (33).

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat God geen beeld is en dat je dat gerust mag zeggen.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo Athene, voor een onbekende God
ma praten, luisteren
di onbekende;
de schepper van hemel en aarde
wo zon, maan, sterren, lucht, zee, land,
bloemen, bomen, vissen, vogels, dieren,
mensen.
do God lijkt niet op een beeld
vr Athene.
berg, stad, tempels, altaar, onbekende, ken,
zegt, alles, echt, mensen, wel.
2. leertekst
Handelingen 17:29 (G.N.B.) - "God lijkt
niet op een beeld".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.10.3, 12.10.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.9.1).
2. inleiding
illustratie 12.10.5.
3. bijbelverhaal
foto's uit reisfolders van Athene en/of Griekenland.
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S4, S11, T1, T4,
figuren: 17, 32, 51, 57, 87, 88, 89, 97, 106,
171, 205, 243
4. bespreking
werkboekje les 10, ingekleurde leertekstcirkel (12.10.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.10.2).
5. toepassing
groene en rode kaartjes, een aantal beweringen uit de les/vorige lessen.
6. liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 9, 20
Sabbatliedjes I, nr. 29
Timotheüs Kinderliedjes nr. 78

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. de waarheid durven zeggen tegen iemand is niet altijd even gemakkelijk. Vooral niet als degene, tegen wie je wat zou willen zeggen, groter en sterker is dan jij! Neem de tijd voor het kringgesprek; hier moet immers naar voren komen, hoe de kleuters/kinderen over de dingen denken. Hier leren ze hoe de anderen erover denken.
3. kleur de illustraties in vrolijke, frisse kleuren, voordat u ze op vilt of vlieseline plakt. U heeft ondertussen toch een opbergsysteem ingericht? Vraag eens aan gemeenteleden of jongeren uit de sabbatschool of zij u willen helpen met het kleuren en/of vervaardigen van de diverse hulpmiddelen. Wie weet hoe leuk ze het gaan vinden!

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A.OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Here God, wij zijn hier in de kindersabbatschool, omdat u onze God bent. We kunnen u niet zien en niet horen. Maar we weten wel dat u er bent, en dat u ons ziet en ons hoort. En waar we vooral blij om zijn is dat u veel van ons houdt. En weet u ...? Wij houden ook veel van u. Daarom zijn we hier. Help ons om het verhaal over Paulus en de godenbeelden goed te begrijpen. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

b. collecte en liedje

“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: in de gevangenis van Filippi

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- waarom is de cipier op dit plaatje zo geschrokken (12.10.3)?
- wat was er met de gevangenis gebeurd?
- zaten alle gevangenen nu niet meer vast?
- waren de gevangenen weggelopen?
- waar waren ze dan?
- was dit het werk van God of van een mens?
- zijn Paulus en Silas bang geweest?

- wat doet de cipier op dit plaatje (12.10.4)?
- wat vertellen Paulus en Silas aan de cipier?
- wie moeten het ook horen?
- is de cipier nu ook een leerling van Jezus geworden?

kijk naar de leertekstcirkel (12.9.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“k Stel mijn vertrouwen”

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*12.10.3, 12.10.4 en 12.9.1 (van
vorige les)*

2. inleiding: durf te zeggen wat je denkt

a. vertelling

Het heeft al een paar dagen gesneeuwd en gevoren. De kinderen zijn druk bezig met sleeën en schaatsen. Freddy en Betty staan aan de kant te kijken. Ze kunnen zelf nog niet zo goed schaatsen. Dan is er een jongen, die hen steeds wil plagen. Hij schaatst steeds heel dicht langs hen heen. “Hè, wat schrik ik daar van!”, roept Betty. Dan gaat de jongen naar een boom toe. Hij schudt aan een tak. De sneeuw valt precies op het hoofd van Freddy en Betty. Freddy wordt boos. Hij loopt naar de jongen toe. “Waarom doe je zo vervelend?”, vraagt hij. De jongen lacht hard. Dan zegt Freddy: “Je doet helemaal niet leuk hoor! Pesten is gemeen!” roept Betty. Die durft nu ook iets te zeggen. Gelukkig gaat de jongen gauw weg. Nu hebben Freddy en Betty geen last meer van hem.

b. liedje

“hij is Koning”

liedjesboek:

Timotheüs Kinderliedjes nr. 78

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

illustratie 12.10.5.

kringgesprek:

*- wat durft Freddy? Wat zegt
Betty?*

- durf jij dat ook?

*- wat durf jij niet te zeggen of te
vragen aan: juf/meester/papa/
mama ...?*

*- wat het ook is, durf erover te
praten. Wees niet bang. Laat nie-
mand je bang maken.*

*Het bijbelverhaal gaat over Paulus
die wèl durft te praten over God
en Jezus.*

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 20

3. bijbelverhaal: Paulus' redevoering tot de Atheners

a. In Athene

Paulus reist in de wereld om over God en Jezus te vertellen. Nu komt hij in een grote stad. Die stad heet Athene en ligt in Griekenland. Paulus wacht in Athene op zijn twee vrienden. Intussen loopt Paulus in de stad Athene rond. Er is veel te zien in de stad. De mensen van Athene houden van mooie gebouwen. Het één is nog mooier dan het andere! Nee, Paulus zal zich hier niet gauw vervelen! Hij ziet ook veel beelden van mannen en vrouwen. De mensen van Athene noemen die beelden goden. Dat vindt Paulus helemaal niet zo goed. Want een beeld is toch geen God!

b. gesprekken

Paulus ontmoet veel mensen in die grote stad. Hij praat met joden in de synagoge, de joodse kerk. Er is ook een grote markt. Daar praat Paulus met de mensen, die veel hebben geleerd. Paulus vertelt over God en over Jezus. De mensen vinden het interessant. Maar niet iedereen. Sommigen zeggen: "Wat wil die man ons nu vertellen? Wij weten immers alles veel beter dan hij!"

c. een uitnodiging

Er komen een paar mannen naar Paulus toe. Ze zeggen tegen hem: "We willen wel wat meer van je horen. Je praat over Jezus. Die kennen we niet. Wil je ons meer over hem vertellen?" Dat wil Paulus wel. De mannen nemen hem mee naar een berg in de stad. Dat is een goede plaats want daar kan iedereen zien wie er spreekt en hem goed horen. Paulus begint aan de mensen over God en Jezus te vertellen. Zullen de mensen naar hem luisteren?

d. een onbekende God

Paulus vertelt de mensen dat hij Athene een mooie stad vindt. Hij heeft gezien dat ze veel mooie tempels hebben. Ze houden vast veel van hun goden. Maar Paulus wil hen ook vertellen van een God, die ze nog niet kennen. Dat is de echte God. Hem kun je niet zien of horen. Maar hij bestaat echt en hij is geen beeld! Hij heeft de hemel en de aarde gemaakt. "Van God kun je geen beeld maken", zegt Paulus. De mensen luisteren naar Paulus. Wie zou die God zijn, die de hemel en de aarde heeft gemaakt? Dan vertelt Paulus dat God Jezus heeft gestuurd. En dat toen Jezus is gestorven, God hem weer levend heeft gemaakt. Als Paulus zegt dat Jezus eerst dood was en daarna weer levend, beginnen sommige mensen te lachen. Nee, dat kunnen ze niet geloven. Andere mensen zeggen tegen Paulus dat ze een ander keertje nog wel eens naar hem willen luisteren. Dan moet Paulus maar vertrekken.

e. eerst dood dan levend

Er lopen een paar mensen met Paulus mee van de berg. Zij willen nog wel meer van Paulus over God en Jezus horen. Deze paar mensen gaan in God geloven. Gelukkig maar! Dat komt omdat Paulus niet bang was om alles aan de mensen te vertellen. Paulus heeft niet voor niets gepraat.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
foto's uit reisfolders van Athene en/of Griekenland*

*materiaal:
B.I.V. 143a 32 voor T1
(T1, T4, 17, 32, 88, 89, 243)*

*materiaal:
B.I.V. 143a
(T1, T4, 17, 32, 88, 89, 243)*

*materiaal:
B.I.V. 143b met 57, 87, 88, 97, 106.
(S4, S11, 32, 51, 57, 87, 88, 89, 97, 106, 171, 205)*

*materiaal:
B.I.V. 143b
(S4, S11, 32, 51, 89, 171, 205)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

aan Kleuters:

- in welke stad is Paulus op dit plaatje (zo)?
- is het een mooie stad?

aan Kinderen:

- wat ziet Paulus als hij bij de tempel komt?
- tot wie bidden de mensen in de tempel?
- wat staat er op een altaar?

aan Kleuters:

- wat vertelt Paulus aan de mensen op dit plaatje (ma)?
- kennen die mensen in Athene die onbekende God?

aan Kinderen:

- wat gaat Paulus op de berg in Athene doen?
- wat kunnen de mensen daar goed?

aan Kleuters:

- wat had Paulus allemaal gezien in Athene (di)?
- voor wie hadden zij zelfs een altaar?

aan Kinderen:

- kent Paulus die onbekende God?
- wil hij daar de mensen over vertellen?
- wie is die God?
- lijkt God op een beeld?
- woont God in een tempel?

aan Kleuters:

- wat heeft God allemaal gemaakt? Kijk maar op het plaatje (wo)?

aan Kinderen:

- welke woorden hebben jullie allemaal ingevuld? Wie wil het verhaaltje voorlezen?
- wat wil God dat wij doen?

aan Kleuters:

- wat vertelt Paulus op dit plaatje (do)?
- voor wie hebben de mensen een altaar staan?

aan Kinderen:

- is die onbekende God de enige echte God?
- welke leertekst heb je gevonden?
- durven wij ook te zeggen dat God de enige echte God is?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.10.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 17:29.
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het geworden is?
- welke stad heb je gevonden (vr)?
- heb je alle a's en e's ingevuld? Lees dan de zinnnetjes maar eens op.

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 12.10.1, voorgeknippte
12.10.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 12.10.1
ophangen, 12.10.2 uitdelen en op
plakken*

c. liedje

“hij is Koning”

*liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 20*

5. toepassing: Paulus vertelt over de echte God

a. activiteit

‘waar - niet waar’ - spel.

Maak een aantal beweringen over de les/ vorige lessen. Geef elk kind een groen en een rood kaartje. Het groene kaartje wordt omhoog gehouden als de bewering waar is. Is de bewering fout, wordt het rode kaartje omhoog gehouden. Wie het verkeerde kaartje omhoog houdt, is af en moet zijn kaartjes in leveren. De overige gaan door.

groeps- en werkvorm

leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit

materiaal:

groene en rode kaartjes, een aantal beweringen uit de les/vorige lessen.

C.SLUITING

1. liedje

“hij is Koning”

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 20

2. gebed

Dank u wel Heer, dat we deze les hebben gehad. Dat Paulus de mensen durfde te vertellen over u. Dat u geen beeld bent, maar de echte God, die alles heeft gemaakt. Fijn dat Paulus dat vriendelijk heeft gedaan, zodat hij niemand pijn hoefde te doen. Heer help ons ook om te durven vertellen over u en over Jezus. Help ons om daar niet bang voor te zijn en dat heel vriendelijk te doen. Net als Paulus. Amen.

groeps- en werkvorm

staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

11. aanbid geen beelden, maar God alleen

HANDELINGEN 19:21-40

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Paulus bevindt zich in Efeze waar hij een tweetal jaar vertoeft en het evangelie verkondigt. Het ligt niet in zijn bedoeling zich definitief te vestigen in deze hoofdstad van de provincie Asia dat gelegen was in het huidige Turkije. Hij wil via Macedonië en Achaje (beide streken in het huidige Griekenland) naar Jeruzalem reizen. Deze enorme omweg heeft naar alle waarschijnlijkheid de bedoeling om de Jezus-gemeenschappen in deze landen te bezoeken en hun geloof te versterken. In afwachting van de afreis zendt hij al twee van zijn medewerkers naar Macedonië (21,22).

Zijn langdurig verblijf in deze eerste stad van Asia is niet zonder effect. Zijn verkondiging dat 'goden, die met handen worden gemaakt, geen goden zijn' (26), veroorzaakt een zeer merkbare daling in de omzet van de plaatselijke souvenirindustrie. Inderdaad Demetrius, een zilversmid die een florissant bedrijf heeft met 'niet weinig inkomsten' waarin zilveren Artemistempels worden gemaakt, wijst er zijn werknemers op dat de omzet fors omlaag is gegaan (24). Als reden geeft hij op dat Paulus in staat blijkt te zijn niet alleen de Efeziërs maar ook mensen van de hele provincie te beïnvloeden (26). Zij kopen de door hen gemaakte zilveren tempeltjes van de grote tempel van Artemis in Efeze niet meer. Deze tempel met zijn meer dan 100 zuilen en zijn bijna 1.000 vierkante meter was één van de zeven wereldwonderen. Hij wijst hen erop dat zij hun welvaart aan hun vak te danken hebben (25) en dat hun bedrijfstak met haar bestaan wordt bedreigd (27). Ook onderstreept hij - maar slechts in tweede instantie - dat de betekenis van het heiligdom van Artemis dreigt verloren te gaan.

De godin Artemis werd in Efeze, zoals in vele andere steden van de Oud-Romeinse steden, vereerd. Men leerde dat zij de dochter van de oppergod Zeus en de godin Latona en de tweelingszuster van de zeer populaire god Apollo was. Als godin van de maan en de jacht werd zij aanbeden. Mogelijk

versmold haar eredienst met die van een oudere godin van de vruchtbaarheid. Daarom werd zij afgebeeld met een grote hoeveelheid borsten. Er werd verteld dat het beeld van Artemis uit de hemel was gevallen (een meteoriet?) en dat verklaart meteen de trots van de Efeziërs, die beseften dat niet alleen hun tempel van Artemis de grootste was van alle Artemistempels, maar ook dat deze samen met de tempels in Athene en in Jeruzalem de drie belangrijkste heiligdommen van de toenmalige wereld vormden.

Demetrius, die in het begin van zijn toespraak tot zijn vakgenoten louter over de financiële kant van de zaak spreekt, weidt in het tweede gedeelte breed uit over het godsdienstige aspect. Mogelijk doet hij dat uit psychologische overwegingen om zo het ware (geld-) motief van zijn bezorgdheid te verhullen. Hij blijkt daarbij gevoelige snaren bij zijn gehoor aan te roeren, want zij beginnen zich zeer emotioneel te uiten. Als zij met z'n allen naar het openluchttheater lopen, verspreidt hun opwinding zich als een lopend vuurtje door de stad. Enorm veel meelopers voegen zich bij hun tocht. Op hun weg slepen zij twee reisgenoten van Paulus uit Macedonië mee. Er valt niet vast te stellen of zij hen tegen het lijf liepen of zij hen uit hun verblijfplaats hebben gehaald (29)? Paulus die van het probleem hoort, wil zich in het gewoel mengen (om te zien wat er zou gebeuren of om persoonlijk in te grijpen?). Jezus' leerlingen houden hem tegen (30) en terecht, want zelf enkele vooraanstaanden van de provincie raden hem af om naar het theater te komen (31). Daar wordt het een chaos van jewelste. Sommigen weten wel, maar anderen niet waarom zij daar in het theater zijn samengeschoold (32). Een zekere Alexander die door joodse stadsburgers naar voor wordt geschoven (om welke reden?), tracht de menigte toe te spreken (33). Hij krijgt daar de kans niet toe omdat er mensen uit de menigte merken dat het een jood is en de slogan 'groot is de Artemis der Efeziërs!' beginnen te roepen. Zo beletten zij dat een jood hen in godsdienstige aangelegenheden de weg zou wijzen (34).

Het is de secretaris van de stad, die er met een handbeweging wel in slaagt de menigte tot stilte te brengen. Het hoorde dan ook officieel tot zijn functie de volksvergaderingen in Efeze toe te spreken. In zijn gezaghebbende redevoering speelt hij uitstekend in op de gevoelens van trots en het gezonde verstand van zijn stadsgenoten. Zijn argumentatie loopt als volgt:

- a. wees er volkomen gerust in, er is niemand ter wereld die twijfelt aan de vooraanstaande plaats die Artemis inneemt (35).
- b. het is een feit dat deze opgebrachte mannen geen tempelrovers noch godslasteraars zijn (37).
- c. als Demetrius en Co een aanklacht willen indienen, dan moeten zij dat op een rechtmatige wijze doen (38).

- d. alle andere zaken dienen in een wettige volksvergadering te gebeuren (39).
- e. doen we dat niet dan riskeren we in de ogen van de (Romeinse) overheid als oproerkraaiers te worden gezien (en die werden steeds streng door Rome aangepakt) en dat moeten we vermijden omdat er immers geen enkele grond bestaat voor deze opschudding. En hiermee brengt hij de gemoederen tot rust en stuurt hij iedereen naar huis (40).

Het resultaat van Paulus' verkondiging is hierdoor niet teniet gedaan noch aangetast. In Efeze en in de hele provincie Asia is het aantal beeldenvereerders door zijn inzet voor Jezus Christus flink afgenomen.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je geen beelden, maar God moet aanbidden.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo goede antwoorden: smid, zilver,
Artemis, een beeld, veel
ma de ware God aanbidden
di twee
wo de mensen vergeten onze godin
Artemis
do god is niet door mensen gemaakt
vr 1. aanbid;
2. Artemis; beeld; God; weg; boos; trouw.
2. leertekst
Handelingen 19:26 - "goden door mensen
gemaakt, zijn geen goden".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.11.3, 12.11.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.10.1)
2. inleiding
geen.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer, T1, T2, T4.
figuren: 15, 17, 18, 23, 28, 35, 39, 55, 60, 89, 92, 243
4. bespreking
werkboekje les 11, ingekleurde leertekstcirkel (12.11.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.11.2).
5. toepassing
strookjes karton van 5 x 18 cm.
6. liedboekjes
Sabbatliedjes I, nr. 29
Elly en Rikkert I, nr. 6, 9, 20
Zing 52

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. maak de kleuters en kinderen goed duidelijk dat er verschil is tussen het hebben van een beeldje uit oogpunt van schoonheid en het hebben van een beeldje uit oogpunt van aanbidding!
3. het gedichtje bij het bijbelverhaal onder e. moet u eerst een paar maal thuis opzeggen, zodat u de juiste intonatie vindt. Gebruik eventueel het viltmateriaal als illustratie.
4. zorgt u ervoor, dat de tafel(s) waaraan wordt gewerkt zijn afgedekt met plastic of iets dergelijks!

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A.OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Vader in de hemel, wij zijn vanmorgen weer samen in uw kerk. Wij weten dat u geen beeld bent en daarom staan er in onze kerk ook geen beelden. Dit vinden wij fijn, want wij weten dat u ons zo ook wel hoort en ziet. Wij willen tot u zingen, tot u bidden en naar uw bijbelverhaal luisteren. Help ons om goed op te letten. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

b. collecte en liedje

“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Paulus' redevoering tot de Atheners

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- waar kijkt Paulus naar op dit plaatje (12.11.3)?
- in welke stad is hij?
- tot wie bidden de mensen daar?
- voor wie staat er een altaar?

- wat zegt Paulus tegen de Atheners op dit plaatje (12.11.4)?
- voor wie hebben zij een altaar staan?
- lijkt God op een beeld?
- wie is de enige echte God?
- wat heeft hij gemaakt?

kijk naar de leertekstcirkel (12.11.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“hij is Koning”

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*12.11.3, 12.11.4 en 12.10.1 (van
vorige les)*

2. inleiding: alleen iets uit je eigen jas pakken

a. vertelling

“Uche ... uche ...” kucht Freddy. “Snuf, snuf, snuf”. Hij haalt eens flink zijn neus op. “Ha .. a ...tsjie!” “Heb je een zakdoek Freddy?” vraagt de juf. “Ja juf, in mijn jaszak”. “Ga je zakdoek maar halen”. Opgelucht gaat Freddy naar de gang. Hij voelt in zijn linkerzak ... nee, geen zakdoek. Hij voelt in zijn rechterjaszak ... hé, weer niets. Wacht eens, dit is mijn jas niet. Kijk, daar is mijn jas, mompelt Freddy. Als hij z’n zakdoek heeft gevonden, snuit hij flink zijn neus. Freddy gaat weer terug in de klas. Na een tijdje wordt er op de deur geklopt. Een grote jongen komt binnen. Hij fluistert iets tegen de juf. En dan opeens ... kijken de jongen en de juf naar Freddy. “Hij is het”, zegt de grote jongen. En hij wijst naar Freddy. Freddy haalt dingen uit jaszakken op de gang ...” De juf zegt tegen de grote jongen: “Nou, nou, niet zo snel. Hoe weet je dat?” “Wel” zegt de jongen, “ik heb het net nog gezien.” Juf begint te lachen. “Nee hoor, Freddy haalde z’n zakdoek uit zijn jaszak en verder niets. Zo is het toch, Freddy ...?” “Ja, juf”, knikt Freddy. Nu kijkt de juf naar de grote jongen. “We praten er wel over met de andere juffen en meesters. Maar je mag niet zomaar iets zeggen over iemand. Misschien is het niet eens waar”, zegt de juf een beetje streng. “Ga maar vlug naar je eigen klas.” En ... wat doet Freddy? Die snuit nog eens flink zijn neus!

b. liedje

“als je bidt”

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 20

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

geen

kringgesprek:

- wat zoekt Freddy in zijn jaszak?
- lukt dat de eerste keer? Waarom niet?

- en de tweede keer. Waarom wel?

- wat denkt die grote jongen van Freddy?

“Je mag niet zomaar iets onwaar zeggen”, zegt de juf. Wat betekent dat?

Het bijbelverhaal gaat over Demetrius, de zilversmid. Hij zegt niet de waarheid over Paulus.

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 6

3. bijbelverhaal: Demetrius de zilversmid

a. Demetrius de zilversmid

In de grote stad Efeze woont de smid Demetrius. Hij kan heel mooie dingen maken. Die maakt hij van zilver. Demetrius is een zilversmid. Eerst laat hij het zilver smelten. Daarvoor moet hij een heel groot vuur maken. Dat is een heel heet werk. Dan kan hij het gesmolten zilver in vormpjes gieten. Als het zilver dan weer koud is, dan kan hij het uit de vormpjes halen.

Demetrius maakt veel tempeltjes van zilver. De mensen van Efeze kopen dat graag. Het tempeltje ziet er net zo uit als de grote tempel in de stad Efeze.

b. gevaar

Demetrius heeft het heel druk vandaag. Nee, niet met het maken van de zilveren tempeltjes. Hij roept al de andere mannen, die hetzelfde werk doen als hij, bij elkaar. Wat is er aan de hand? De mannen luisteren naar Demetrius. “Mannen,” zegt Demetrius, “er is in onze stad een man. Hij heet Paulus. Demetrius vertelt verder. “We verdienen de laatste tijd steeds minder geld. En weten jullie waarom? Die Paulus leert de mensen dat onze godin geen godin is. Straks luisteren de mensen nog naar hem. Dan wil niemand meer naar de tempel van de godin. En dan wil niemand meer onze zilveren tempeltjes kopen. Dat kunnen we toch niet toelaten. Straks verdienen we niets meer”.

c. verwarring

De mannen luisteren goed naar Demetrius. Hij heeft gelijk! Stel je voor, straks verdienen we niets meer en wil niemand meer bidden tot onze godin! Ze roepen: “Groot is onze godin Artemis van Efeze!” Andere mensen horen het. Wat gebeurt er? Er komen steeds meer mensen bij. Demetrius en zijn mannen pakken de helpers van Paulus. Waar is Paulus? Paulus is in een huis. Hij wil ook naar buiten, maar zijn vrienden houden hem tegen. Want anders wordt Paulus ook gepakt. Ze gaan met z’n allen naar het grote theater. Intussen komen er steeds meer mensen bij. De meesten weten niet eens wat er aan de hand is. Ze zien wel de helpers van Paulus. Ze horen steeds maar: “Leve onze godin Artemis van Efeze!” Iedereen roept mee.

d. de toespraak

Daar komt een man naar voren. Hij is een belangrijke man van het stadhuis. Iedereen kent hem wel. Hij doet zijn hand omhoog. Langzaam wordt het stil. Hij zegt: “Iedereen weet toch wel, dat onze godin, Artemis is. Maar wat willen jullie nu met deze helpers van Paulus doen? Deze mannen hebben helemaal niets verkeerd gedaan. Als Demetrius en zijn mannen willen klagen, dan moeten ze maar naar de rechter gaan. Wij kunnen dat toch niet zomaar beslissen. Je moet niet zo haastig zijn.”

e. weer vrij

De mensen praten met elkaar. Demetrius en zijn mannen denken alleen maar aan hun geld en aan hun tempel en hun beeldjes. Wat hebben die helpers van Paulus daar eigenlijk mee te maken? Ze hebben toch niets verkeerd gedaan?

Eén voor één gaan de mensen weer naar huis. En Demetrius en zijn mannen? Ze kunnen niets meer doen. Ze gaan niet naar de rechter, maar ze gaan weer terug naar huis. En de helpers van Paulus gaan weer terug naar Paulus. Hij is erg blij dat ze weer vrij zijn en dat de mensen niet zoveel beelden meer kopen. Dan zullen zij die beelden ook niet meer aanbidden, maar God in de hemel. Nu kunnen ze weer verder op reis.

groeps- en werkvorm:

in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt

materiaal:

B.I.V. 145a zonder 18, 35, 39, 60. (kamer, T1, T4, 243)

materiaal:

B.I.V. 145a

(kamer, T1, T4, 18, 35, 39, 60, 243)

materiaal:

B.I.V. 145b zonder 15

(T1, T2, T4, 17, 23, 28, 55, 89, 92, 243)

materiaal:

B.I.V. 145b

(T1, T2, T4, 15, 17, 23, 28, 55, 89, 92, 243)

materiaal:

B.I.V. 145b

(T1, T2, T4, 15, 17, 23, 28, 55, 89, 92, 243)

Neem één voor één de mensen weg.

Activiteit: leidster zegt gedichtje

*Kijk ik heb een zilveren tempel,
weet je wel van wie die is?
Groot is de godin van Efeze,
en haar naam is Artemis!*

*Weet je wat er wordt verteld?
Demetrius verdient veel geld ...
Demetrius heeft het naar zijn zin,
Groot is Artemis de godin.*

*Paulus en zijn helpers komen
en vertellen van God de Heer.
Niets hoeft je van Hem te kopen,
Hij geeft alles, keer op keer!*

*Samen zingen Zing 52:
"God maakte alles"
Gebruik de instrumenten.*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie is de man op dit plaatje (zo)?
- is Demetrius een smid of een boer?
- wat maakt hij allemaal?

aan Kinderen:

- maakt hij de beeldjes van zilver of goud?
- is Artemis God of een beeld?
- verdient Demetrius veel of weinig met de beeldenverkoop?

aan Kleuters:

- wat doet de vrouw op dit plaatje (ma)?
- waarom gooit ze al die beeldjes weg?

aan Kinderen:

- wat heeft Paulus gezegd?
- wat wil ze nu alleen nog doen?

aan Kleuters:

- waarom kijkt Demetrius zo boos op dit plaatje (di)?
- waar zijn Demetrius en zijn mannen bang voor?

aan Kinderen:

- wat doet Demetrius nu?
- wat gebeurt er met de vrienden van Paulus?
- hoe lang stonden de mensen te roepen?

aan Kleuters:

- zijn Demetrius en de mannen nog steeds boos op dit plaatje (wo)?

aan Kinderen:

- waarom zijn ze zo boos?
- vinden die mensen dat Paulus en zijn mannen iets verkeerd hebben gedaan?
- gaan Demetrius en zijn mannen nog naar de rechter?

aan Kleuters:

- is Paulus nog steeds in de stad op dit plaatje (do)?

aan Kinderen:

- wat vertelt hij aan de mensen?
- is God door mensenhanden gemaakt?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.11.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 19:26
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op.

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 12.11.1, voorgeknipste*

- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe het is geworden?
- doe je kerk maar open?
- welk woord heb je in de puzzel gevonden (vr)?
- van wie maakt de smid beeldjes?
- wat is Artemis?
- waar vertelt Paulus over?
- wat doen de mensen met de beeldjes?
- wat worden de smid en zijn vrienden?
- wat blijft Paulus aan God?

12.11.2, voor allen, Bijbel, lijm
 activiteit:
 leertekst laten opzeggen, 12.11.1
 ophangen, 12.11.2 uitdelen en op
 plakken

- c. liedje
 "als je bidt"

liedjesboek:
 Elly en Rikkert I, nr. 6

5. toepassing: God is schepper van hemel en aarde

- a. activiteit
 Vanmorgen maken we een boekenlegger. Laat de kinderen het strookje naar eigen fantasie versieren. Op de strook kan er ook een tekst worden opgeschreven, bijvoorbeeld 'lees je bijbel, bidt elke dag' of iets dergelijks.
 Bijvoorbeeld een tekening van een kerk, kandelaar, altaar.

groeps- en werkvorm
 leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
 voeren uit
 materiaal:
 strookjes karton van 5 x 18cm.
 activiteit:
 boekenleggers maken

- b. kringgesprek
 - wat hebben we gemaakt?
 - hoe heb je het versierd?
 - wat staat erop?
 - waar kun je dat voor gebruiken? (bijvoorbeeld voor het werkboekje)

groeps- en werkvorm
 leergesprek rond de tafel
 materiaal:
 geen

C.SLUITING

1. liedje
 "als je bidt"

liedjesboek:
 Elly en Rikkert I, nr. 6

2. gebed

Dank u wel Vader dat u bij ons was deze morgen. Wij hebben geleerd dat we geen beelden moeten maken of kopen om te aanbidden. U bent geen beeld en beelden mogen niet worden aanbeden. U bent de enige tot wie wij willen bidden, want u bent ook de enige die naar ons luistert. Beelden horen niets en kunnen niets. Maar u hoort alles en u kunt ook alles. En dat vinden we fijn. Dank u wel lieve Heer. In de naam van Jezus. Amen.

groeps- en werkvorm
 staan in een kring, leid(st)er bidt
 hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

12. Paulus spreekt iedereen moed in

HANDELINGEN 27:1-44

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Paulus' reis naar Rome begint. De opvarenden van de kustvaarder bestaat uit de bemanningsleden, de gevangene Paulus en zijn metgezellen Aristarchus en Lucas, enige andere gevangenen en de keizerlijke afdeling (waarschijnlijk een soort politietroep die onder andere instond voor het vervoeren van gevangenen) onder de leiding van de centurio (= hoofdmann over 100 soldaten) Julius (1,2).

Het vertrek vindt medio augustus plaats. Dat is in feite te laat voor een zeereis. Het zeevaartseizoen liep immers van maart tot oktober. Daarna was de kans op ongunstige weersomstandigheden te groot. Julius behandelt Paulus vriendelijk en stelt vertrouwen in hem (3).

In Myra in Klein-Azië stapt het gezelschap over op een vrachtschip uit het Egyptische Alexandrië (6). Deze Alexandrijnse korenschepen maten 600-1000 ton en boden ruimte aan zo'n 1000 passagiers. Op het schip waarop Paulus zich bevindt, zijn 276 man aan boord (38). Meestal voeren deze schepen rechtstreeks van Alexandrië naar Rome. Egypte was toen de korenschuur van Rome.

Vanuit Myra verloopt de reis bijzonder moeizaam:

- daar zij verscheidene dagen weinig vorderden (7).
- ... met moeite ter hoogte van Knidus konden komen (7).
- te hoogte van Salmoné; en daar met moeite voorbijgekomen ... (8).

Door het grote tijdverlies (het joodse vasten naar aanleiding van de Grote Verzoendag zat er al op, dus eind september-begin oktober) wordt de voortzetting van de reis bedenkelijk (9). In de Goede Rede (of Haven) in de baai aan de oostkust van Kreta vindt Paulus het nodig een waarschuwende stem te laten horen. Op basis van zijn eigen inzicht en eerdere persoonlijke ervaringen op zee, signaleert hij ongeveraagd,

hoewel bescheiden dat het er niet goed uitziet voor schip, lading en bemanning (10). De centurio hoort wat Paulus zegt, maar hij houdt er geen rekening mee. Hij verkiest te varen op stuurman en schipper (11). En zo wordt de reis toch voortgezet (12,13).

Niet lang daarna komt de Eraquilo (= noordoostenwind)-storm op en brengt het schip in grote problemen (14-20):

- het werd meegesleurd.
- het kon de kop niet in de wind houden.
- zij dreven weg.
- zij proberen het schip te ondergorden.
- zij laten zich drijven.
- zij wierpen de lading overboord.
- zij gaven het scheepstuig prijs.
- zwaar noodweer bedreigde hen.

Uiteindelijk vreest de bemanning voor haar leven (20).

Door al deze ellende waren de bemanningsleden en hun medeopvarenden niet aan eten toegekomen (21). Paulus vindt het moment gekomen om een tweede keer van zich te laten horen. Hij houdt een korte maar goed opgebouwde toespraak, waarin hij hen tweemaal bevestigt dat er averij zal plaatsvinden (zie a-a' in de hieronder afgedrukte toespraak), hen tweemaal aanspoort tot moed (zie b-b'), hen tweemaal verzekert dat niemand het leven zal verliezen (zie c-c'). Dat zij op zijn beweringen kunnen vertrouwen, blijkt volgens hem uit een nachtgezicht waarin hij van een boodschapper van God een formele belofte op een goede afloop heeft gekregen. Met het geloof in de belofte van Paulus' God staat of valt hun hoop. Deze belangrijke geloofsbelijdenis staat dan ook helemaal in het midden (zie x) in zijn korte doch indringende toespraak:

-
- a. men had op Kreta naar mij moeten luisteren (21)
b. heb toch moed, want niemand sterven (22)
c. slechts het schip verloren gaan (23)
x. vannacht heeft de boodschapper van mijn God mij gezegd niet bang te zijn en de
garantie gegeven dat ik voor de keizer 'zal' verschijnen (24)
c' niemand zal omkomen, want God heeft jullie aan mij geschonken (24)
b' houdt dus moed, want ik geloof er rotsvast in (25)
a' wij zullen wel ergens stranden (26)
-

Nog zijn de zorgen niet voorbij:

- zij wierpen vier ankers in de zee.
- zij baden om de ochtend (29).
- het scheepsvolk probeert er met een sloep weg te komen (30).

Paulus reageert gevat en met een derde inmenging waar-
schuwt hij dat als zij niet aan boord blijven, zij ten onder
zullen gaan (31). Hierop grijpt de centurio in en laat zijn
soldaten de vlucht verhinderen (32).

Zijn vierde bemoeienis geldt de lichamelijke gesteldheid
van de opvarenden. Hij spoort hen aan om te eten met het
oog op hun redding (33,34). En opnieuw belooft hij hen 'in
sterke en absolute bewoordingen (niemand wordt ook maar
een haar gekrenkt) dat zij behouden zullen blijven (34).
En om zijn woorden kracht bij te zetten, spreekt hij in het
publiek een dankgebed uit en begint zelf te eten (35). Zijn
voorbeeld wordt door allen gevolgd en zij krijgen daardoor
moed en zin tot actie (36-38).

De volgende gebeurtenissen volgen elkaar snel op:

- zij halen ankers op.
- zij proberen langs de kustlijn weg te drijven.
- zij stranden op een bank.
- het achterschip breekt af.
- de soldaten willen de gevangenen doden.
- de hoofdman verijdt dit om Paulus te sparen (letterlijk:
behouden, redden).
- hij beveelt naar land te zwemmen.

Het verhaal eindigt dan met de opmerking: dat allen '**be-
houden**' aan land kwamen. Deze conclusie is in harmonie
met de rode draad uit het verhaal en uit Paulus' toespraken.

Behouden/gered worden gaan hand in hand met uitdruk-
kingen die ontkennen dat zij het leven zullen verliezen:

- a. 'de vaart zal gepaard gaan met ongerief en grote averij,
niet alleen wat de lading en schip, maar ook wat ons
leven aangaat' (10)
- b. 'ten slotte werd alle hoop op **redding** benomen' (20)
- c. 'want het leven van niemand uwer zal verloren gaan,
alleen maar het schip' (22).
- d. 'Indien zij niet aan boord blijven kunt gij niet **gered**
worden' (31).
- e. 'Daarom spoor ik aan voedsel te nemen, want dit is goed
voor uw **redding**; want niemand uwer zal ook maar een
haar van zijn hoofd gekrenkt worden' (34).

Deze redding komt in gevaar door een gebrek aan vertrou-
wen van de centurio in Paulus' woorden, maar zet toch door
vanwege Paulus' vertrouwen en het door hem opgeroepen
vertrouwen bij de bemanning en uiteindelijk door de beslis-
sing van de centurio om Paulus' en de andere gevangenen
in het leven te laten. Aan de basis van Paulus' vertrouwen
ligt God zelf, omdat hij Paulus een boodschap van absolute
redding gaf. Daar Paulus openlijk beleed vertrouwen te
hebben in zijn God, overtuigde hij ook de bemanning en de
centurio ervan dat God hun aller redding op het oog had. Toen
de centurio vaststelde dat God inderdaad hun die redding
schonk, wilde hij die (uit dankbaarheid? uit eerlijkheid? uit
genegenheid?) voor Paulus (en de andere gevangenen) niet
op het laatste moment teniet laten doen door zijn soldaten.
Iedereen bleef behouden, zoals God en ook Paulus het hun
hadden verzekerd.

II. VOORBEREIDING

A.DOEL

Weten dat je anderen moed moet inspreken.

B.WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo over de Here God verteld
ma de kapitein luistert niet naar goede raad
di houd moed
wo verliezen, verloren, verdrinken, zinken
do houd moed, want ik vertrouw op God
vr 1. reis; boot; keizer; andere; hier; storm; kapitein; verder
2. stormen; grote; bang; niet; Paulus; Rome; eten; God; iedereen.
2. leertekst
Handelingen 27:25 - "houd moed, want ik vertrouw op God".

C.MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.12.3, 12.12.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.11.1).
2. inleiding
kaart van bos of stad.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: S2, S5, S6
figuren: 24, 31, 50, 79, 83, 172, 182, 185.
4. bespreking
werkboekje les 12, ingekleurde leertekstcirkel (12.12.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.12.2).
5. toepassing
voor elk kind illustratie 12.12.5 op karton en een veter.
6. liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 6, 9
Sabbatliedjes I, nr. 29
Timotheüs Kinderliedjes nr. 46

D.VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. dit is eigenlijk een echt avonturenverhaal. Maak er dan ook gerust een spannend verhaal van, maar vermijd het sensationele.
3. als u zelf moeite heeft met het aanleren van nieuwe liedjes (of de tijd ontbreekt ervoor) dan kunt u het aangegeven liedje bij de leertekst ook heel goed als gedichtje voordragen. De kleuters/kinderen kunnen dit dan eventueel nazeggen.

E.ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A.OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Lieve Heer in de hemel, wij danken u dat wij ook deze morgen bij elkaar zijn. U bent deze week bij ons geweest. Dank u dat u zo goed voor ons hebt gezorgd. U hebt ons op straat, in het verkeer, thuis en op school beschermd. U bent een heel goede God voor ons. Dank u heel hartelijk. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

b. collecte en liedje

“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Demetrius de zilversmid

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- wie zijn de mannen op dit plaatje (12.12.3)?
- waarom zijn zij zo boos?
- hebben Paulus en zijn vrienden iets verkeerd gedaan?
- luisteren de mensen naar Paulus op dit plaatje (12.12.4)?
- wat vertelt Paulus overal?
- is God door mensen handen gemaakt?
- goden die door mensen zijn gemaakt, zijn dat goden?
- wie moeten wij alleen aanbidden?

kijk naar de leertekstcirkel (12.12.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“als je bidt”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

12.12.3, 12.12.4 en 12.11.1 (van vorige les)

liedjesboek:

Elly en Rikkert I, nr. 6

2. inleiding: luister naar goede raad

a. vertelling

Papa en mama lopen voorop. Mama heeft een rugzak met lekkere broodjes. En papa draagt flessen met drinken. Klots, klots, klots, hoort Betty uit papa's rugzak. “Ik krijg dorst pap, mag ik wat drinken”. “Goed idee”, zegt vader. “Dan rusten we ook even uit. We lopen nu al twee uur door dit bos. We zijn de weg kwijt”. “Komen we wel weer thuis?” vraagt Freddy met een bang bibberstemmetje. “We moeten zoeken,” zegt mama. “Ik zal de kaart nog eens goed bekijken”. Ze wijst met een vinger op de kaart. “Kijk, hier hebben we gelopen, langs de boerderij, langs de molen. Zo, en zo en ... wacht eens, hier hebben we een fout gemaakt! Ik zie nu hoe we moeten lopen kinderen. Kunnen jullie het nog een uurtje volhouden?” “Mogen we eerst nog even uitrusten”, zucht vader. Freddy moet hard lachen om zijn ‘luie’ vader en hij klimt op vaders rug ... “We hadden goed op de kaart moeten kijken”, zegt moeder. Daarop zie je de goede weg. Die kaart kun je vertrouwen! “Ik ben uitgerust!” roept Betty. “Gaan we weer?”

b. liedje

“je hoeft niet bang te zijn”

groeps- en werkvorm:

in een kring, leid(st)er vertelt

materiaal:

kaart van bos of stad

kringgesprek:

- hoe komt het dat vader, moeder, Freddy en Betty verdwaald zijn?
- op een goede kaart kun je vertrouwen. Je weet: als ik zo loop, dan ...!

Het bijbelverhaal gaat over Paulus die op zee vaart. Paulus heeft geen kaart, maar hij vertrouwt op God.

liedjesboek

Timotheüs Kinderliedjes nr. 46

3. bijbelverhaal: Paulus op zee

a. Paulus als gevangene

Paulus gaat met zijn twee helpers naar een boot. Maar zij zijn niet alleen. Er zijn soldaten bij hen. Paulus moet met hen mee. Wat heeft Paulus dan gedaan? Paulus heeft verteld over de Here God en dat wil niet iedereen horen. Daarom willen mensen hem in de gevangenis zetten. Dan horen ze hem niet meer. Maar dat wil Paulus niet. Daarom is hij nu op weg naar de stad Rome. Daar woont de keizer. De keizer is de hoogste rechter. Paulus wil naar hem toe. De keizer moet maar zeggen of Paulus iets verkeerd heeft gedaan.

*groeps- en werkvorm:
in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt
materiaal:
B.I.V. 148a, zonder S2, S5, S6,
24, 31, 50, 79, 185
(83, 172)*

b. de vriendelijke hoofdman

De stad Rome ligt heel ver weg. Het wordt een hele lange reis met de boot. Ze zullen er wel weken over doen. Na een hele tijd varen, komen ze bij een stad. Daar moeten de mannen van de boot weer zorgen voor het eten en drinken. Paulus mag van de hoofdman van de soldaten uit de boot. In de stad wonen een paar vrienden van Paulus. Hij mag bij hem op bezoek gaan. Als alles klaar is voor de reis en Paulus weer terug is, dan vertrekt de boot.

*materiaal:
B.I.V. 148a
(S2, S5, S6, 24, 31, 50, 79, 83,
172, 185)*

c. een moeilijke tocht

De boot is een zeilschip. De wind waait niet zo goed. De boot gaat veel te traag vooruit. Zo zijn ze dagen en weken onderweg. Paulus praat met de hoofdman. Misschien kunnen we beter wachten tot het weer wat beter is? Maar de stuurman en de schipper vinden dat ze beter kunnen doorvaren. De hoofdman luistert naar de schipper en de stuurman. Die zullen het toch wel beter weten, of niet soms? De schipper en de stuurman willen naar een stad varen. Daar kunnen ze wachten tot de winter voorbij is. Maar zullen ze wel bij die stad kunnen komen?

*materiaal:
B.I.V. 148a, zonder S5, S6, 24,
31, 50, 79, 185
(83, 172)*

d. storm

Opeens gaat de wind harder waaien. Het wordt een echte storm. Geen kleine storm, maar een heel grote storm. De schipper probeert de boot nog te besturen, maar de wind waait te hard. De boot drijft steeds verder en verder weg. Zo gaan ze helemaal de andere kant op. Waar zullen ze terechtkomen? Iedereen op het schip is heel bang. Zullen ze allemaal verdrinken? Zullen ze allemaal doodgaan? Paulus staat op en zegt: "Luister allemaal naar mij. Wees maar niet bang. Er zal jullie niets gebeuren. Jullie zullen allemaal blijven leven. Een boodschapper van God heeft mij dat vannacht verteld. Ik geloof echt dat God ons zal beschermen. Geloven jullie het ook maar!"

*groepsvorm: alle kleuters/kinderen zitten in een rij achter elkaar, schrijlings op de stoeltjes.
activiteit: kleuters/kinderen en leid(st)er zitten in "de boot"; maken vaarbewegingen. Samen zingen zij: Kinderkoren II, 45.
"Varen, varen over de grote zee"
Tekst:
varen, varen over de grote zee,
wat gaat het nu toch stormen,
wat gaat de zee tekeer.
Varen, varen over de grote zee,
wees maar niet bang, zegt Paulus,
God gaat mee.*

*materiaal:
B.I.V. 148a, met 182, zonder S5,
S6, 24, 31, 50, 79, 185
(83, 172, 182)*

e. gered

Opeens kraakt de boot verschrikkelijk. De boot is op de rotsen gevaren. Iedereen springt van de boot. Er zijn mensen die niet kunnen zwemmen. Die houden zich vast aan een plank of aan een ander stuk hout. Één voor één zwemmen en drijven de mensen naar land. Iedereen is er: de hoofdman, de schipper, de mannen van de boot en alle gevangenen. Paulus heeft gelijk gekregen. God heeft hen goed beschermd. Van de boot is niets meer over. Maar iedereen is gered!

*materiaal:
B.I.V. 148a zonder 83,
(S2, S5, S6, 24, 31, 50, 79, 172,
185)*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

aan Kleuters:

- wie is er aan boord van het schip op dit plaatje (zo)?
- gaat Paulus op vakantie?

aan Kinderen:

- wat gaat Paulus in Rome doen?
- wat heeft Paulus dan gedaan?

aan Kleuters:

- moeten ze overstappen op een andere boot (ma)?
- waarom wil Paulus in deze haven blijven?

aan Kinderen:

- wat doet de kapitein?
- wie is de baas op de boot?
- luistert de kapitein naar goede raad?

aan Kleuters:

- waarom zijn de mensen zo bang op dit plaatje (di)?
- hoe hard stormt het?

aan Kinderen:

- weet de kapitein de weg nog?
- wat zegt Paulus tegen de bemanning?
- en houden ze moed?

aan Kleuters:

- wat zegt Paulus tegen de man op dit plaatje (wo)?
- wat had de boodschapper tegen Paulus gezegd?

aan Kinderen:

- zal iemand zijn leven verliezen?
- wat gaat wel verloren?
- wat betekent dat allemaal?

aan Kleuters:

- wat doen de mannen op dit plaatje (do)?
- is de storm weer voorbij dan?
- waarom moeten ze eten van Paulus?

aan Kinderen:

- bidt Paulus voor zijn eten?
- krijgen de mannen nu ook weer moed?
- wat had Paulus tegen de mannen gezegd?

b. leertekst

- wat zie je in deze cirkel (12.12.1)?
- wat staat daarover in de Bijbel?
- laten we het even lezen in Handelingen 27:25.
- vertrouwen jullie ook op God?
- zeg nu ieder om de beurt de leertekst op.
- wie heeft z'n werkje gemaakt?
- laat eens zien hoe hij is geworden?
- kan hij ook echt varen?
- welke woordjes heb je bij oefening 1 ingevuld (vr)?
- welke woorden zijn goed en welke fout bij oefening 2?
- laat je eigen tekening eens zien?

c. liedje

“je hoeft niet bang te zijn”

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
werkboekje*

*groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond
de tafel
materiaal:
werkboek, 12.12.1, voorgeknippte
12.12.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 12.12.1
ophangen, 12.12.2 uitdelen en op
plakken*

*liedjesboek:
Timotheüs Kinderliedjes nr. 46*

5. toepassing: luister naar goede raad

a. kringgesprek

Gerard houdt van fietsen. Elke dag fietst hij een uurtje in de buurt. Hij kan goed fietsen. Maar er is één ding wat hij steeds vergeet. Gerard vergeet steeds zijn veters vast te maken. Moeder zegt vaak tegen Gerard, dat hij moet oppassen. Straks valt hij dan over zijn veters. Gerard lacht dan. Hij is immers nog nooit over zijn veters gevallen?! Vandaag fietst Gerard weer een stukje. Hij ziet er vrolijk uit. Domme Gerard, heb je nu weer je veters niet vastgemaakt. Kijk maar uit. Dan raken de veters tussen de spaken. En Gerard valt. Boem! Hij valt met z'n fiets op de grond. Dat doet pijn. Had hij nu maar geluisterd.

- waarom is Gerard gevallen?
- wat had hij beter kunnen doen?
- luister jij altijd naar goede raad?

*groeps- en werkvorm
leergesprek rond de tafel
materiaal:
geen*

b. activiteit

Kleuters en kinderen mogen ieder een veter strikken in de schoen. Als er kleuters en kinderen zijn die dit nog niet kunnen, dan mogen de andere kleuters en kinderen hen helpen. Probeer het samen te doen en geef ze goede raad.

*groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen
voeren uit
materiaal:
voor elk kind illustratie 12.12.5 op
karton en een veter.*

C.SLUITING

1. liedje

“je hoeft niet bang te zijn”

*liedjesboek:
Timotheüs Kinderliedjes nr. 46*

2. gebed

Dank u lieve God voor het mooie bijbelverhaal over Paulus in de storm. Wat fijn dat u iedereen heeft gered en dat er niemand is doodgegaan. Help ons om niet bang te zijn. Behoed ons en bewaar ons altijd op straat, op de fiets, in de auto, op de tram of in de trein. (en in het vliegtuig). Dit vragen wij u in de naam van Jezus. Amen.

*groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt
hardop.*

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

13. Paulus is geen God

HANDELINGEN 28:1-31

Lees één of meerdere keren aandachtig dit bijbelgedeelte. Denk erover na en probeer u zelf erdoor te verrijken, zodat U een beter instrument kunt zijn om de kleuters/kinderen te onderrichten. Vraag aan de Here God om u te helpen bij de studie van de informatie (I), de voorbereiding (II) en het programma in de sabbatschool (III).

I. INFORMATIE - UITLEG - VORMING

Na de door God geleide redding uit de zeestorm (27:14-44) van alle opvarenden van het schip waarop ook Paulus zich bevond en waarna zij terechtkwamen op een eiland, stellen ze vast dat het Malta is (28:1). De ontmoeting met de eilandbewoners, die in de bijbeltekst 'inlanders' (letterlijk barbaren) worden genoemd, komt bij de schipbreukelingen meer dan verrassend over. Lucas gebruikt de uitdrukking 'buitengewone menslievendheid (= filantropie)'. Van Grieken en Romeinen die in de oudheid de kultuurvolkeren bij uitstek waren zou gewone menslievendheid mogen worden verwacht. Niet-Grieken en niet-Romeinen werden door hen barbaren (= zonder enige cultuur en vormen van wellevendheid) genoemd. Dat juist deze mensen menslievendheid betonen ten aanzien van de schipbreukelingen is uitzonderlijk, maar dit des te meer omdat Lucas deze karakteriseert als 'buitengewoon'. Het is een soort naastenliefde die het goede nastreeft voor de benadeelden zonder er enige compensatie voor te verwachten. Het gaat om een soort liefde zoals de barmhartige Samaritaan ten toon spreidt en die door Jezus wordt geleerd. Zonder dralen dragen zij zorg voor de meest noodzakelijke behoefte van de ongelukkigen: warmte en droogte voor de natte schipbreukelingen (2). Paulus van zijn kant laat zich niet zomaar bedienen. Hij zelf helpt mee om het door hen aangestoken grote vuur van hout te voorzien. Zijn behulpzaamheid brengt met zich mee dat hij door een giftige adder die mogelijk door hem met de dorre takken was opgetild, in de hand wordt gebeten (3). De reactie van de eilandbewoners laat niet op zich wachten. Zij zien er een daad in van de door hen rechtvaardig beschouwde wraakgodin Diké, die de schuldige niet ongestraft laat. De gevangene Paulus die wel aan de storm was ontsnapt, ontkomt in hun ogen dus toch niet aan zijn rechtmatige straf. Hij moet wel een groot misdadiger zijn, een moordenaar misschien, dat hij nu het leven alsnog verliest. Hun gedachtengang wordt snel ontzenuwd en gecorrigeerd.

Niet alleen schudt Paulus de adder af, maar zijn arm zwelt niet op en hij valt niet dood neer! Naarmate de tijd vordert, wordt hun verbazing groter en zien zij hem in leven blijven (had Jezus dit niet aan zijn leerlingen beloofd? - Lucas 10:19). Zo komen zij tot de overweging dat hij wel een god moet zijn. In tegenstelling tot zijn ervaring in Lystra (14:1-18) waar de bevolking hem en Barnabas als goden aanzagen en als zodanig wilden eren, doen de Maltezen niets in die zin (5,6). Paulus hoeft hiertegen dan ook niet op te treden. De Romeinse bestuurder van het eiland Publius neemt de 276 man op en biedt hen de eerste drie dagen van hun verblijf op Malta zijn gastvrijheid aan (7). Tijdens die periode geneest Paulus door gebed en handoplegging de vader van Publius van dysenterie (8). Het gerucht hierover verspreidt zich over het eiland en al spoedig komen andere zieken bij Paulus genezing zoeken (9). Hij treedt hier in Jezus' voetsporen. De dankbaarheid van de eilandbewoners uit zich in het bewijzen van grote eer en zij zorgen voor alles wat deze schipbreukelingen voor hun verdere reis naar Rome nodig hebben (10).

Na drie maanden van verblijf vindt het vertrek plaats met een Alexandrijnse boot die in de haven van het eiland had overwinterd (11). De beelden van Pollux en Castor (Zeus' zonen, Dioscuren genoemd) staan er op (de voorboeg?) afgebeeld en na alle eerbewijzen op het eiland, lijkt het voor Paulus wel een triomftocht naar Rome te worden.

Deze keer lijkt de reis voorspoedig te verlopen. Uiteindelijk zetten Paulus en zijn metgezellen voet aan wal in Italië te Putéoli dat zo'n 200 km van Rome verwijderd ligt. Om redenen die de lezer niet bekend zijn, verblijft Paulus er een week bij geloofsgenoten, waarna zij de tocht over land op de welbekende Via Appia aanvatten. Andere medegelovigen uit Rome hebben van hun aantocht gehoord, en net zoals dat bij zeer beroemde persoonlijkheden het geval is, wordt Paulus onderweg in Forum Appii (zo'n 60 km van Rome verwijderd) door een eerste groep verwelkomd. Een tweede

groep staat hem in Tres Tabernae (= de drie herbergen) op te wachten. Vandaar is het nog zo'n 50 km naar Rome. Paulus is blij met dit vorstelijk eerbetoon. Hij dankt er God voor (15). Bij zijn aankomst in Rome krijgt hij de toestemming om in een aparte woning te verblijven. Hij wordt niet in een kerker van de kazerne gestopt. Komt dit omdat Festus, de procurator van Judea en Samaria, een gunstig verslag heeft meegestuurd en de centurio Julius onderweg alleen maar positieve ervaringen met hem heeft opgedaan? Niets kan hier met zekerheid worden gezegd. Feit is dat Paulus in een huurwoning met slechts de bewaking door één soldaat mensen kan uitnodigen en ontvangen zoveel hij wil (16). En daar maakt hij dan ook flink van gebruik. Drie dagen (om zich te installeren?) na aankomst nodigt hij de joodse voormannen (bestuurslieden van de zeven in Rome aanwezige synagogen?) uit. Hij vertelt hen puntsgewijs wat hij in Rome komt doen (17-20):

1. ik heb niets verkeerd gedaan tegen ons volk of onze godsdienst.
2. toch ben ik als gevangene uit Jeruzalem hierheen gebracht.
3. de Romeinen wilden mij in vrijheid stellen.
4. maar de Joden wilden mij berechten.
5. daarom heb ik me op de keizer beroepen.
6. maar mijn volk kom ik niet aanklagen.
7. ik ben gevangen omwille van de (messiaanse) hoop van Israël (voor Paulus dus is dat Jezus de verwachte Messias is).

Zij reageren positief op zijn verantwoording en ze zien er geen reden in om hem te wantrouwen. Zij hebben immers geen negatieve berichten over hem ontvangen uit Judea, noch komen er uit Rome zelf (21). Over de 'weg van Jezus' hebben zij echter wel gehoord, want de leer van die secte (binnen het jodendom) maakt dat men er overal (in het Romeinse rijk) tegenin gaat (= tegensprekt). En over die leer willen zij wel Paulus' mening horen (22).

Hierop wordt een afspraak voor een ontmoeting bij hem thuis gemaakt. Bij die gelegenheid maakt hij hen onvermoeid het evangelie van het Koninkrijk (beter te vertalen als koninkschap) van God duidelijk zoals Jezus dat heeft geleerd. Hij baseert zich daarbij op de boeken van Mozes (= de wet of

beter tora, dus onderwijs of leer) en van de profeten (23). En zoals Paulus zo dikwijls ervoer, zijn er die zich openstellen en anderen die zich ervoor afsluiten (25). Op deze laatste brengt hij een tekst van Jesaja (6:6-10) van toepassing, zoals ook Jezus bij andere gelegenheden deed (Matteüs 13:14,15 en Johannes 12:40). Tegen of over deze weigerachtige joden beklemtoont hij dan ook dat dit heil (dat hij in Rome eerst aan hen joden brengt) dan ook zal uitgaan naar de heidenen of niet-joden. "Die zullen dan ook horen!" voegt hij er aan toe. Dit 'horen' dient niet te worden begrepen als een 'louter' vernemen. Het werkwoord heeft ook (en vooral) in het Hebreeuws (of Aramees) waarin hij tot zijn joodse volksgenoten spreekt, de bijbetekenis van luisteren (= gehoorzamen) en dus van aannemen (28).

De bijbellezer dient er rekening mee te houden dat vers 29 niet in de oudste en belangrijkste handschriften van de Bijbel te vinden is. Lucas zal het dan ook wel niet hebben geschreven!

Gedurende de twee jaar van zijn verzekerde bewaring gaat Paulus door met het vrij en onbeperkt verkondigen en onderrichten in de hoofdstad van het Romeinse rijk over het koninkrijk (= koningschap) van God en de heerschappij van de Here (= het Griekse kurios, machthebber, de titel die ook de keizer draagt) Jezus Christus (= het Griekse messias, gezalfde koning). Daar in het centrum van de Romeinse samenleving met haar politiek en godsdienst(en) verkondigt Paulus dat de God van Israël de enige echte God van hemel en aarde is en dat Jezus de enige werkelijke heer (machthebber) is die over leven en dood beslist (30,31)! Een goed verstaander begrijpt dan ook dat in zijn ogen Caesar als heer tegen Christus niets vermag. Het boek Handelingen eindigt dus met hetzelfde thema als waarmee het begonnen is: Jezus spreekt er met zijn leerlingen 'over al wat het Koninkrijk (= koningschap) Gods betreft' en draagt hen op dit te verkondigen van in Jeruzalem tot aan het uiterste der aarde (1:3,8). Paulus doet dit in Rome, de hoofdstad van een rijk dat de grenzen (de uitersten) van de toenmalige wereld bezit. Bovendien was Paulus al van plan na zijn verblijf in Rome door te reizen naar Spanje (Romeinen 15: 24,28). We weten echter niet of dat ook is gebeurd.

II. VOORBEREIDING

A. DOEL

Weten dat je God dankbaar moet zijn voor alles wat hij voor jou en anderen doet.

B. WERKBOEKJE

1. antwoorden
zo god
ma koorts, buikpijn, beter
di eten, drinken en schone kleding
wo hulp, is hij niet alleen
do Paulus bedankt God
vr slang, zieken, bedankt.
fout - goed - goed - fout
2. leertekst
Handelingen 28:15 - "Paulus bedankt God en vat moed".

C. MATERIAAL

1. terugblik
twee ingekleurde tekeningen uit het werkboekje (12.13.3, 12.13.4) en de ingekleurde leertekstcirkel van de vorige les (12.12.1).
2. inleiding
illustratie 12.13.5.
3. bijbelverhaal
viltmateriaal uitgave 1980!
achtergronden: kamer, S2, S6
figuren: 32, 48, 50, 87, 88, 89, 91, 168, 172, 185, 199, 229, 230, 234, 264, 266, 270, 325.
4. bespreking
werkboekje les 13, ingekleurde leertekstcirkel (12.13.1), voor elk kind één (al dan niet gekleurde) leertekstcirkel (12.13.2).
5. toepassing
tekenpapier (A5) voor elke plaat één, lijm, nietmachine, kleurpotloden/stiften.
illustratie 12.13.6, 12.13.7.
6. liedboekjes
Elly en Rikkert I, nr. 9, 58
Sabbatliedjes I, nr. 29
Timotheüs Kinderliedjes nr. 46

D. VERTELLING

1. het is erg belangrijk dat u ter voorbereiding van het bijbelverhaal de rubriek I. Informatie bestudeert. Uw manier van vertellen zal er levendiger op worden en meer diepgang krijgen.
2. met dit verhaal over Paulus wordt de verhalencyclus voor de kleuters/kinderen afgesloten. Het doel: komt in dit verhaal meerdere malen terug:
 - a. bij de slangebeet,
 - b. bij de genezingen,
 - c. in Rome.Laat dit ook steeds in de vertelling tot uiting komen.
3. oefen thuis eerst voor de spiegel het vingerspel. U kunt dan zien welk effect het geeft bij de kleuters/kinderen. Hoewel het wat tijd vraagt, zal 't de kleuters/kinderen heel goed bijblijven. Tenslotte is het een samenvatting van het voorafgaande.
4. dit verhaal is weer erg geschikt voor poppenspel. Vraag eens assistentie uit de gemeente of van de ouders!

E. ADVIEZEN

1. zorg dat u tenminste een kwartier voor de aanvang van het programma aanwezig bent. Breng het lokaal in orde, leg het materiaal klaar en vang vroege kinderen op.
2. stel voor u zelf een strak tijdschema op of volg het voorgestelde schema op de voet (met een horloge). Houd u er ook aan.
3. bereid uw materiaal tot in de puntjes voor. U kunt jongelui of oudere leden inschakelen voor het inkleuren van de tekeningen en leertekstcirkels.

III. PROGRAMMA

Kinderen ontvangen, jasjes ophangen en een plaats aanwijzen. Vertel aan de kleuters/kinderen, dat ze even rustig op de stoeltjes in het lokaal naar het materiaal mogen kijken. Ze kunnen met elkaar praten. Probeer in ieder geval een rustige sfeer te scheppen.

A.OPENING

1. welkom

- a. zijn er bezoekers? Geef hen een sticker, kaartje of bloem.
- b. zijn er zieken? Gedenk hen in uw gebed. Stuur een kleuter/kind dat al wat langer afwezig is een mooie kaart. Laat alle kleuters/kinderen hun naam op de kaart schrijven.
- c. zijn er jarigen? Feliciteer hen even. Knoop even een gesprekje aan met de jarige en informeer of er thuis al een feestje is gehouden; of hij of zij mooie cadeaus heeft gekregen.

*groeps- en werkvorm:
allen in een kring, leid(st)er verwelkomt*

*materiaal:
zie voorwoord*

*materiaal:
kaart zieke(n)*

*groeps- en werkvorm:
allen rondom de jarige, die op een stoel staat
activiteit:
aansteken kaarsjes, liedjes, uitblazen kaarsjes, geschenk*

2. liedje

“soms zou ik willen vliegen”

*liedboekje:
Elly en Rikkert I, nr. 9*

3. gebed

Trouwe Vader, dank u wel dat u voor ons zorgde in de afgelopen week. We vinden het fijn dat we samen zijn in de sabbatschool. We willen vandaag van u leren. Kom bij ons in de kindersabbatschool. Amen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring (op de knieën),
leid(st)er bidt hardop*

4. zending

a. verhaal

Vertel het verhaal dat deze dag wordt aangeboden in de bundel van zendingsberichten van dit kwartaal. Houd er een kort gesprekje over en laat het collectegeld ophalen.

*groeps- en werkvorm:
in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:
zendingsbericht en - schoen*

b. collecte en liedje

“een zendingsschoen loopt naar het zendingsland, loop maar, loop maar, zendingsschoen.”

*liedboekje:
Sabbatliedjes I, nr. 29*

B. LESBEHANDELING

1. terugblik: Paulus op zee

a. kringgesprek

Vorige week hebben we een bijbelverhaal verteld en er samen over gepraat. Laten we eens kijken wat jullie er nog van weten.

- waarom is de man zo bang op dit plaatje (12.13.3)?
- wat zegt Paulus tegen hem?
- hoe komt het dan Paulus zo zeker is dat God hen redt?
- wat had de boodschapper gezegd?
- zal de boot zinken?
- zullen er mensen verdrinken?

- zit de bemanning rustig te eten op dit plaatje (12.13.4)?
- hoe lang hadden ze al niet gegeten?
- had Paulus hun moed in gesproken?
- wat had hij dan gezegd?

kijk naar de leertekstcirkel (12.13.1)

- wat zie je in de cirkel?
- zeg de leertekst om beurten op.

b. liedje

“je hoeft niet bang te zijn”

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

*12.13.3. 12.13.4 en 12.12.1 (van
vorige les)*

liedjesboek:

Timotheüs Kinderliedjes nr. 46

2. inleiding: papa is er voor Freddy en Betty!

a. vertelling

In de kast staan foto's van Freddy en Betty. Op één ervan staan Freddy en Betty met papa. Ze zijn aan het voetballen. Je kunt zien dat ze veel plezier hebben. Freddy en Betty doen heel veel dingen samen met hun papa. Ze houden ook veel van papa.

Vader heeft ook eens een hele mooie vlieger voor hem gemaakt. Freddy en Betty konden hem toen al goed helpen. Ze gaan nog een keer vliegeren als er wind is en papa tijd heeft. 's Avonds kijken ze naar het nieuws op de televisie. Aan het einde komt het weerbericht. Heel vaak moet papa zeggen dat er niet genoeg wind is voor het vliegeren. “Maar”, zegt papa, “er komt zeker een dag dat het wel kan en dan gaan wij fijn vliegeren.” Dan vinden Freddy en Betty het niet erg meer om te wachten.

groeps- en werkvorm:

*in een kring, leid(st)er vertelt
materiaal:*

illustratie 12.13.5

kringgesprek:

- kunnen Freddy en Betty zelf de vlieger oplaten?
 - wat heeft hun vader beloofd?
 - sommige dingen kunnen Freddy en Betty al wel zelf en soms hebben ze ... (hulp) nodig.
- Het bijbelverhaal gaat over Paulus. God helpt hem bij alles wat hij doet. Paulus heeft Gods hulp nodig.*

b. liedje

“zoals klei in de hand van de pottbakker”

liedjesboek

Elly en Rikkert I, nr. 58

3. bijbelverhaal: Paulus is onderweg naar Rome

a. op het eiland

Weet je nog van Paulus op de boot? Alle mensen op de boot worden gered. Iedereen bereikt al zwemmend of drijvend het land. Op welk land zijn ze nu gekomen? Het is een eiland. De mensen van het eiland zijn erg vriendelijk. Ze helpen hen meteen. Ze maken een groot vuur. Iedereen kan zich daar warmen. Ze zijn immers kletsnat geworden. Ze zijn allemaal erg koud door het water van de zee. Wat is dat fijn, dat grote warme vuur!

b. de slang

Paulus is al wat warmer geworden. Hij helpt de mensen met het sprokkelen van hout. Er liggen overal dorre takken. Die gaat Paulus bij elkaar rapen. Nu heeft hij wel genoeg. Hij gooit het hout op het vuur. Maar wat is dat? Er zit een slang tussen het hout. De slang zit nu aan de hand van Paulus. Hap, zegt de slang. Hij bijt Paulus in zijn hand. De slang is heel giftig. Zal Paulus nu ziek worden en misschien wel dood gaan?

c. niets aan de hand

De mensen van het eiland praten met elkaar. Ze zeggen: "Die man moet wel erg slechte dingen hebben gedaan. Hij is gered uit de zee, maar nu zal hij toch doodgaan!"

De mensen kijken naar Paulus. Er gebeurt niets. Paulus zit rustig bij het vuur. Na een hele tijd is er nog steeds niets gebeurd. Paulus is niet eens ziek geworden van de beet van de slang! De mensen kijken nu eerbiedig naar Paulus. Hij moet wel een bijzondere man zijn! Hij zal wel een god zijn, denken zij. Maar Paulus en zijn vrienden weten dat hij geen god is. Hij is gewoon een mens die van God houdt.

d. genezen!

De mannen van de boot en de gevangenen mogen een poosje bij Publius logeren. Dat is een belangrijke man op dat eiland. Hij is een soort burgemeester. Paulus hoort dat de vader van Publius erg ziek is. Hij gaat naar hem toe. Paulus bidt tot God. De vader van Publius wordt weer beter. Iedereen op het eiland hoort ervan. Zie je wel, die Paulus is een bijzondere man! Maar hij heeft alleen maar gebeden. God heeft de man beter gemaakt. De mensen van het eiland zijn erg dankbaar. Als Paulus weer weggaat met een andere boot, dan geven de mensen eten en drinken mee. Paulus is weer op weg naar Rome.

e. in Rome

Eindelijk komt de boot in Rome aan. Gelukkig zijn er vrienden die Paulus ontvangen. Dat vindt hij fijn. Hij dankt God dat hij niet alleen in Rome is. Paulus mag in een huis wonen. Er woont een soldaat bij hem, want hij is een gevangene. Paulus moet wachten tot de keizer tijd heeft om met hem te praten. Dat kan wel een hele lange tijd duren. Maar Paulus heeft het ook druk. Hij praat met iedereen, die bij hem op bezoek komt. Zo kan hij toch nog van God en van Jezus vertellen. Wat zal er met hem gebeuren? Zal de keizer hem vrijlaten? Vast wel!

groeps- en werkvorm:

in een kring tijdens het hele verhaal, leid(st)er vertelt

materiaal:

B.I.V. 148b zonder 168

(S2, S6, 24, 32, 48, 91, 172, 185, 264, 266)

materiaal:

B.I.V. 148b

(S2, S6, 24, 32, 48, 91, 168, 172, 185, 264, 266)

materiaal:

B.I.V. 148b

(S2, S6, 24, 32, 48, 91, 168, 172, 185, 264, 266)

materiaal:

B.I.V. 144a met 229, 234, 270, zonder 325

(kamer, 32, 87, 88, 89, 199, 229, 230, 234, 270)

materiaal:

B.I.V. 144b met 50 zonder 87, 88, 89.

(kamer, 32, 50, 199, 230, 325)

Activiteit:

Kleuters/kinderen doen samen met de leid(st)er een vingerspel:

Paulus, Paulus kijk eens daar!

- wijzen met de vinger

Pas op dat is een slang.

- met de hand kronkelbeweging maken

Hij kronkelt op je hand.

- met ene hand over de andere kronkelen

Ben je nu niet bang?

- handen voor ogen slaan

*Paulus schudt, de slang gaat weg
 - met hand schudbeweging ma-
 ken
 Je ziet hem nergens meer
 - met hand boven ogen turen in 't
 rond
 Paulus wordt zelfs niet ziek
 - met hoofd heen en weer schud-
 den
 Hij vertrouwt op God de Heer
 - wijs met vinger naar boven*

4. bespreking

a. werkboekje

we nemen ons werkboekje en kijken naar de plaatjes en of jullie bij de vraagjes de goede antwoorden hebben.

*groeps- en werkvorm
 leergesprek rond de tafel
 materiaal:
 werkboekje*

aan Kleuters:

- wat gebeurt er op dit plaatje (zo)?
- wat doet Paulus met de slang?

aan Kinderen:

- waarom kijkt iedereen naar zijn hand?
- zal Paulus nu doodgaan?
- waarom zijn de mensen zo verbaasd?
- wat denken de mensen nu?

aan Kleuters:

- bij wie is Paulus op dit plaatje (ma)?
- wat krijgt Paulus van de burgemeester?

aan Kinderen:

- waarom ligt de vader van Publius in bed?
- wat heeft hij?
- wat doet Paulus voor hem?
- wordt de man nu zeker of beter?

aan Kleuters:

- waarom zwaaïen de mensen Paulus uit op dit plaatje (di)?
- zijn de mensen Paulus dankbaar?

aan Kinderen:

- wat heeft hij met hun zieken gedaan?
- heeft hij hen zelf beter gemaakt?
- wie dan wel?
- wat krijgen Paulus en zijn mannen voor op reis?

aan Kleuters:

- waar is Paulus op dit plaatje (wo)?
- is hij alleen in Rome?
- wie wachten er op hem in Rome?

aan Kinderen:

- waarvoor bedankt Paulus de mensen op het eiland?
- waarvoor bedankt Paulus God?

aan Kleuters:

- wat vertelt Paulus op dit plaatje (do)?
- is Paulus een God?

aan Kinderen:

- hoe kan hij dan wel de mensen beter maken?
- is Paulus blij om ook vrienden in Rome te ontmoeten?
- wat doet hij?

- b. leertekst
- wat zie je in deze cirkel (12.13.1)?
 - wat staat daarover in de Bijbel?
 - laten we het even lezen in Handelingen 28:15.
 - zeg nu ieder om de beurt de leertekst op.
 - wie heeft z'n werkje gemaakt?
 - laat eens zien hoe het is geworden?
 - welke zin heb je in de puzzel gevonden (vr)?

groeps- en werkvorm:
leergesprek met instructies rond de tafel
materiaal:
werkboek, 12.13.1, voorgeknippte 12.13.2, voor allen, Bijbel, lijm
activiteit:
leertekst laten opzeggen, 12.13.1 ophangen, 12.13.2 uitdelen en op plakken

- c. liedje
“zoals klei in de hand van de pottbakker”

liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 58

5. toepassing: Paulus komt aan in Rome

- a. activiteit
We maken een boekje over het leven en de reizen van Paulus. Hij heeft veel meegemaakt en veel gereisd. Dat hebben we kunnen zien in een aantal lessen. Met plaatjes uit die lessen gaan we een boekje maken. De plaatjes gaan we in de goede volgorde op plakken in het boekje. Op elke bladzij één. Je mag ook iets over het plaatje opschrijven. Kleur je boekje mooi.

groeps- en werkvorm
leid(st)er vertelt, kleuters/kinderen voeren uit
materiaal:
tekenpapier (A5) voor elke plaat één, lijm, nietmachine, kleurpotloden/stiften.
illustratie 12.13.6, 12.13.7

C.SLUITING

1. liedje

“zoals klei in de hand van de pottbakker”

liedjesboek:
Elly en Rikkert I, nr. 58

2. gebed

Vader dank u wel voor de sabbatschool. Voor de fijne les die we weer hebben gehad. We hebben gehoord hoe u Paulus hebt geholpen na een slangebeet. U hebt hem ook geholpen om de zieke man te genezen. Ook hebben we gehoord hoe Paulus gelukkig was met zijn vrienden in Rome. Hij bedankt u daarvoor. Wij zijn ook blij met elkaar. Laat ons ook dankbaar zijn voor alles wat u voor ons doet. U bent onze God en wij willen graag dat dat zo blijft! Amen.

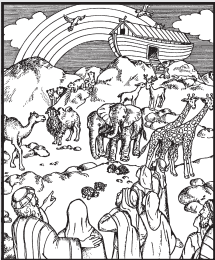
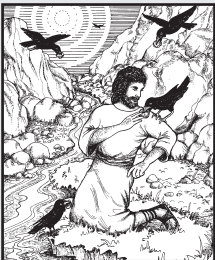
groeps- en werkvorm
staan in een kring, leid(st)er bidt hardop.

3. afscheid

Neem van elk kind afzonderlijk afscheid. Wens het een fijne dag en spoor het aan om volgende week terug te komen.

ELKE DAG MET GODS WOORD

LEERPLAN VOOR KLEUTERS EN KINDEREN

	januari - maart	april - juni	juli - september	oktober- december
1e jaar	nummer 1 Adam - Isaak	nummer 2 Jakob - Mozes	nummer 3 Mozes - Jozua	nummer 4 Jozua - David
	nummer 5 David - Elisa	nummer 6 Elisa - Jezus	nummer 7 Leven en leer van Jezus (1)	nummer 8 Leven en leer van Jezus (2)
	nummer 9 Leven en leer van Jezus (3)	nummer 10 Leven en leer van Jezus (4)	nummer 11 Jezus - Petrus	nummer 12 Petrus - Paulus

Driemaandelijke uitgave van het Kerkgenootschap der Zevende-dags Adventisten der Nederlandse Unie.

Copyright: Secretariaat voor Dagelijkse Bijbelstudie
Amersfoortseweg 18
3712 BC HUIS TER HEIDE
Nederland